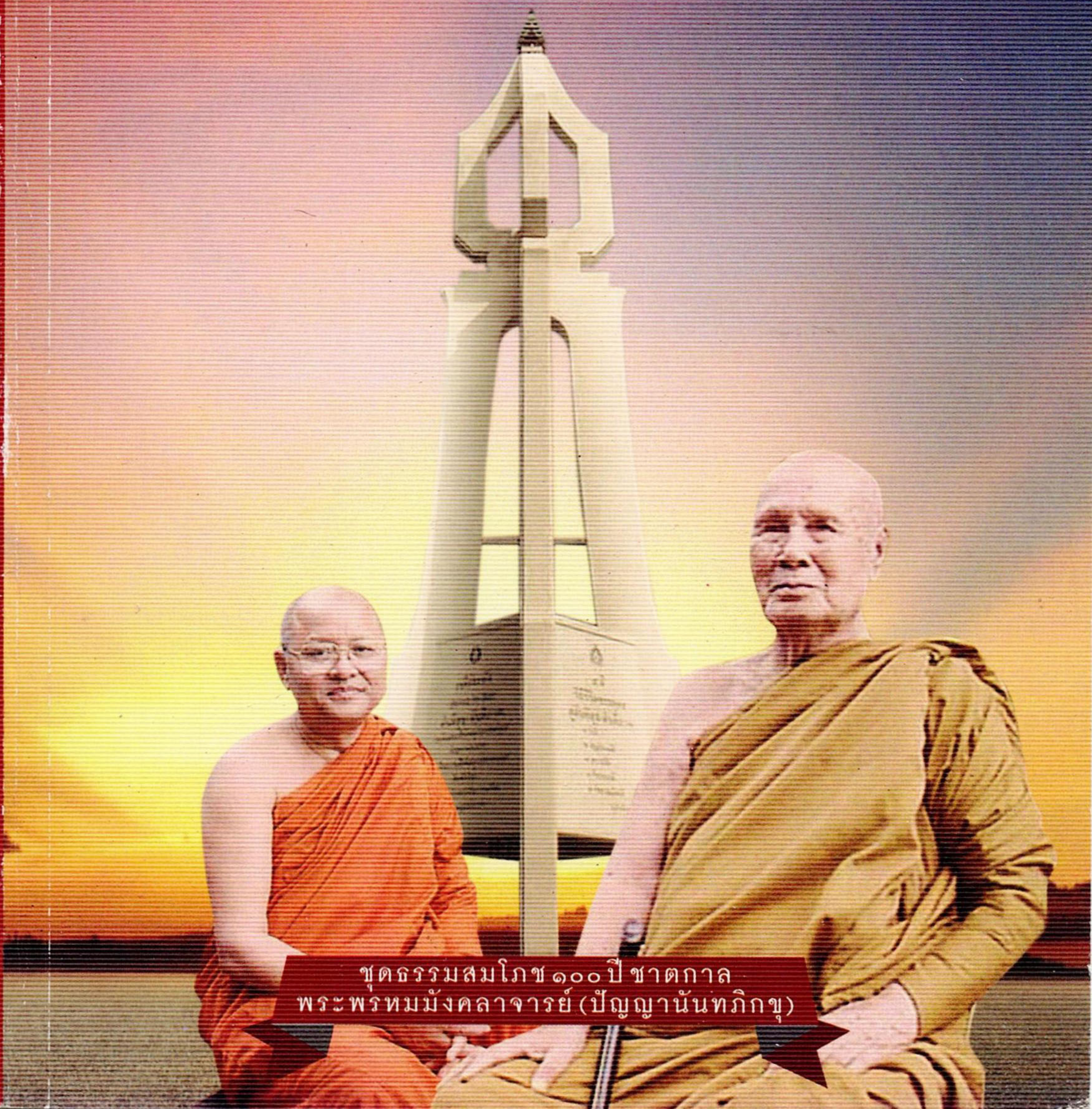
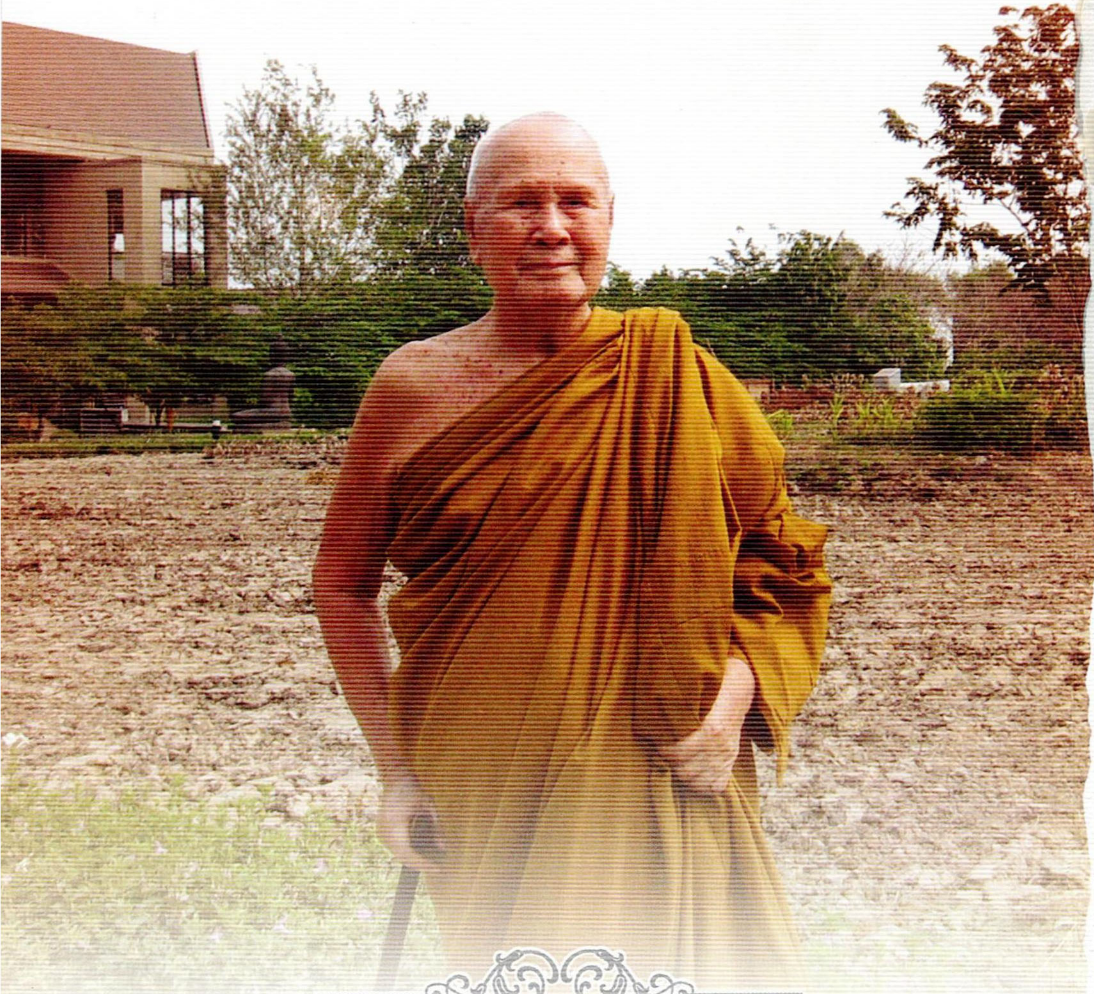
สืบสานปณิธาน
วัดปัญญานันทาราม

ชุดธรรมสมโภช ๑๐๐ ปี ชาตกาล
พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

สืบสานปณิธานวัดปัญญานันทาราม

สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ
สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างถูกต้อง
ให้มีชีวิตเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา
เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยมมากเกินไป

วัดปัญญานันทาราม

สืบสานปณิธาน ... ธรรมสมโภช
พระพรหมมังคลาจารย์
(ปัญญานันทภิกขุ)

ศูนย์ศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พุทธธรรม

๑ หมู่ ๑๐ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

อนุโมทนาพจน์
ทอดกฐินกินกล้วย

คุณโยมวุฒิชาติ กัลยาณมิตร ประธานกรรมการใหญ่ บริษัท ขนส่ง จำกัด ได้มีศรัทธาเป็นประธานทอดกฐินสามัคคี ๑๐๐ ปีชาตกาลปัญญานันทภิกขุ ในปีนี้ แล้วยังได้ให้โอกาสแก่ชาว บขส. และชาวพุทธทั่วไปได้ร่วมบุญอย่างทั่วถึง จึงได้มีประธานร่วม เช่น พระอาจารย์มหาเผียน อนุจารี, พระฐานวัฒน์ กุศลจิตฺโต ถวายร่วมสร้างสถาบันปัญญานันทะ ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาท), ดร.โชติรัส ชวนิชย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย และ อาจารย์สุภกัญญา ชวนิชย์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, คุณแม่เรืองศรี นรารัตน์วันชัย และแม่ชีพรลพัชร นรารัตน์วันชัย ซื้อที่ดินถวายวัด ๒ ไร่ เป็นเงิน ๒,๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านสองแสนบาท), คุณโยมพิบูลศักดิ์ และคุณโยมสมศรี ไกรศักดาวัฒน์ ซื้อที่ดินถวายวัด ๑ ไร่ เป็นเงิน ๑,๑๕๗,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านหนึ่งแสนห้าหมื่นเจ็ดพันบาท) เป็นบริวารกฐิน และยังได้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพถวายผ้ากฐินที่พระภิกษุสงฆ์ได้รับแล้วกรานกฐินด้วยผ้านั้น นี่คือน้ำใจจากพุทธบริษัททั่วสารทิศได้ร่วมกันจัดพิธีบุญครั้งนี้ จึงเรียกว่าบุญกฐินสามัคคี

บุญกฐินสามัคคี ๑๐๐ ปีชาตกาลปัญญานันทภิกขุ ได้ร่วมกันบำรุงพระศาสนาด้วยการเป็นเจ้าภาพผ้าไตรเพื่อถวายแก่พระภิกษุ สามเณร จำนวน ๑๒๕ รูป แม่ชี ๗ ท่าน และยังได้ร่วมกันทอดผ้าป่าทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ตลอดถึงนักเรียนทุนของมูลนิธิวัดปัญญานันทารามอีกด้วย แล้วยังได้ร่วมกันรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของวัด คือ ทอดกฐินกินกล้วย โดยการนำกล้วยมาแขวนไว้ตามต้นไม้เพื่อให้ทุกคนได้บริโภคและร่วมกันรักษาผลไม้ไทย รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีแบบไทย แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของประเทศชาติไม่ต้องอาศัยส่วนเกินที่มาจากภายนอกและยังถือว่าเป็นผลไม้มงคลยิ่งของชีวิต

หนังสือวัดปัญญานันทาราม ซึ่งเป็นศูนย์ศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พุทธธรรมเล่มนี้ เป็นผลงานที่ **อาจารย์สุคนธ์ สินธพานนท์ อาจารย์แม้นเดือน สุขบำรุง อาจารย์จำแลง เชื้อภักดี** และ **นางจินตนา วีรเกียรติสุนทร** ผู้เป็นอุบาสิกา ได้รวบรวมจัดทำเป็นเล่ม นับว่าเป็นความอุตสาหะเพียรพยายามอย่างยิ่ง เพื่อร่วมกันรับเป็นภาระธุระสืบสานงานพระพุทธศาสนาโดยได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จาก **พระมหาเด็ด เตชเมธี พระมหาเฉลิม ปิยทสฺสี** และ **พระมหาสุริยันต์ ธมฺมทสฺสี** ได้ให้ข้อมูลและเนื้อหาที่จำเป็น ทั้งรูปภาพประกอบ รวมถึงข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ จนทำให้หนังสือมีคุณค่ายิ่งสมดังพระเมตตาที่พระพุทธเจ้าทรงกรุณามอบเป็นธุระแก่พุทธบริษัททั้ง ๔

หนังสือเล่มนี้ ผู้รวบรวมทำให้น่าอ่าน น่าศึกษา เพราะจัดไว้เป็นตอนๆ ถึง ๔ ตอน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา : แนะนำวัดปัญญานันทาราม, การบริหารจัดการวัดปัญญานันทาราม, ภูมิทัศน์ในวัดปัญญานันทาราม และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรอยธรรม

หนังสือเล่มนี้เป็นการรับรองความสำเร็จมีความฉลาดที่ทำให้แนวทางของพรหมจรรย์กว้างขวางและแพร่หลายของอุบาสิกาพุทธบริษัท สมดังเจตนาที่พระพุทธเจ้าทรงเมตตามอบไว้ ผู้ใดมีหนังสือเล่มนี้ไว้ก็เท่ากับช่วยสืบอายุพระพุทธศาสนา และอนุโมทนายิ่งกับผู้อุปถัมภ์เป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ขอได้รับส่วนปัญญาบารมีโดยทั่วกัน

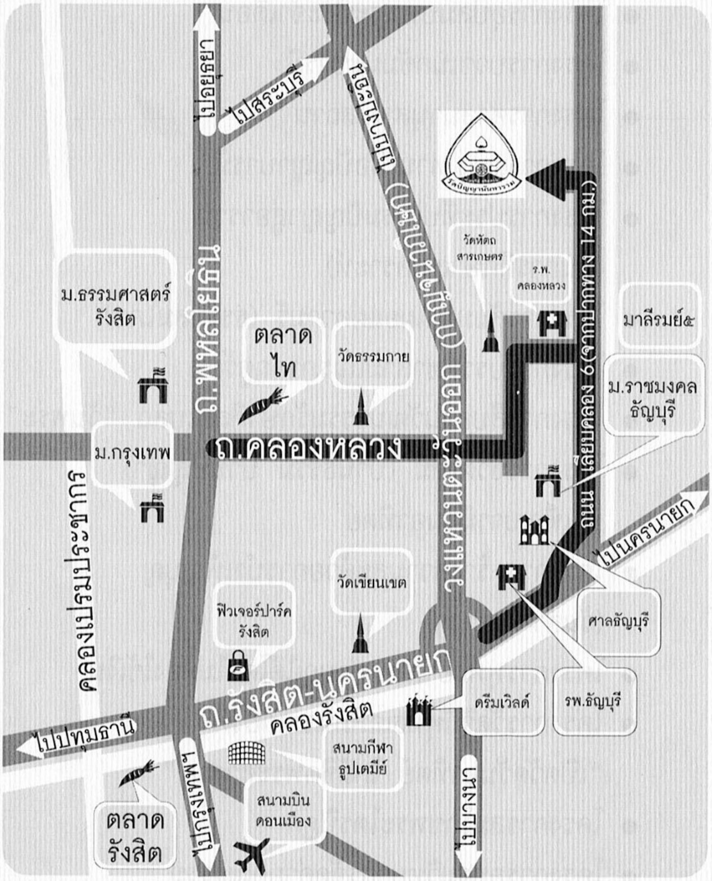
สาธุ สาธุ อนุโมทามิ

พระปัญญานันทมุนี (ส.ณ. สุภโร)

เจ้าอาวาสวัดปัญญานันทาราม

สารบัญ

แผนที่มาวัดปัญญานันทาราม

เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง ➡ ตลาดรังสิต

- เริ่มต้นจาก**สนามหลวง** สาย ๓๙
- เริ่มต้นจาก**หัวลำโพง** สาย ๒๙
- เริ่มต้นจาก**อนุสาวรีย์ฯ** สาย ๒๙, ๓๔, ๓๙ ปรับอากาศ สาย ๕๓๘

ต่อรถ รังสิต-หนองเสือ คลอง ๑๓ (สีเขียว) ➡ วัดปัญญานันทาราม

หรือต่อรถ ๑๑๕๖ รังสิต(ผ่านถ.รังสิต-นครนายก) ➡ ม.มาลีรมย์๕

แล้วต่อรถ รังสิต-หนองเสือ คลอง ๑๓ (สีเขียว) ➡ วัดปัญญานันทาราม

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารีฯ
ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์
อาคารเฉลิมพระเกียรติ
วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี
พระวรราชาทินัดดามาตุ
เสด็จเป็นองค์ประธาน
เปิดป้ายวัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ
วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๒

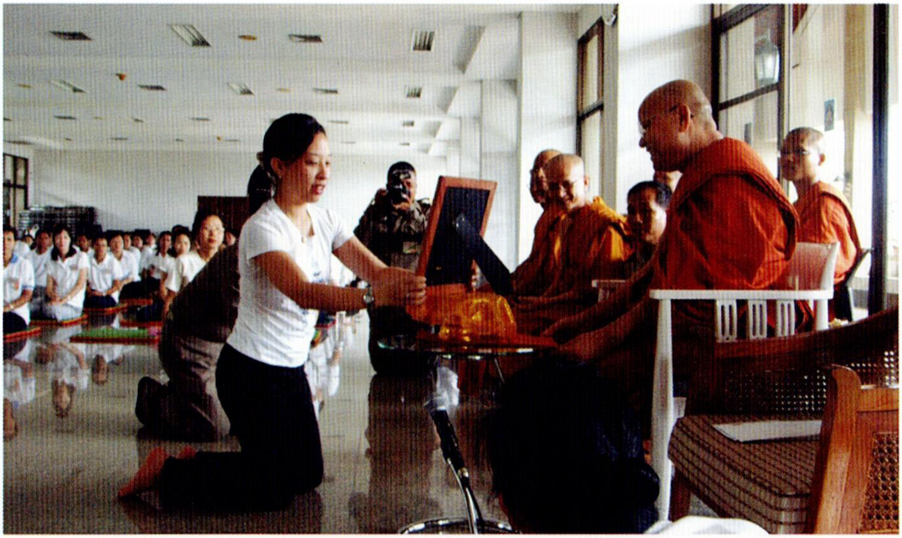

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

เสด็จเป็นองค์ประธาน เปิดศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา วัดปัญญานันทาราม

และประทานโล่วัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ ๑๒๐ วัด

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา (พร้อมอัยการผู้ช่วย)

เสด็จเข้ารับการอบรมค่ายคุณธรรม หลักสูตร ๓ วัน ๒ คืน

ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๙

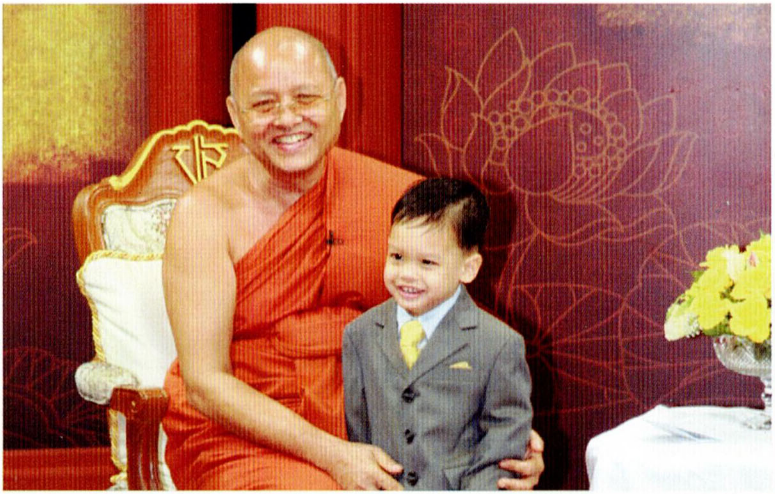
ณ วัดปัญญานันทาราม คลองหก คลองหลวง ปทุมธานี

พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
เสด็จร่วมงานการแสดงละครนานาชาติ
วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
ณ วัดปัญญานันทาราม คลองหก คลองหลวง ปทุมธานี

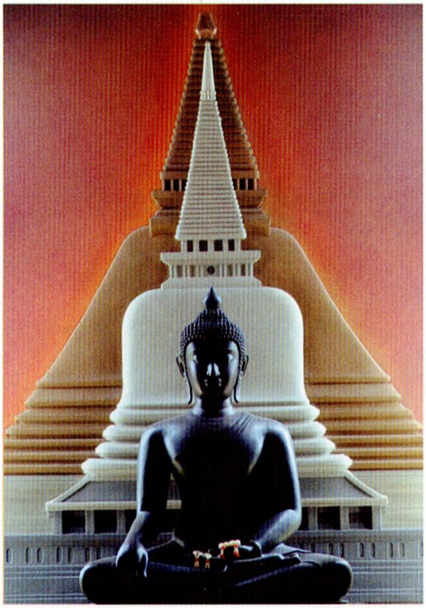
พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
เสด็จร่วมงานการแสดงละครนานาชาติ
วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
ณ วัดปัญญานันทาราม คลองหก คลองหลวง ปทุมธานี

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ
ทรงพระดำเนินเข้าไปกราบพระปัญญานันทมุนี
ในคราวได้รับนิมนต์ไปแสดงธรรมทางสถานีโทรทัศน์ WBTV ณ วัดยานนาวา

พลอากาศเอกกำธน สินธวานนท์
องคมนตรี
ได้มาวางศิลาฤกษ์อาคารธรรมมาตา (มีธรรมเป็นมารดา)

พระประธานประจำอุโบสถ

เจดีย์นครปฐมและพระบรมธาตุเจดีย์
แสดงให้ทราบว่าพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทย ๒ ยุค

ลานหินโค้ง

สวนป่าที่เปรียบเสมือนอาสนะของพระพุทธเจ้า
เป็นที่บำเพ็ญบุญสำหรับพุทธศาสนิกชน

พระใส หรือ พระแก้วปรากฏ

โย ธัมมัง ปัสสติ โส มัง ปัสสติ

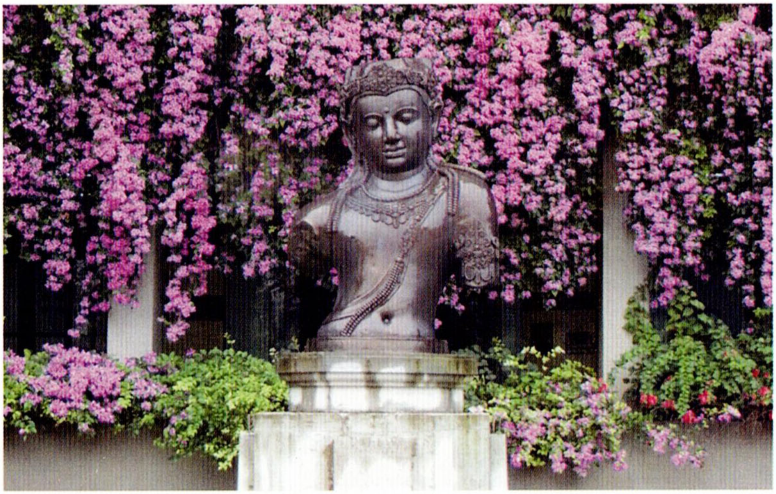
ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นพระพุทธเจ้า

ศาลา ณ ระนอง

อาคารเจริญภาวนา

สำหรับนักบวชเนกขัมมบารมี

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

ช่วยเหลือคนให้พ้นทุกข์ด้วยคุณธรรม

สุทธิ ปัญญา เมตตา ขันติ

อาคารเฉลิมพระเกียรติ

อาคารอบรม เปรียบเช่นธรรมนาวา

สำหรับนำเพื่อนมนุษย์ออกจากวัฏฏสงสาร

กุฏิพุทธสาวก

ที่พักสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมบวชเนกขัมมบารมี
(ศุกร์-เสาร์-อาทิตย์)

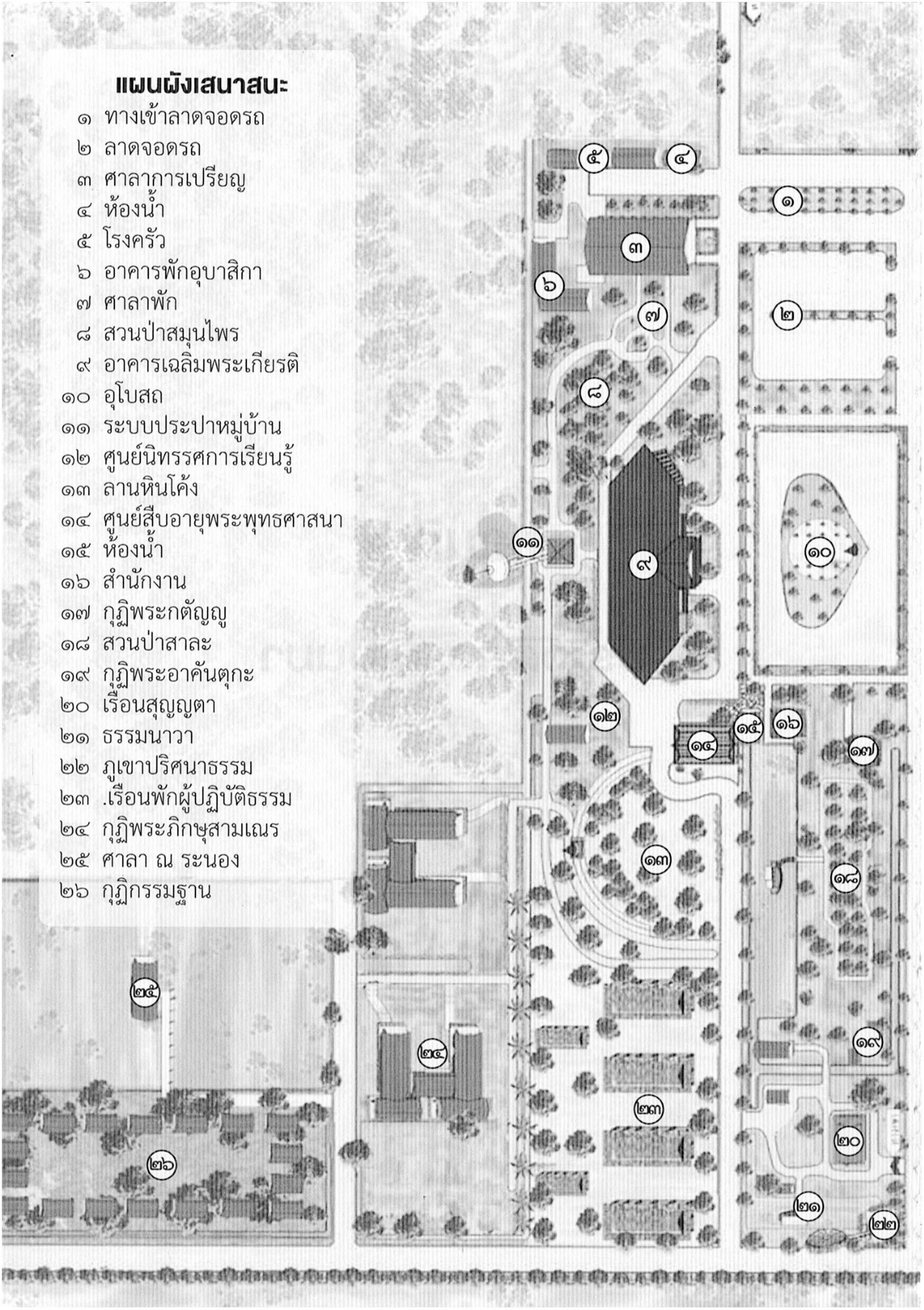

ภูเขาสอนธรรม

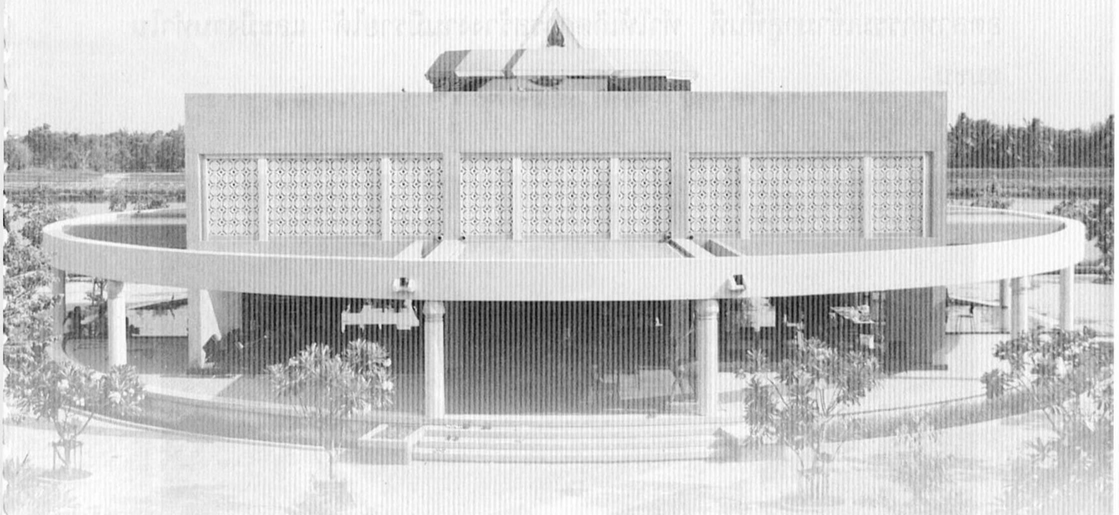
ภาพปริศนาธรรมที่ศิลปินได้วาดไว้
บนภูเขาจำลองด้านหลังวัด

ตอนที่ ๑

ประวัติความเป็นมา

แผนผังเสนาสนะ
๑ ทางเข้าลาดจอดรถ
๒ ลาดจอดรถ
๓ ศาลาการเปรียญ
๔ ห้องน้ำ
๕ โรงครัว
๖ อาคารพักอุบาสิกา
๗ ศาลาพัก
๘ สวนป่าสมุนไพร
๙ อาคารเฉลิมพระเกียรติ
๑๐ อุโบสถ
๑๑ ระบบประปาหมู่บ้าน
๑๒ ศูนย์นิทรรศการเรียนรู้
๑๓ ลานหินโค้ง
๑๔ ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา
๑๕ ห้องน้ำ
๑๖ สำนักงาน
๑๗ กุฏิพระกตัญญู
๑๘ สวนป่าสาละ
๑๙ กุฏิพระอาคันตุกะ
๒๐ เรือนสุญญตา
๒๑ ธรรมนาวา
๒๒ ภูเขาปริศนาธรรม
๒๓ .เรือนพักผู้ปฏิบัติธรรม
๒๔ กุฏิพระภิกษุสามเณร
๒๕ ศาลา ณ ระนอง
๒๖ กุฏิกรรมฐาน

แนะนำวัดปัญญานันทาราม

๑ สภาพทั่วไปของวัดปัญญานันทาราม

วัดปัญญานันทาราม ตั้งอยู่เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปัจจุบันมีเนื้อที่ ๕๔ ไร่ ทิศเหนือติดต่อกับถนนหมู่ ๑๐ และที่ดินเอกชน ทิศใต้ติดต่อกับที่ดินเอกชน ทิศตะวันออกติดต่อกับถนนสาย รพช. โครงการที่ ปท. ๔๑๔๒ สายทางเข้าวัดปัญญานันทารามและถนนคลองหลวง-หนองเสือ และที่ดินเอกชน ทิศตะวันตกติดต่อกับถนนหมู่ ๑๐ โดยพื้นที่ตั้งเป็นที่ราบลุ่ม อยู่ใกล้คลองชลประทาน บริเวณใกล้เคียงเป็นที่นา สวน และบ่อเลี้ยงปลา

การคมนาคม มีถนนสายหลัก คือ ถนนคลองหลวง-หนองเสือ ตัดผ่านถนนสายรอง คือ ถนนรังสิต-นครนายก เลียบคลองหก

วัดปัญญานันทาราม ตั้งอยู่ในพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันมีการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาสู่พื้นที่ ทำให้เกิดการสร้างงานมีรายได้ และมีงานทำในชุมชน

อาคารธรรมมาตา มีธรรมเป็นมารดา

๒ ประวัติความเป็นมาของวัดปัญญานันทาราม

วัดปัญญานันทารามมีจุดเริ่มต้นจากที่ **นายพิชิต-นางจำรัส ทองสีม่วง** ได้ถวายที่ดินจำนวน ๖ ไร่ ในตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้เป็นสมบัติพระศาสนาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และจัดตั้งเป็น **"สำนักสงฆ์สนเฒ่า"** ต่อมา **นางบุญส่ง โพธิจันทร์** เป็นผู้ประสานงานในการถวายสำนักสงฆ์นี้แด่ **พระเทพวิสุทธิเมธี** (ปัญญานันทภิกขุ) องค์ประธานศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์ (ที่ระลึก ๘๐ ปี ปัญญานันทะ) เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ด้วยเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระพรหมมังคลาจารย์** (ปัญญานันทภิกขุ) ที่มุ่งมั่นให้ *"แผ่นดินส่วนนี้เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา สถานที่นี้เหมาะแก่การส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า เป็นเหมือนโรงพยาบาลทางใจของชาวโลกทั้งหลายที่มีความทุกข์ความเดือดร้อนวุ่นวายใจ เมื่อมาสู่สถานที่นี้ก็จะได้พบความสะอาด สว่าง และสงบ จึงได้สร้างวัดปัญญานันทารามขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่ว่า สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างถูกต้อง ให้มีชีวิตเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยมมากเกินไป"*

วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งวัดในพระพุทธศาสนา ชื่อว่า **"วัดปัญญานันทาราม"** และคณะศิษยานุศิษย์ของศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนาได้ร่วมใจซื้อที่ดินเพิ่มเติมเพื่อสร้างวัดปัญญานันทาราม เป็นธรรมสมโภช ๘๔ ปี พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) โดยมี **พระครูปลัดศีลวัฒน์ (ส.ณ. สุภโร) พระมหามานพ ปญฺญาวชิโร** และ **พระมหาสมโภช ฐิติญาโณ** จากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ร่วมสนองงานก่อสร้างวัด และกิจกรรมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์สร้างวัดปัญญานันทาราม ทรงปลูกต้นสาละ และพระราชทานนามว่า **"สวนป่าสาละสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา"** และเมื่อการก่อสร้างอาคารหลังใหญ่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้นามอาคารว่า **"อาคารเฉลิมพระเกียรติ"** และได้อัญเชิญตราสัญลักษณ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ประกอบไว้ที่หน้าบัน

ต่อมาวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้เสด็จพระราชดำเนินอีกวาระหนึ่ง เพื่อทรงเป็นประธานเปิดอาคารเฉลิมพระเกียรติ และทรงประกอบพิธีเททองหล่อพระประธานประจำอุโบสถวัดปัญญานันทาราม เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๗๒ นิ้ว เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๗๒ พรรษา

๓ ทำเนียบเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสของวัดปัญญานันทาราม ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งเป็นสำนักสงฆ์สนเฒ่าแสดงธรรม จวบจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๓) มีดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๖	**พระเฉลิม ปภสฺสโร** เจ้าสำนักสงฆ์สนเฒ่าแสดงธรรม
พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗	**พระเจียม กนฺตสีโล** รักษาการเจ้าสำนักสงฆ์สนเฒ่าแสดงธรรม
พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙	**พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)** รักษาการเจ้าอาวาสวัดปัญญานันทาราม
พ.ศ. ๒๕๓๙ - ปัจจุบัน	**พระปัญญานันทมุนี (ส.ณ.สุภโร)** เจ้าอาวาสวัดปัญญานันทาราม

๔ วัตถุประสงค์ในการสร้างวัด

การสร้างวัดปัญญานันทารามมีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้

๑. เพื่อเป็นพุทธบูชา

๒. เพื่อเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของสาธุชนทั่วไป

๓. เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมผู้ใฝ่ในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระธรรม

๔. เพื่อเป็นธรรมสมโภช ๘๔ ปี พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

๕. เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

๕ จุดมุ่งหมายของการสร้างวัด

จุดมุ่งหมายของการสร้างวัดเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ที่กล่าวว่าต้องการให้สถานที่นี้เป็นที่สำหรับ *"สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างถูกต้อง ให้มีชีวิตเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยมมากเกินไป"*

๖ สัญลักษณ์ของวัดปัญญานันทาราม (สื่อความ-สื่อธรรม)

สัญลักษณ์ของวัดปัญญานันทารามเป็นรูปดอกบัว มีรูปคล้ายคนนั่งสมาธิในดอกบัว ศีรษะคนหมายถึงพระอุโบสถ ส่วนอกหมายถึงอาคารเฉลิมพระเกียรติ แขนทั้งสองข้างหมายถึงสถาบันปัญญานันทะ

อุโบสถบูชาธรรม ระลึกคุณ ... *เพื่อเป็นพุทธบูชาในพระคุณ คือ สะอาด สว่าง สงบ*

อาคารเฉลิมพระเกียรติ ... *ที่ระลึกเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ ๕๐ ปี เปรียบเช่นธรรมนาวา ที่จะนำสัตว์โลกข้ามสังสารวัฏฏ์สู่ความสงบเย็น คือพระนิพพาน*

สถาบันปัญญานันทะ ... *เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมผู้ใฝ่ในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่ธรรม*

รูปธรรมจักร ... *เพื่อเป็นธรรมสมโภช ๘๔ ปี หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ด้วยซี่ล้อธรรมจักร ๘ และแกนใน ๔ หมายถึง ๘๔ ปี แสดงถึงการดำเนินชีวิตตามหลักแห่งพระธรรม โดยมีอริยมรรคเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน*

น อนริยํ กริสฺสามิ (นะ อะนะริยัง กะริสสามิ) ... *เราจักไม่กระทำสิ่งที่ต่ำทราม เป็นหลักธรรมประจำใจหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ผู้ให้กำเนิดวัดปัญญานันทาราม น้อมนำมาเป็นหลักธรรมประจำใจ ของพุทธบริษัทวัดปัญญานันทาราม*

วัดปัญญานันทาราม ... *หมายถึง สถานที่ให้ความพอใจยินดีในความเป็นอยู่ด้วยปัญญา*

๗ กรอบแนวคิดสำคัญในการสร้างวัด

- สร้างวัดเน้นเดี่ยวแต่ไม่เปลี่ยว
- สร้างวัดให้มีความอิสระแต่ควบคุม
- สร้างวัดให้ร่วมสมัยกับเจ้าชายสิทธัตถะ และพระพุทธเจ้า

๘ การแบ่งเขตวัด

วัดปัญญานันทารามได้ถูกออกแบบและวางผังไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยยึดหลักความต้องการให้วัดเป็นศูนย์ศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พุทธธรรม การจัดวางผังวัดกำหนดเป็นรูปแบบชัดเจนทั้งฝ่ายภิกษุและฆราวาส เพื่อการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย เอื้อต่อวัฒนธรรมประเพณี เพื่อช่วยกันเสริมสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมพุทธบริษัท ได้มีการแบ่งเป็นเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส เพื่อพัฒนาด้านศาสนวัตถุให้เกื้อกูลต่อการสร้างศาสนบุคคลอย่างเหมาะสม ดังนี้

เขตพุทธาวาส คือ เขตที่อยู่ของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นหัวใจของความเป็นวัดในพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า อุโบสถ สร้างเพื่อมุ่งเน้นการบูชาธรรมระลึกคุณ ด้วยการจัดทำสัญลักษณ์พระไตรรัตน์ ประดิษฐานหน้าบันอุโบสถ ๓ ประการ ประกอบด้วย ศิรประภาแทนพระพุทธ ดอกบัวบานแทนพระธรรม หยดน้ำแทนพระสงฆ์ ภายในอุโบสถมีปฏิมากรรมภาพปริศนาธรรมประดับเพดาน ๙ ภาพ เพื่อระลึกถึงโลกุตระธรรม ๙ คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ด้านหลังพระประธานมีปฏิมากรรมเจดีย์ ๒ องค์ คือ องค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม และพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อระลึกถึงการเข้ามาของพระพุทธศาสนาในดินแดนประเทศไทย

เขตสังฆาวาส คือ เขตที่อยู่ของหมู่พุทธบริษัท ๔ จึงได้จัดวางผังวัดมีแนวคิดว่าพระพุทธองค์ได้มอบพระพุทธศาสนาไว้กับพุทธบริษัท ๔ ดังนั้นเขตสังฆาวาส ในวัดปัญญานันทารามจึงไม่ได้หมายถึงเขตที่อยู่ของพระภิกษุเท่านั้น แต่เป็นที่อยู่ของพุทธบริษัท ๔ จึงได้จัดแบ่งเขตสังฆาวาสเป็น ๔ เขต คือ เขตภิกษุ เขตภิกษุณี (ปัจจุบันเป็นที่อยู่ของแม่ชี) เขตอุบาสก เขตอุบาสิกา เพื่อสนองพุทธประสงค์ที่ว่าสร้างความมั่นคงให้พุทธบริษัททำวัดให้เป็นสมบัติของพุทธบริษัท ๔ ได้มีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรมได้สะดวก อย่างไรก็ตาม การสร้างศาสนวัตถุก็ทำเท่าที่จำเป็นแก่ความเป็นที่อยู่ของพุทธบริษัท ๔ เท่านั้น

๔ ผลงานของวัดปัญญานันทารามที่ได้รับการยกย่อง

พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับพิจารณาให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬา ศูนย์ประจำภาคกลาง จากกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำจังหวัดปทุมธานี จากกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

~ ได้รับคัดเลือกเป็นอุทยานการศึกษาในวัด จากกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. ๒๕๔๓ รับรางวัลพระราชทานองค์กรที่ทำคุณประโยชน์ต่อเยาวชน สาขาคุณธรรมและจริยธรรม ประเภทองค์กร เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับคัดเลือกเข้าสู่โครงการนำร่อง ด้านการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา จากสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๗ รับโล่รางวัลวัดดีเด่น ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม ในโครงการวิจัยและส่งเสริมวัดเพื่อการพัฒนาการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

~ รับโล่เกียรติคุณ จากสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ๒๕๔๘ รับโล่เกียรติคุณ วัดส่งเสริมสุขภาพ จากกระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้รับคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๐ รับพระราชทานเข็มที่ระลึก จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามมกุฎราชกุมารี ในโอกาสเปิดห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี

~ ได้รับการประกาศให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดปทุมธานี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

~ รับโล่เกียรติคุณ วัดส่งเสริมสุขภาพดีเด่น ของศูนย์อนามัยที่ ๑ กรมอนามัย

พ.ศ. ๒๕๕๑ รับโล่เกียรติคุณ วัดที่จัดการศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยความมุ่งมั่น จากมูลนิธิศึกษาธิการ

พ.ศ. ๒๕๕๒ รับโล่เกียรติคุณ อาคารสถานที่ที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ จากมูลนิธิวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย

~ ได้รับคัดเลือก เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น เฉลิมพระเกียรติ ๘๒ พรรษา จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๓ รับรางวัลโครงการลานบุญ ลานปัญญา จากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

~ ได้รับประกาศเกียรติคุณ เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๒ พรรษา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

~ รับรางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านศาสนา

~ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานที่แถลงข่าว โครงการเปิดวัดปฏิบัติธรรมวันอาทิตย์ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (NBT) เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

~ เป็นวัดต้นแบบ - แกนนำ โครงการเปิดวัดวันอาทิตย์ใกล้ชิดพระศาสนา และเป็นสถานที่จัดงานเปิดศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา จากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

~ รับรางวัลโล่เกียรติคุณ วัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ (เข้าวัดปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบุญทุกอาทิตย์)

พ.ศ. ๒๕๕๔ รับรางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

~ รับโล่ประกาศเกียรติคุณโครงการยกย่องคนดี ชุมชนดี สังคมดี (บัวงามปทุมธานี) ของจังหวัดปทุมธานี

ประวัติพระพรหมมังคลาจารย์
(ปัญญานันทภิกขุ)

พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) มีนามเดิมว่า ปั่น นามสกุล เสน่ห์เจริญ เกิดวันพฤหัสบดีที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีกุน ที่ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง มีชื่อเล่นว่าขาว แต่คุณแม่เรียกว่าหมา เป็นบุตรนายวัน เสน่ห์เจริญ นางคล้าย เสน่ห์เจริญ (นามสกุลเดิม จุลบุษรา) มีพี่สาว ๒ คน ชื่อ ขำ อนุวงศ์ และ ดำ บุญวิสูตร (เสียชีวิตทั้งคู่) พี่ชาย ๑ คน ชื่อ พวง (เสียชีวิตตั้งแต่เด็ก) น้องสาว ๑ คน ชื่อ หนูกลิ่น กฤตรัชตนันท์ (ยังมีชีวิตอยู่)

การศึกษา

● ศึกษาชั้นประถม ๑ เมื่ออายุย่างเข้า ๘ ขวบ ที่โรงเรียนประจำอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เรียนจบชั้นประถม ๓ ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดในการศึกษาสมัยนั้น แล้วย้ายไปศึกษาต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนประจำจังหวัดพัทลุง ซึ่งนักเรียนเป็นชายล้วน (สมัยนั้นไม่นิยมให้ผู้หญิงเรียนหนังสือ) เนื่องจากโรงเรียนอยู่ไกลบ้านจึงอาศัยวัดยาง อำเภอเมือง ซึ่งอยู่ใกล้โรงเรียนเป็นที่พักจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ขณะเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้ครึ่งปีบิดาป่วยจึงต้องลาออกมาช่วยเหลือครอบครัว

● อายุ ๑๖ ปี ติดตาม หลวงลุงพุ่ม ธมฺมทินฺโน วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ไปรัฐปีนัง มาเลเซีย แล้วกลับมาทำงานเหมืองแร่และสวนยางที่ภูเก็ต ได้ค่าจ้างวันละ ๙๐ สตางค์

● อายุ ๑๘ ปี บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดอุปนันทาราม ตำบลเขานิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง มี พระรณังควินัยมุนีวงศ์ ขณะดำรงสมณศักดิ์เป็นที่พระครูพิพัฒน์สมาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้เป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาล เงินเดือนๆ ละ ๒๕ บาท และเรียนนักธรรมไปพร้อมกันโดยสอบนักธรรมตรี ได้ที่ ๑ ของมณฑลภูเก็ต จนท่านเจ้าเมืองภูเก็ตขณะนั้นคือ พระยาอมรศักดิ์ประสิทธิ์ (ทนง บุนนาค) ถวายรางวัลผ้าไตร ๑ ไตร นาฬิกา ๑ เรือน หัวข้อกระทู้ธรรมในการสอบครั้งนั้นว่า *น สิยา โลกวฑฺฒโน ไม่พึงเป็นคนรกโลก*

● อายุ ๒๐ ปี อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดนางลาด ตำบลเขาเจียก อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง มี พระครูจรูญกรณีย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระมหาพลัด วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูเคว็จ วัดคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า **ปทุมุตฺตโร** แต่คนทั่วไปจะรู้จักท่านในชื่อที่ใช้แสดงธรรมว่า **ปัญญานันทะ**

● ศึกษาภาษาบาลีที่วัดสามพระยา กรุงเทพ จนสอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค แล้วเกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา (สงครามโลก ครั้งที่ ๒) จึงไม่ได้เรียนภาษาบาลีต่อ

การเลื่อนสมณศักดิ์และการรับตำแหน่งต่างๆ

● รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์เป็นที่ **พระปัญญานันทมุนี** เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙

● หม่อมหลวงชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน ได้นิมนต์มาเป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ต่อมา หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานอ่านพระราชกฤษฎีกายุบวัดอุโบสถและวัดเชิงท่า แล้วย้ายมารวมกันที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม จนฺทสิริ) ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมวิสุทธาจารย์ วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพฯ เจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี เป็นประธานมอบใบแต่งตั้งพระปัญญานันทมุนี จากวัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

● สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทโย) วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ ประเภทวิสามัญ และได้บวชหม่อมหลวงชอบ อิศรศักดิ์ อายุ ๖๖ ปี เป็นคนแรก เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

● รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ **พระราชนันทมุนี** เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

● สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) วัดราชบพิตรสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพฯ ทรงแต่งตั้งให้เป็นรองเจ้าคณะภาค ๑๘

(พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล) เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗ โดย พระธรรมปัญญาบดี (เพียร อุตฺตโม) วัดคูหาสวรรค์ จังหวัดพัทลุง เป็นเจ้าคณะภาค ๑๘

• สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) วัดราชบพิตรสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพฯ ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ประเภทสามัญ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

• รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นที่ **พระเทพวิสุทธิเมธี** เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

• รักษาการเจ้าอาวาสวัดพุทธธรรม ฮินสเดล รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๓๕

• รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น **พระธรรมโกศาจารย์** เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

• สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๘ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

• รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ เป็น รองสมเด็จพระราชาคณะชั้นหิรัญบัฏ ที่ **พระพรหมมังคลาจารย์** เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ ๒๕๔๗

ผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญ

• แสดงพระธรรมเทศนาครั้งแรกที่วัดปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๕ และในปีต่อมาได้ร่วมคณะพระภิกษุใจสิงห์ จำนวน ๔๕ รูป ธุดงค์เท้าเปล่าไปเผยแผ่ธรรมะที่ประเทศพม่ากับพระโลกนาถ ภิกษุชาวอิตาลี โดย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ พระราชทานอุปถัมภ์รูปละ ๕๐ บาท พร้อมหนังสือเดินทาง

● พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ไปจำพรรษาที่สวนโมกขพลาราม ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมกับท่านพุทธทาสภิกขุ และท่าน บ.ช.เขมาภิรัต (พระราชญาณกวี อดีตเจ้าคณะจังหวัดชุมพร เจ้าอาวาสวัดขันเงิน) เป็นสามสหายธรรมร่วมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนากันมาตั้งแต่บัดนั้น

● เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒ เริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เชียงใหม่ด้วยการปาฐกถา โดยสร้างโรงมุงใบตองตึงขึ้นในที่ของชาวบ้าน ซึ่งเรียกว่า **ศาลาธรรมทาน** (ปัจจุบันคือพุทธสถานเชียงใหม่) ได้เทศน์ทุกวันอาทิตย์และวันพระ ออกเทศน์ตามหมู่บ้านต่างๆ โดยรถยนต์ติดเครื่องขยายเสียง และเขียนหนังสือพิมพ์ชาวเหนือจนมีชื่อเสียงขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในนาม **"ภิกขุปัญญานันทะ"** ผู้สนับสนุนคนสำคัญในการเผยแผ่ คือ **เจ้าชื่น สิโรรส** โดยอยู่จำพรรษาที่วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่นานถึง ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๔๙๒ - พ.ศ. ๒๕๐๒)

● ท่านเดินทางไปเผยแผ่ธรรมะยังทวีปยุโรป และร่วมประชุมกับขบวนการศีลธรรมโลก (M.R.A.) ที่ เมืองโคซ์ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗

● ท่านเป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๙ (ระนอง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ตรัง พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖

ท่านได้ริเริ่มงานใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

● ปฏิรูปพิธีกรรมทางศาสนา ให้เป็นไปเพื่อส่งเสริมสติปัญญา ตามหลักการ *เรียบง่าย ประโยชน์สูง ประหยัดสุด ถูกต้องตามธรรมวินัย* โดยเริ่มจากวัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ และชลประทานรังสฤษฎ์ ที่ท่านเป็นเจ้าอาวาส

● ริเริ่มการแสดงปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

● ริเริ่มบวชพระนวกะประจำเดือนในวัดชลประทานรังสฤษฎ์

● ริเริ่มโครงการพระธรรมทายาท อบรมพระภิกษุให้เป็นนักเผยแผ่ธรรมะที่ดี

● ริเริ่มโครงการส่งหนังสือธรรมะเป็น ส.ค.ส. ปีใหม่ นอกจากนั้นท่านยังได้แสดงปาฐกถาธรรมทางสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุต่างๆ อยู่เสมอ

การถวายพระธรรมเทศนาหน้าที่ประทับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์

● ถวายพระธรรมเทศนาหน้าที่ประทับ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

● ถวายพระธรรมเทศนาหน้าที่ประทับ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘

● ถวายพระธรรมเทศนาหน้าที่ประทับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์รามาธิบดีอันมีศักดิ์ยิ่ง ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

การประชุมเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับประเทศต่างๆ

● ร่วมประชุมพระพุทธศาสนาสัมพันธ์อาเซียนเพื่อสันติภาพ ครั้งที่ ๗ ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

● ร่วมประชุมพระพุทธศาสนาและบรรยายในการประชุมสภาศาสนาโลก ณ นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม - ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๖

ผลงานสำคัญด้านการพัฒนา

● เป็นประธานมูลนิธิชาวพุทธ และมูลนิธิวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐

● เป็นประธานสร้างตึกผู้ป่วยนอกและอุบัติเหตุ (ตึก ๘๐ ปี ปัญญานันทะ) ให้โรงพยาบาลชลประทาน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สิ้นทุนทรัพย์ ๒๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สองร้อยยี่สิบล้านบาท)

● เป็นประธานมูลนิธิส่งเสริมแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง และหาทุนทรัพย์ก่อสร้างศูนย์ฝึกอบรมให้มูลนิธิส่งเสริมแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สิ้นทุนทรัพย์ ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สามสิบล้านบาท) ซึ่งไม่รวมหาทุนจัดซื้อที่ดินเพิ่มอีก ๕๐๐ ไร่

● เป็นประธานอำนวยการก่อตั้งศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

● เป็นประธานสร้างอุโบสถให้วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านห้าแสนบาท)

● เป็นผู้ริเริ่มจัดค่ายคุณธรรมแก่เยาวชนตามโรงเรียนต่างๆ

● เป็นประธานมูลนิธิภิกขุปัญญานันทะ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

● เป็นประธานมูลนิธิวัดชลประทานรังสฤษฎ์ (ที่ระลึก ๘๐ ปี ปัญญานันทะ)

● เป็นประธานมูลนิธิท่านพุทธทาส วัดชลประทานรังสฤษฎ์

● เป็นประธานสร้างวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สิ้นทุนทรัพย์ ๗๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดสิบเจ็ดล้านบาท)

● เป็นประธานสร้างโรงอาหารให้โรงเรียนประภัสสรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (สามแสนบาท)

● เป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนให้โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท (สี่แสนบาท)

● เป็นประธานสร้างวัดพุทธปัญญา ตำบลบางเขน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

● เป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนซื้ออุปกรณ์การแพทย์ให้โรงพยาบาลวชิระ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน ๓,๓๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านสามแสนบาท)

● เป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนซื้ออุปกรณ์การแพทย์ให้โรงพยาบาลพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท (สี่แสนบาท) เป็นประจำทุกปี

● เป็นประธานสร้างอาคารที่พักพระสงฆ์อาคันตุกะ (อาคาร ๙๒ ปี ปัญญานันทะ) ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สิ้นทุนทรัพย์ ๖๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หกสิบล้านบาท)

● เป็นประธานสร้างถนนให้โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท (สี่แสนบาท)

● เป็นประธานซื้อที่ดิน ๑๒๕ ไร่ ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สิ้นทุนทรัพย์ ๑๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยยี่สิบห้าล้านบาท)

● เป็นประธานทอดผ้าป่าให้โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี ประมาณ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาท)

● เป็นประธานอุปถัมภ์ให้โรงเรียนต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ จังหวัดนนทบุรี

● เป็นประธานหาทุนสร้างศูนย์เด็กเล็กบ้านโตนด อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง สิ้นทุนทรัพย์ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านบาท)

● บริจาคสมทบทุนจัดซื้อที่ดินให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. ๒๕๔๘

● เป็นประธานสร้างอุโบสถกลางน้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สิ้นทุนทรัพย์ ๑๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยห้าสิบล้านบาท)

เกียรติคุณที่ได้รับการยกย่อง

● รับรางวัลสังข์เงิน ในฐานะพระภิกษุผู้เผยแผ่ธรรมะยอดเยี่ยมประจำปี ๒๕๒๐ จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

● รับรางวัลนักพูดดีเด่น ประจำปี ๒๕๒๐ ประเภทเผยแพร่ธรรมจากสมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

● รับปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาครุศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๔

● ได้รับการยกย่องและคัดเลือกให้เป็นบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ในโอกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี โดยได้รับรางวัล ๒ ประเภท คือ ประเภท ก. บุคคล และประเภท ง. สื่อสารมวลชน (รายการส่งเสริมธรรมะทางสถานีวิทยุโทรทัศน์) เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

● รับโล่เป็นเกียรติในการประชุมวิชาการ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙ จากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

● สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) วัดราชบพิตรสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพฯ ประทานวุฒิบัตร สัญญลักษณ์อนุรักษ์ผู้ประพฤติธรรม เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๑

● รับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒

• รับปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

• รับปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

• รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญาและศาสนา) จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

• รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

• รับโล่รางวัลคนดีศรีปักษ์ใต้ จากสมาคมชาวปักษ์ใต้ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

• รับรางวัลเหรียญทอง TOBACCO OR HEALTH MEDAL - ๑๙๙๕ จากองค์การอนามัยโลก (ยูเนสโก) เนื่องในวันงดสูบบุหรี่โลก เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

• รับโล่ประกาศเกียรติคุณวิทยากรผู้สัมนาโครงการปีรณรงค์ประชาร่วมใจกำจัดโรคเรื้อน จากกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙

• รับโล่ประกาศเกียรติคุณวิทยากรผู้สัมมนาโครงการเพิ่มพูนความรู้พนักงานสอบสวน จากกองบัญชาการตำรวจนครบาล

• รับโล่พระราชทานรางวัลมหิดลวรานุสรณ์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐

• รับปริญญาการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยทักษิณ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

• รับรางวัลศาสตรเมธี สาขาสังคมศาสตร์ ด้านศาสนาและปรัชญา จากมูลนิธิศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

● รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗

● รับโล่รางวัลเกียรติคุณศิษย์เก่าดีเด่นของโรงเรียนพัทลุง จากคณะกรรมการจัดงาน ๑๐๐ ปี โรงเรียนพัทลุง เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘

● สมเด็จพระบรมโอสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอราสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดเกล้าฯ ให้ผู้แทนพระองค์อัญเชิญแจกันดอกไม้พระราชทานในการบำเพ็ญกุศลมงคลอายุครบ ๙๕ ปี ถวายพระพรหมมังคลาจารย์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

● สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าพระราชทานผ้าไตร จำนวน ๑๐ ไตร สำหรับทอดถวายพระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ในการบำเพ็ญกุศลมงคลอายุครบ ๙๕ ปี ถวายพระพรหมมังคลาจารย์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

● รับประกาศรางวัลเชิดชูเกียรติบุคคลต้นแบบคนดีศรีแผ่นดิน จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ใน พ.ศ. ๒๕๔๙

● รับโล่รางวัลและใบประกาศเกียรติคุณผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ ประจำปี ๒๕๕๐ ของสำนักงานคุรุสภา

● รับโล่รางวัลและใบประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๐ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การจำพรรษาของพระพรหมมังคลาจารย์

● พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๓ (๒ พรรษา) เป็นสามเณร จำพรรษาวัดอุปนันทาราม อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

● พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๔๗๕ (๒ พรรษา) จำพรรษาวัดหน้าพระบรมธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

● พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๗๙ (๔ พรรษา) จำพรรษาวัดอุทัย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

● พ.ศ. ๒๔๘๐ (๑ พรรษา) จำพรรษาสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

● พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๖ (๖ พรรษา) จำพรรษาวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ

● พ.ศ. ๒๔๘๗ - ๒๔๘๘ (๒ พรรษา) จำพรรษาวัดอุทัย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

● พ.ศ. ๒๔๘๙ - ๒๔๙๐ (๒ พรรษา) จำพรรษาวัดศรีตะวัน รัฐเปรัค ประเทศมาเลเซีย

● พ.ศ. ๒๔๙๑ (๑ พรรษา) จำพรรษาวัดปิ่นบังอร รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย

● พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๒๕๐๒ (๑๑ พรรษา) จำพรรษาวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

● พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๓๓ (๓๑ พรรษา) จำพรรษาวัดชลประทาน-รังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

● พ.ศ. ๒๕๓๔ (๑ พรรษา) จำพรรษาวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่

● พ.ศ. ๒๕๓๕ (๑ พรรษา) จำพรรษาวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

- พ.ศ. ๒๕๓๖ (๑ พรรษา) จำพรรษาวัดพุทธธรรม รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๔๙ (๑๓ พรรษา) จำพรรษาวัดชลประทาน-รังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
- ท่านมรณภาพ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เวลา ๙.๐๐ น. สิริอายุ ๙๖ ปี ๕ เดือน พรรษา ๗๖

คุณธรรมอันควรนำมาเป็นแบบอย่าง

๑. **ใฝ่เรียนรู้** มีความตั้งใจศึกษาเรียนรู้ภาษาบาลี จนสอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค และศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ จึงได้รับการยกย่องจากมหาวิทยาลัยหลายแห่ง มอบปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ให้แก่ท่าน

๒. **มีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา** ท่านมีความพยายามในการนำพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้วิธีการหลากหลายเพื่อให้ผู้ฟังธรรมมีความเข้าใจกระจ่างชัดแล้วนำไปปฏิบัติ

๓. **ประหยัด เรียบง่าย** มีปัจจัยสี่เพียงเพื่อเลี้ยงชีวิตตามอัตภาพเท่านั้น ไม่สะสมยึดมั่น เน้นการทำประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นหลัก

๔. **มีความคิดริเริ่ม** มีการปฏิรูปพิธีกรรมทางศาสนาตามหลักการเรียบง่าย ประหยัด และได้ประโยชน์ ริเริ่มการแสดงปาฐกถาธรรม บวชพระนวกะประจำเดือน

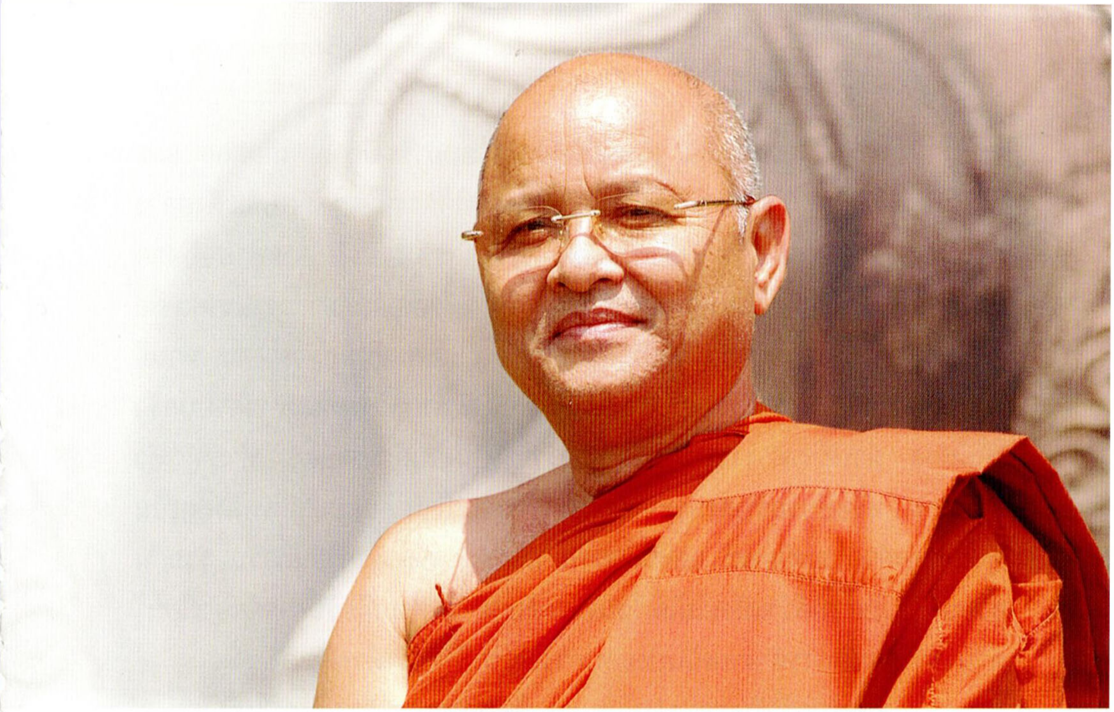
๕. **มีความมุ่งหวัง** สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาท ให้มีชีวิตที่เรียบร้อยดีงาม จึงได้สร้างวัดหลายแห่งรวมถึงวัดปัญญานันทาราม เพื่อเป็นสถานที่อบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป ให้ทุน

ในการสร้างอาคาร สถานที่ต่างๆ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ธรรม

๖. มีความเมตตากรุณา ให้ความสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไปในด้านต่างๆ เช่น การให้ทุนในการซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนและโรงเรียน

๗. เป็นสาวกที่ดีของพระพุทธศาสนา ท่านเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทุ่มเททั้งกาย สติปัญญา และกำลังทรัพย์ เพื่อปลูกฝังหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ประวัติพระปัญญานันทมุนี
(ส.ณ. สุภโร) เจ้าอาวาส

พระปัญญานันทมุนี เดิมชื่อ สง่า นามสกุล ณ ระนอง เกิดเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ ที่บ้านหนองแสง ตำบลนากะชะ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๖ ที่วัดชลประทานรังสฤษฏ์ โดย พระราชนันทมุนี (ปัญญานันทภิกขุ) เป็นพระอุปัชฌาย์

การศึกษา พระปัญญานันทมุนี ได้เริ่มศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย เมื่อปี ๒๕๑๗ - ๒๕๑๙ สอบได้นักธรรมตรี โท และเอก ปี ๒๕๒๑ สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ปี ๒๕๒๙ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และในปี ๒๕๓๗ ได้ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาปรัชญา) จากมหาวิทยาลัยเดียวกัน

พระปัญญานันทมุนี เป็นผู้มีนิสัยโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ เสียสละ และเป็นผู้มีความวิริยะ อุตสาหะ ตั้งใจจริงในการทำกิจกรรมใดๆ ลักษณะดังกล่าวฉายออกมาตั้งแต่สมัยที่ท่านยังเป็นเด็ก จากการที่ท่านเสียสละลาออกจากสถานศึกษา ขณะที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เพื่อออกมาทำงานช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระครอบครัว ซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ และมีพี่น้อง ๙ คน ท่านมีความตั้งใจจริงในการทำงานทุกๆ อย่าง เพื่อที่จะช่วยสร้างฐานะทางครอบครัวให้มั่นคง ผ่านการทำงานมากมาย ไม่ว่าจะเป็นงานด้านเกษตร ทำนา ทำสวนยาง หรือขับรถรับส่งประจำทางระหว่างหมู่บ้าน และอาชีพหลังสุดเป็นหุ้นส่วนทำกิจการเหมืองแร่ และมีกิจการโรงสีขนาด ๒๐๐ เกวียนต่อวัน ร่วมกับครอบครัว กล่าวได้ว่าแม้จะไม่ได้เรียนในระดับสูง แต่ท่านก็ได้รับการศึกษาเรียนรู้ด้านวิชาชีพจากการทำงานเป็นประสบการณ์จากชีวิตจริงด้วยตัวเอง

เมื่อท่านเข้ารับการอุปสมบท ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในปี ๒๕๑๖ ท่านได้รับการดูแลและกวดขันให้ได้รับการศึกษาทางธรรม และศีลาจารวัตรอย่างเข้มงวด และท่านได้มีโอกาสรับใช้และรับฟังการอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดจากหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ซึ่งมีปณิธานในการใช้ชีวิตเพื่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม มุ่งมั่นที่จะประกาศธรรมะของพระพุทธเจ้าให้คนเข้าถึงเนื้อแท้ของพระพุทธศาสนา จากการที่ท่านได้ซึมซับในปณิธานในส่วนนี้ ทำให้เปลี่ยนความตั้งใจเดิมที่ท่านจะบวชเพียง ๗ วัน และลาสิกขาบทไปประกอบกิจการงานที่กำลังเจริญก้าวหน้า และดูแลทรัพย์สินต่างๆ ที่ลงทุนไว้ ท่านเลือกที่จะบวชเรียนต่อไป และดำเนินชีวิตในทางธรรมโดยมีหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุเป็นแบบอย่างชีวิตที่ดีงาม นอกจากนี้ ท่านเป็นพระที่โชคดีอีกประการหนึ่ง ที่มีพระกรรมวาจาจารย์ คือ พระอาจารย์บุญเลี้ยง จิตฺตเสโณ (มรณภาพ) และพระอนุสาวนาจารย์ คือ พระอาจารย์มหาเผียน อนุจารี คอยเป็นที่ปรึกษาดูแล และเป็นห่วงเป็นใยท่านมาโดยตลอดจนถึงทุกวันนี้

จุดเริ่มต้นที่ผลักดันและเป็นแรงจูงใจให้ท่านเข้าสู่การทำงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เริ่มจากการที่ท่านได้เข้ารับการอบรมเป็น **พระภิกษุใจสิงห์** (ต่อมาเปลี่ยนเป็น **โครงการพระธรรมทายาท** ซึ่งเป็นโครงการสร้างพระให้เป็นธรรมทายาท บวชรับใช้พระพุทธศาสนา) ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และในโอกาสต่อมา ท่านก็เป็นพระลูกศิษย์รูปหนึ่งของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุที่มีโอกาสรับใช้และสนองงานส่วนนี้ คือ การเข้ามาทำหน้าที่จัดการอบรมพระธรรมทายาท ในปี ๒๕๒๔ การอบรมพระธรรมทายาทในรุ่นแรกได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พร้อมกับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ซึ่งการที่ท่านได้เข้ามารับผิดชอบงานเหล่านี้ นับเป็นการจุดประกายความมุ่งมั่นของท่านที่จะทำงานเผยแผ่พระศาสนาในเวลาต่อมา

ด้วยความที่ท่านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ท่านจึงได้ชักชวนพระภิกษุที่ผ่านการฝึกอบรมพระธรรมทายาทและรักงานเผยแผ่ ร่วมกันจัดกิจกรรมอบรมค่ายจริยธรรม โดยนำนักเรียนพักค้างแรม ๓ วัน ๒ คืน ที่โรงเรียน ซึ่งต่อมาเรียกว่า **“ค่ายพุทธบุตร”** ซึ่งโครงการนี้ได้นำมาสืบสานต่อจัดเป็นโครงการอบรมเยาวชน **“ค่ายพุทธบุตร”** ของวัดปัญญานันทาราม ที่ได้รับความนิยมและประสบความสำเร็จอย่างสูงในขณะนี้

นอกจากมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แล้ว ท่านยังมีลักษณะของความเป็นผู้นำด้วย ซึ่งได้ฉายแววปรากฏตั้งแต่เป็นพระนิสิต ท่านเป็นผู้นำจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เป็นประธานพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรุ่นที่ ๓๒ (รุ่นพิเศษภาคฤดูร้อน) และในขณะศึกษาระดับปริญญาโท เป็นรองประธานพระนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย มจร. รุ่นที่ ๑

ในปี ๒๕๓๑ มูลนิธิ ชูชีพ-สนิท พลายน้อย ได้กราบอาราธนาท่านให้เป็นผู้นำในการดำเนินงานกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ อาศรมสุญญตา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และที่อาศรมสุญญตานี้ ท่านได้นำญาติโยม และคณะครู นักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ไปปฏิบัติธรรมร่วมกับประชาชน

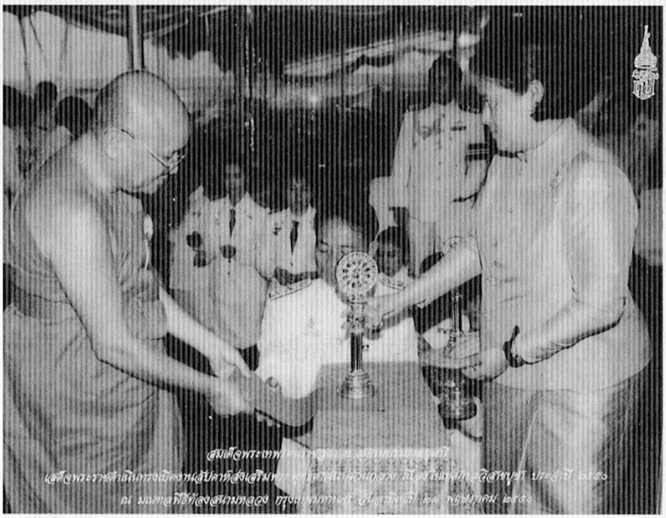
ในท้องถิ่น โดยท่านทำหน้าที่ประธานสงฆ์ ศูนย์ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พุทธธรรม อาศรมสุญญตา สวนป่าเขาเขียว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ - พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้จัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน บวชธรรมจาริณี (ธรรมจาริณีใจงาม สามเณรใจถึง) ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา และปฏิบัติธรรมเทิดพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ ทุกปี

นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมก่อตั้ง **"ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์ (ที่ระลึก ๘๐ ปี ปัญญานันทะ)"** เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาตามเจตนารมณ์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในนามศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์นั้น จะเป็นไปในลักษณะของการจัดพระภิกษุสงฆ์ไปบรรยายและอบรมตามสถาบันการศึกษาและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีการจัดเป็นค่ายคุณธรรมสำหรับข้าราชการทุกระดับ และการจัดค่ายพุทธบุตรสำหรับเยาวชน โครงการนี้เป็นกิจกรรมที่โดดเด่นมาก จนคณะภิกษุผู้ดำเนินการ ต้องเดินทางไปยังโรงเรียนต่างๆ ทั้งในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก โดยมีโรงเรียนต่างๆ ที่จัดเป็นสถานที่อบรมหลักของกิจกรรมที่กำหนดไว้

จะเห็นได้ว่า ด้วยลักษณะการเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความขยันเอาใจใส่ในการเรียน ความเป็นผู้มีอัธยาศัยดีเป็นที่รักของผู้ร่วมงานและพุทธศาสนิกชน การมีแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตทางธรรม ความมุ่งมั่นในการทำงานรับใช้พระพุทธศาสนาตามแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้ และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่อาศรมสุญญตา และศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ท่านจึงได้รับความไว้วางใจจากพระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ) เมตตาให้ท่านเป็นประธานดำเนินการก่อสร้างวัดปัญญานันทาราม และแต่งตั้งให้ท่านเป็น พระฐานานุกรมที่ **"พระครูปลัดศีลวัฒน์"** และด้วยปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเอื้ออำนวยให้ท่านจัดตั้งวัดปัญญานันทาราม และดำเนินกิจกรรม

การเผยแผ่ศาสนาต่างๆ ตามอุดมการณ์ของวัด และเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไปเป็นอย่างดี ดังที่ประจักษ์ในผลงาน คือ

- พ.ศ. ๒๕๔๒ รับรางวัลพระราชทาน เสาเสมาธรรมจักร ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ ประเภทส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสงเคราะห์ประชาชน โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สาขาส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในเทศกาลวิสาขบูชา

รับรางวัลพระราชทาน เสาเสมาธรรมจักร

~ รับรางวัลเกียรติคุณเพชรสยาม สาขาศาสนา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จากสถาบันราชภัฏจันทรเกษม

~ รับรางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประจำปี ๒๕๔๒ จากกระทรวงศึกษาธิการ

รับรางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา

- พ.ศ. ๒๕๔๕ รับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์
- พ.ศ. ๒๕๔๖ รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้รับรางวัลโล่เกียรติยศ เป็น ผู้ทำคุณประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ ๖๙
- พ.ศ. ๒๕๔๗ รับรางวัลพระราชทานบุคคลผู้ทำประโยชน์ต่อเยาวชน สาขาคุณธรรม จริยธรรม

- พ.ศ. ๒๕๔๘ รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- พ.ศ. ๒๕๕๐ รับรางวัลบุคลากรดีเด่น ประเภทครูผู้อุทิศตนเพื่อการศึกษา จากโรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี
- พ.ศ. ๒๕๕๑ รับรางวัลเมืองไทย เมืองคนดี จากจังหวัดปทุมธานี
- พ.ศ. ๒๕๕๑ รางวัลผู้ทำคุณประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่บัณฑิตวิทยาลัย จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้รับคัดเลือกให้เป็นทูตพิทักษ์สิทธิเด็ก สาขาศาสนา จากคณะทำงานด้านเด็ก
  - ~ รับรางวัลพระราชทานเทพทองนักวิทยุกระจายเสียงดีเด่น จากองค์มนตรี
  - ~ รับรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นในสาขาพระพุทธศาสนา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๓ รับประกาศเกียรติคุณ ผู้เพียบพร้อมด้วยศีลาจารวัตรอันดีงาม จากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)
  - ~ รับปริญญาบัตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต กิตติมศักดิ์ (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
  - ~ รับโล่ประกาศเกียติคุณ พระเถระผู้ใหญ่ผู้มีพระพุทธคุณูปการต่อพระพุทธศาสนา จากคณะกรรมาธิการศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
- พ.ศ. ๒๕๕๔ รับโล่ประกาศเกียรติคุณ โครงการยกย่องคนดี ชุมชนดี สังคมดี (บัวงามปทุมธานี) จากจังหวัดปทุมธานี

สมณศักดิ์

- พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับแต่งตั้งเป็น **"พระครูปลัดศีลวัฒน์"** ฐานานุกรมของ พระธรรมโกศาจารย์ (ปั่น ปญฺญานุโท) วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

- พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรเทียบผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นพิเศษ ในราชทินนามที่ **"พระครูสีลวัฒนาภิรม"**

- พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ **"พระปัญญานันทมุนี"**

คุณธรรมอันควรนำมาเป็นแบบอย่าง

การที่ชาวพุทธหรือเยาวชนได้ศึกษาประวัติของพระปัญญานันทมุนี (ส.ณ. สุภโร) ย่อมจะทำให้ได้ข้อคิดเตือนใจและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ดังนี้

๑. ความเพียรพยายาม ท่านมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ถึงแม้ไม่มีโอกาสได้เรียนในระดับการศึกษาสายสามัญที่ฆราวาสส่วนใหญ่ได้เรียน แต่ก็พยายามศึกษาด้านธรรมวินัย และสามารถเรียนจนจบระดับปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต และเรียนต่อจนจบพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. มีความเสียสละ เนื่องจากมีพี่น้องหลายคน ซึ่งต้องศึกษาเล่าเรียน ทำให้ทางครอบครัวต้องมีภาระค่าใช้จ่ายมาก ท่านยอมลาออกจากโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ออกมาช่วยทางบ้านทำงานหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว เพื่อให้พี่น้องคนอื่นได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน

๓. มีความกตัญญูกตเวที ท่านมีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ ช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว และใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนของพี่น้อง

๔. มีความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบในการทำงาน และพัฒนาอาชีพของท่านเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะงานด้านทำนา ทำสวนยาง ขับรถรับส่งประจำทางระหว่างหมู่บ้าน การเป็นหุ้นส่วนทำกิจการเหมืองแร่ กิจการโรงสี ท่านพัฒนางานจนกระทั่งครอบครัวมีฐานะมั่นคง

๕. เป็นสาวกที่ดีของพระพุทธศาสนา เมื่ออุปสมบทในพระพุทธศาสนา ท่านก็ปฏิบัติตนเป็นสาวกที่ดีของพระศาสนา ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังหมู่อุบาสก อุบาสิกา พระภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะเยาวชน ให้ทุกคนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามหลักศีลธรรม เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา

๖. มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ท่านเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์งานเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในหมู่เยาวชนและฆราวาสทุกหมู่ทุกเหล่า ทุกอาชีพ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังมีความคิดริเริ่มในการจัดองค์กรต่างๆ ที่จะเป็นหลักสำคัญของการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เช่น การก่อตั้งศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ริเริ่มรูปแบบการจัดค่ายคุณธรรมสำหรับข้าราชการและประชาชน ค่ายพุทธบุตรสำหรับเยาวชน เป็นต้น

๗. มีความเป็นผู้นำ ท่านมีลักษณะของความเป็นผู้นำตั้งแต่สมัยยังเป็น ฆราวาส ในการนำบุคคลในการพัฒนาอาชีพ และเมื่ออุปสมบทในพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ยังเป็นผู้นำหมู่สงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดมาจนถึงปัจจุบัน และยังเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำในยุคประชาธิปไตย

ความมุ่งหวังของพระปัญญานันทมุนี

ขอให้ชาวพุทธทุกคนช่วยสืบอายุพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. ศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจ

๒. นำความรู้ที่ศึกษานั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล

๓. ทำหน้าที่เผยแผ่ให้ผู้อื่นรู้ว่าการศึกษาปฏิบัติอย่างนี้ดีอย่างไร

๔. สงเคราะห์อนุเคราะห์ชาวโลกให้เขาอยู่ร่วมกับเรา มีความร่มเย็นเป็นสุข

วัดปัญญานันทารามโดยการนำของพระปัญญานันทมุนี (ส.ณ. สุภโร) เจ้าอาวาส ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเผยแผ่สู่เยาวชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งข้าราชการทุกระดับชั้น ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสมกับสภาพของบุคคล ตลอดทั้งมีการจัดเตรียมสถานที่พร้อมกับการประพฤติปฏิบัติธรรมดังปณิธานของท่านที่ว่า ***"ชีวิตของเราควรเปิดโอกาสให้กับตัวเองในการแสวงหาสิ่งที่ดีๆ และเมื่อเรามีโอกาส ก็ควรจะเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่นด้วย"***

แนวคิด แนวทาง แนวทำ
ของวัดปัญญานันทาราม

๑ มีรูปแบบการอยู่ร่วมกันตามระบบสังฆะ เน้นวัดเป็นสังคมพุทธบริษัท

ระบบ "สังฆะ" ของวัดปัญญานันทาราม คือ การอยู่ร่วมกันภายในวัด ถือว่าเป็นญาติกันโดยธรรม มีหลักว่า ***"มีพระพุทธเจ้าเป็นพ่อ มีพระธรรมเป็นแม่ มีภิกษุเป็นพี่คนโต ภิกษุณีหรือแม่ชีเป็นน้องคนที่สอง อุบาสกเป็นน้องคนที่สาม และอุบาสิกาเป็นน้องคนสุดท้อง"***

การแบ่งหน้าที่ ทำงานตามความถนัด และร่วมกันพัฒนาตนเองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความเจริญก้าวหน้าและพึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นเป้าหมาย

ด้านสิทธิ วัตถุทั้งหลายถือว่าเป็นของส่วนรวม เก็บไว้ที่พุทธสหกรณ์ เบิกใช้ตามที่จำเป็น ส่วนที่เหลือนำบริจาคแบ่งปันให้แก่ผู้เดือดร้อนต่อไป

ด้านปัจจัยสี่ โดยเฉพาะเงินหรือปัจจัยที่ได้รับ มีระบบบัญชี บันทึกการจัดเก็บเป็นส่วนรวมร่วมกันรักษา และจัดตั้งเป็น **"กองทุนพุทธทายาท"** และ **"กองทุนการศึกษาพระปริยัติธรรม"** เพื่อการศึกษาภายในวัด ส่วนการสงเคราะห์เยาวชนและพุทธบริษัทนอกวัด ใช้ **"กองทุนมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม"** ส่วนวัตถุหรือเครื่องไทยธรรม จัดไว้เป็นพุทธสหกรณ์ อำนวยความสะดวกที่สมควรแก่สมณะบริโภค หรือให้ความสะดวกแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมที่วัด

ด้านกิจวัตร กิจกรรมทุกอย่างเน้นการประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อสร้างบารมีให้กับตนจนเกิดเป็นนิสัย ผู้สอนก็สอนจริง ผู้เผยแผ่ก็เผยแผ่จริง ผู้เรียนก็เรียนจริง และทำจนเกิดคุณค่าแท้ของชีวิต

๒ วัดมีลักษณะเป็นศูนย์ฝึกอบรม

วัดมีลักษณะเป็นศูนย์ฝึกอบรม ปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พุทธธรรม จึงมีความร่มรื่น ความสงบร่มเย็นด้วยแมกไม้นานาพันธุ์ เน้นให้คนเข้าวัดเพราะธรรมะมากกว่าเหตุผลอื่น สัญลักษณ์ของวัด จึงไม่เหมือนวัดทั่วไป ซึ่งจะพบสิ่งก่อสร้างที่เป็นศาสนวัตถุ เช่น อุโบสถ วิหาร ไม่ต้องมีช่อฟ้า ใบระกา ดังคำกล่าวของหลวงพ่อเจ้าอาวาส ที่ตอบคำถามของผู้มาเยี่ยมวัดว่า ***"หลายคนมาวัดปัญญานันทารามแล้ว มักจะบอกว่าที่นี่ไม่เหมือนวัด ถ้าเครื่องหมายของการเป็นวัดคือที่รวมของอุโบสถ วิหาร ลานเจดีย์ ที่ใส่กระดูก เมรุเผาศพแล้วจึงเป็นวัด ก็คงไม่สามารถเรียกที่นี่ว่าเป็นวัดได้ แต่ถ้าวัดคือที่รวมของความสงบ เป็นที่สำหรับบำเพ็ญบุญ รักษาศีล การฟังธรรม เจริญภาวนาฝึกฝนตนเองให้พ้นจากวัฏฏสงสารแล้ว วัดปัญญานันทารามก็เป็นวัดที่สมบูรณ์ตามที่พระพุทธเจ้าทรงรับรอง ที่เรียกว่า อาราม หมายถึง สถานที่ให้ความรื่นรมย์ ให้ความสงบทางจิตใจ"***

จึงได้จัดบรรยากาศในวัด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เช่น ธรรมะที่แฝงอยู่ในการออกแบบสิ่งก่อสร้าง ป้ายสุภาษิตประจำต้นไม้ ซึ่งเป็นข้อคิด คติเตือนใจ เหมาะสมกับผู้คนทุกเพศ ทุกวัย

๓ แนวคิดการพัฒนาศาสนบุคคล

พระภิกษุ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเป็นศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนามีวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันแบบระบบสังฆะ เอื้อให้เกิดการแบ่งปันมากกว่าแข่งขัน ลดการแสวงหาลาภและวัตถุปัจจัย ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ทำงานเพื่อแสวงหาความดีมิใช่ของดี มีจิตสำนึก กินง่ายอยู่ง่าย ถูกใจมนุษย์ สิ้นสุดปัญหา โดยยึดหลักความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง ที่ต้องดำเนินตามหลักเกณฑ์พระธรรมวินัย โดยยึดหลักดังนี้

หลักการฝึกตน มุ่งเรียบง่าย ประโยชน์สูง ประหยัดสุด และถูกต้องตามพระธรรมวินัย

หลักการพัฒนาชีวิต เน้นคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ **ด้านคันถธุระ** ส่งเสริมให้ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เล่าเรียนทางโลกเพื่อสร้างทักษะชีวิต และเรียนทางธรรมเพื่อเรียนรู้ความเป็นคนที่สมบูรณ์ สร้างความดีเพื่อควบคุมความเก่ง **ด้านวิปัสสนาธุระ** มุ่งให้ทุกคนได้พัฒนาจิตภาวนา ให้รู้แจ้งตามความเป็นจริง ดำเนินชีวิตตามหลักเหตุผล ไม่ตกเป็นทาสอารมณ์

อยู่อย่างต่ำ เรียบง่าย คือ กินข้าวจานแมว อาบน้ำในคู อยู่กุฏิเล้าหมู ฟังยุงร้องเพลง

กระทำอย่างสูง ตรงต่อเวลา วาจาไพเราะ สงเคราะห์ช่วยเหลือ ทำความเชื่อให้ตรง ดำรงตนให้น่ารัก รู้จักละวางเพื่ออนาคต

ในส่วนบุคลากรของวัด ยังมีแนวในการประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันแบบสังฆะ ตามกรอบความคิด

กล้าจน ไม่แสวงหาลาภสักการะเพื่อตน

ทนเสียดสี กระทบแต่ไม่กระเทือน เน้นการทำความเชื่อให้ตรง

หนีสะสม ประหยัดในการใช้สอย ไม่สะสมส่วนเกิน

นิยมสร้างสรรค์ รู้ละวางเพื่อสร้างอนาคต

ซึ่งเป็นการเจริญรอยตามและสนองเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญานันทะ ที่สนับสนุนให้ลูกศิษย์ **"ตั้งใจทำงานเพื่องาน ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่"** อันเป็นหลักใจและหลักการสร้างพระของหลวงพ่อปัญญานันทะ เพื่อรับใช้งานพระพุทธศาสนาที่หลวงพ่อนำมาเป็นกรอบแนวทางประพฤติปฏิบัติ

อุดมการณ์การทำงาน บุคคลากรทุกคนที่อยู่ร่วมกันในวัดปัญญา-นันทาราม มีอุดมการณ์อย่างเดียวกัน คือ ทำงานอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา เดินตามพระพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้า และทำงานด้วยจิตวิญญาณของพระภิกษุ คือ รักเพื่อนมนุษย์ก่อนตาย

๔ แนวคิดด้านการประกอบพิธีกรรม

ด้านศาสนพิธี ดำเนินขั้นตอนของพิธีกรรมตามหลักศาสนาพุทธที่ถูกต้อง และเดินตามแนวทางของหลวงพ่อปัญญานันทะ คือ ไม่มีไสยศาสตร์ ความเชื่อที่ผิด หลง งมงาย ตลอดทั้งวัดไม่มีการเสี่ยงเซียมซีหรือตั้งตู้รับบริจาค เน้นความเรียบง่าย ประโยชน์สูง ประหยัดสุด ถูกต้องตามธรรมวินัย พิธีกรรมที่สำคัญ ได้แก่

การสืบสานวัฒนธรรมไทยบุญกฐิน

กฐิน เป็นคำไทยที่มาจากภาษาบาลี แปลว่า ไม้สะดึง หมายความว่า การทำจีวรด้วยวิธีเอาไม้สะดึงมาเป็นแบบขึงผ้าตามกรอบไม้ กฐินเป็นทานพิธีในศาสนพิธี เป็นพุทธานุญาตพิเศษที่โปรดให้ทำเป็นการสงฆ์ สมัยพุทธกาล พระภิกษุต้องทำจีวรเอง โดยมีผู้นำผ้ามาถวาย พระภิกษุต้องนำมาเย็บต่อกันจนใช้การได้ โดยปรกติการทำจีวรของพระภิกษุสงฆ์มีระยะเวลา ๑ เดือน นับแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ รวมเวลาทั้งสิ้น ๓๐ วัน เพราะมีเวลาจำกัด เรียกว่า กาลทาน ในประเทศอื่นๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนาในปัจจุบันอาจไม่เน้นเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องของพระสงฆ์ แต่ในประเทศไทยการบำเพ็ญบุญกฐินหรือการทอดกฐินจัดว่าเป็นประเพณีสำคัญของบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยและพระมหากษัตริย์ไทยได้ประกอบการบำเพ็ญกุศลที่เป็นกฐินทานนี้ต่อเนื่องมายาวนาน ซึ่งกฐินแบ่งเป็น ๓ ประเภทได้แก่

๑) กฐินต้น คือ พระกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชทานเป็นส่วนพระองค์ที่วัดราษฎร์ต่างๆ ที่พอพระราชหฤทัย

๒) กฐินหลวง คือ พระกฐินที่พระราชทานแก่วัดพระอารามหลวง

๓) กฐินราษฎร์ คือ กฐินที่ชาวพุทธจัดทอดตามวัดต่างๆ เป็นเฉพาะบุคคลบ้าง เป็นกฐินสามัคคีบ้าง

ต้นเหตุของกฐิน สมัยพุทธกาลมีภิกษุชาวเมืองปาฐาประมาณ ๓๐ รูป มีความประสงค์จะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งประทับอยู่ ณ กรุงสาวัตถี มีระยะทางไกลมาก จึงออกเดินทางมา เมื่อถึงเมืองสาเกตเหลือระยะทางอีก ๖ โยชน์ ก็จะถึงเมืองสาวัตถี พอดีถึงวันเข้าพรรษา พระภิกษุต้องหยุดเดินทางตามพุทธบัญญัติ จึงจำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต แต่จิตใจอยากจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เมื่อออกพรรษาแล้ว จึงเดินทางออกจากเมืองสาเกตทันที ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ฝนฟ้าตกชุกอยู่ ภูมิภาคชุ่มด้วยน้ำ ทางเดินเป็นหล่มเป็นโคลนตมทำให้จีวรเปรอะเปื้อน เมื่อถึงกรุงสาวัตถีได้เข้าเฝ้าและกราบทูลถึงความตั้งใจของตนที่ต้องการจะมาเข้าเฝ้า พระพุทธเจ้าทรงเห็นความยากลำบากของพระภิกษุจึงยกเป็นเหตุ มีพุทธานุญาตให้กรานกฐินภายในระยะเวลา ๑ เดือน หลังจากวันออกพรรษา การกรานกฐิน คือ การนำผ้ามาเย็บ ย้อมเป็นผ้าผืนใดผืนหนึ่งในไตรจีวร (สังฆาฏิ จีวร สบง) จากนั้นจึงประชุมสงฆ์ และยกให้พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเพื่อประโยชน์แก่การนี้ เมื่อพระภิกษุรับผ้ามาก็นำไปทำจีวรผืนใดผืนหนึ่งให้เสร็จ แล้วนำมาบอกพระภิกษุผู้ยกผ้าให้ได้อนุโมทนา เมื่อพระภิกษุทั้งหลายได้อนุโมทนาแล้ว เรียกว่า กรานกฐิน

พิธีถวายผ้ากฐิน

ทอดกฐินกินกล้วยวัดปัญญานันทาราม

สำหรับบุญกฐินที่เกิดขึ้น ณ วัดปัญญานันทารามนี้ เป็นไปตามประเพณีท้องถิ่นของชาวตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่ใช้เหตุจากการทอดกฐินที่เป็นประเพณีสำคัญนี้สร้างคุณธรรมให้เกิดในจิตใจอีกหลายประการ จึงเรียกว่า "กฐินกินกล้วย"

ชาวบ้านในพื้นที่ละแวกวัดนี้จะนำผลผลิตจากเกษตรกรรมตามที่ตนมีมาเป็นบริวารกฐิน เนื่องจากชาวบ้านมีอาชีพทำสวน มีพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด แต่ละครอบครัวจะนำมาประดับตกแต่งไว้ตามต้นไม้ที่มีอยู่มาก เช่น กล้วย อ้อย กระท้อน มะพร้าว ขนุน ส้ม ฝรั่ง พุทรา เป็นต้น เมื่อทำพิธีทอดกฐินเสร็จแล้ว มีการทอดผ้าป่าหางกฐิน หลังจากอนุโมทนาบุญแล้ว ก็อนุญาตให้ชาวบ้านและผู้ร่วมงานแบ่งปันผลไม้และพันธุ์ไม้ไปตามใจชอบ และบางส่วนได้มอบให้ทางวัด

การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความสามัคคีในการเป็นผู้ให้ ซึ่งเป็นการผูกมิตรไมตรีกับพุทธบริษัทด้วยกัน ผู้ให้ได้บุญ เกิดคุณธรรมในใจ คือ มีการเสียสละ ขูดเกลากิเลส และเป็นการกตัญญูต่อพระพุทธศาสนาที่ได้บำรุงวัด

ท่านเจ้าคุณพระปัญญานันทมุนีเจ้าอาวาสท่านกล่าวว่าประเพณีนี้เป็นการเข้าถึงพระรัตนตรัยและร่วมกันสืบอายุพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง คือ

๑. พระพุทธ การที่พุทธบริษัทได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จะเกิดขึ้นในจิตใจคือมีใจเป็นพุทธะ

๒. พระธรรม ชาวพุทธได้แสดงถึงสามัคคีธรรม (สุขา สังฆัสสะ สามัคคี) ความสามัคคีของหมู่คณะนำสุขมาให้ และความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง (วิสาสะ ปะระมา ญาติ) การสั่งสมบุญนำสุขมาให้ (สุโข ปุญญัสสะ อุจจะโย)

๓. พระสงฆ์ ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติตรงปฏิบัติสมควรปฏิบัติถูกตลอดเวลา ๓ เดือน มีใจบริสุทธิ์ การรับกฐินและกรานกฐินจึงเป็นการอนุโมทนาบุญที่ได้ปฏิบัติดีมาตลอดพรรษา ทำให้ชาวบ้านได้อิ่มอกอิ่มใจไปด้วยกับการรักษาพระวินัยไว้ได้สมบูรณ์

ประเพณีการทอดกฐินจึงต้องรักษาไว้ให้มีอยู่ตลอดไป เพราะนอกจากจะช่วยสืบอายุพระพุทธศาสนาแล้ว ยังทำให้พุทธบริษัทมีความเข้มแข็ง รักสามัคคี ก่อให้เกิดความสมานฉันท์ของคนในชาติ ทำให้ชาติมั่นคงสืบไปอีกด้วย

๕ แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในขณะที่ประเทศชาติต้องเผชิญกับการครอบงำของระบบทุนนิยม บริโภคนิยม วัตถุนิยม ตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดความตกต่ำทางศีลธรรมคุณธรรม ตลอดทั้งปัญหาสังคมในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหมู่เยาวชนชายและหญิงในวัยศึกษาเล่าเรียนที่มักออกนอกลู่นอกทาง จำเป็นยิ่งที่ต้องใช้ทุนเดิมทางสังคมที่มีอยู่ และเป็นวัฒนธรรมรากฐานในสังคมไทยที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิต คือ พระพุทธศาสนา มาพัฒนาสติปัญญาให้รู้เท่าทันด้วยการฝึกปฏิบัติ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ให้มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ จะช่วยให้โลกและประเทศไทยรอดพ้นจาก

วิกฤตได้ ดังนั้นแนวคิดหลักของวัดปัญญานันทารามในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงมีหลักสำคัญดังนี้

- เน้นให้คนเข้าวัดเพราะธรรม มากกว่าเข้าวัดเพราะหาของดี สอนคนด้วยการนำทำ ไม่ใช่สั่งทำ ด้วยหลักธรรมที่ว่า **"นะ อะนะริยัง กะริสสามิ เราจักไม่กระทำสิ่งที่ต่ำทราม"** ร่วมใจสร้างชีวิตใหม่ สร้างคนให้เป็นมนุษย์ สร้างมนุษย์ให้เป็นพุทธบริษัท มีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ รักผู้อื่น สร้างสรรค์ชีวิตมีค่าควรแก่การอยู่ร่วมกันอย่างญาติที่เอื้ออาทร มีชีวิตที่ไม่หาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น ฝึกตนจนมีคุณธรรมที่ผู้อื่นไว้ใจได้

- การสร้างความดีเพื่อควบคุมคนเก่ง สืบเนื่องมาจากแนวคิดการจัดการศึกษาของโลกปัจจุบัน เน้นแต่เรื่องให้คนรู้หนังสือแต่ขาดความรู้เรื่องความเป็นคนที่สมบูรณ์ วัดปัญญานันทารามจึงมีปรัชญาในการจัดอบรม คือ **"การสร้างความดีเพื่อควบคุมคนเก่ง"** และมั่นใจว่า **"ทุกคนพัฒนาได้ถ้าให้โอกาส"** จึงได้จัดหลักสูตรตามแนวทางของพระพุทธศาสนาที่มุ่งพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ ด้านกิจกรรม วัฒนธรรม และคุณธรรม (ศีลธรรม และปรมัตถธรรม)

- หลักการจัดกิจกรรมฝึกอบรม จัดค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม ค่ายคุณธรรม สำหรับเยาวชนและบุคคลในองค์กรต่างๆ เพื่อให้เด็กมีความสุข หนุ่มสาวเพลิดเพลิน วัยกลางคนพอใจ เฒ่าชราสงบเย็น จัดค่ายให้เหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ เกื้อกูลต่อความประหยัด มุ่งให้เกิดประโยชน์ สร้างจิตสำนึก สร้างภูมิต้านทานให้กับตนเอง ด้วยคุณธรรมที่ว่า **"อ่านตนออก บอกตนได้ ใช้ตนเป็น ให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันโลก และสร้างความดี ควบคุมความเก่ง"** การจัดกิจกรรมอบรมเยาวชนให้กับสถานศึกษาที่เน้นความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน เพราะมีปัญหาคือหลักสูตรการสร้างความดีให้คนเรายังมีไม่เพียงพอ ยังมีพลังน้อย เพราะทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนไม่มีใครดำเนินการ สมัยก่อนสร้างวัดเป็นศูนย์กลาง หรือ **"สร้างวัดให้ลูกหลานเล่น"**

เป็นคำที่มีความหมายมาก คือ วัดเป็นทั้งจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เรื่องต่างๆ และเป็นคลังแห่งปัญญา ดังนั้นเราจะทำอย่างไร เพราะโรงเรียนก็ไม่ได้ทำหลักสูตรสร้างความดีให้คน แต่เราเห็นว่ายังมีทางที่ให้โอกาสแก่การนำความดีสู่สังคมได้อีกมาก ด้วยการทำหลักสูตรระยะสั้นแบบค้างพักแรม เรียกว่า **"เข้าค่าย"** โดยใช้วัดปัญญานันทารามเป็นสถานที่ฝึกอบรม และก็พบว่าแต่ละกลุ่มคนในสังคมสนใจที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมสร้างความดีให้แก่ตน

วัดปัญญานันทารามได้ดำเนินการอยู่ มีหลากหลายรูปแบบ หลายโครงการ และหลายกิจกรรม มีการปรับเปลี่ยนตามเหตุการณ์ และประยุกต์ให้เข้ากับความต้องการของแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน

การจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดปัญญานันทาราม จึงเป็นไปแบบเชิงรุก มีการจัดอบรมให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชน และข้าราชการ โดยมีเนื้อหาและเป้าหมายต่อกลุ่มบุคคลอย่างชัดเจนและเหมาะสม มีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตจริง ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านวัฒนธรรม คุณธรรม และกิจกรรม โดยกลุ่มเยาวชนจะเน้นด้านศีลธรรม ส่วนประชาชนและข้าราชการซึ่งผ่านการใช้ชีวิตมาพอสมควร จะเน้นด้านปรมัตถธรรม และเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม ผู้อบรมสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้โดยปกติอย่างไม่แปลกแยก โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ คือ

๑. จัดโรงเรียนเข้าสู่วัดด้วยการอบรมคุณธรรม **"ค่ายพุทธบุตร"** ระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน
๒. จัดมหาวิทยาลัยเข้าสู่วัดด้วยการอบรมคุณธรรม **"ค่ายพุทธธรรม"** ระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน
๓. จัดองค์กรต่างๆ เข้าสู่วัดด้วยการอบรมคุณธรรม **"ค่ายคุณธรรม"** ระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน ถึง ๖ คืน ๗ วัน
๔. จัดการทัศนศึกษาธรรมโดยนำโรงเรียนและองค์กรต่างๆ เข้าชมวัดและศึกษาธรรมในวัด ระยะเวลา ๑ วัน

๕. การจัดวัดเข้าสู่โรงเรียน ด้วย **"พุทธศาสนา ๑ วัน ในโรงเรียน"**

๖. จัดอบรมและมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนเก่ง เพื่อให้ความดีควบคุมความเก่ง ด้วยโครงการสู่อารามระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน

๗. จัดมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร เป็นประจำทุกปี

๘. การจัดวัดให้เป็นสมบัติของพุทธบริษัท ๔ โดยจัดบริเวณวัดให้มีเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส มีการจัดเขตพระภิกษุ แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา อย่างชัดเจน

๙. จัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมบาลีและแผนกสามัญ ให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงตามหลักศาสนา คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ **ปริยัติ** คือ การศึกษาเล่าเรียนในวัน ๑ ค่ำ ถึง ๖ ค่ำ **ปฏิบัติ** ในเขตธุดงคสถาน ๗ ค่ำ ถึง ๘ ค่ำ และ **ปฏิเวธ** ฝึกแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ วันพระและวันอาทิตย์ มุ่งพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการไตรสิกขา เป็นต้น

๑๐. การจัดสื่อธรรมะต่างๆ เผยแพร่ เช่น เทป ซีดี จัดพิมพ์หนังสือต่างๆ เช่น บูชาพระคุณแม่ เคล็ดลับในการดำเนินชีวิต หลักธรรมแห่งความสุข ปัญญาสาส์น ประกายแห่งปัญญา ฯลฯ

๑๑. จัดทำชุดฝึกอบรมหลักสูตรการจัดฝึกอบรมคุณธรรม **"ค่ายพุทธบุตร-ค่ายพุทธธรรม"**

๑๒. จัดทำแนวการสอนพุทธศาสนาร่วมสมัยโดยวิธีการสอนแบบสัมมนา เรียกว่า **"สัมมนาพระพุทธศาสนา"**

๑๓. จัดอบรมพระและครูวิทยากรประจำค่ายพุทธบุตร-ค่ายพุทธธรรม ตามหลักสูตรการจัดฝึกอบรมคุณธรรม **"ค่ายพุทธบุตร-ค่ายพุทธธรรม"** ของวัดปัญญานันทาราม

๖ แนวคิดการพัฒนาศาสนสถาน

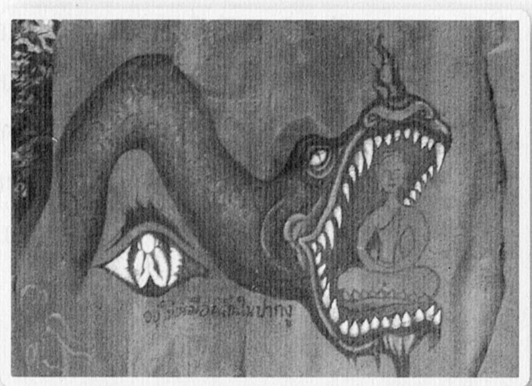
วัดปัญญานันทาราม เป็นวัดสร้างใหม่ ศิลปะการก่อสร้างอาคารต่างๆ มีลักษณะร่วมสมัยกับยุคปัจจุบัน แต่ในมิตินั้นมีการแฝงหลักธรรมอันเป็นแก่นพุทธศาสตร์ กล่าวคือ ทางวัดมีการนำสิ่งก่อสร้างที่เป็นศาสนวัตถุ และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่มีอยู่ภายในวัดมาจัดรูปแบบการเรียนการสอนในเชิงบูรณาการทั้งในด้านศิลปะวัฒนธรรม สำหรับการดำเนินการสร้างศาสนวัตถุของวัดปัญญานันทาราม ยึดหลัก ๓ ป. คือ

ประโยชน์ : หมายถึง การก่อสร้างต้องคำนึงถึงการใช้สอย ต้องให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ประหยัด : หมายถึง ต้องประหยัดในการใช้จ่าย ทั้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและการดูแลรักษาในอนาคต

ปริศนาธรรม : หมายถึง สิ่งก่อสร้างต้องสะท้อนการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาและเป็นสื่อธรรม

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การพัฒนาศาสนวัตถุเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยและสะดวกแก่การอยู่ร่วมกันแบบสังฆะ

ภาพปริศนาธรรม
"อยู่ให้เหมือนลิ้นในปากงู"

วัดปัญญานันทาราม เป็นวัดที่มีลักษณะเป็นศูนย์ฝึกอบรมปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พุทธธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มี **พุทธบริษัท ๔** เป็นผู้ทำหน้าที่เป็น**ศาสนทายาท** มีวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันแบบระบบ **สังฆะ** คือ การอยู่ร่วมกันภายในวัดเป็นญาติกันโดยธรรม ทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ทำงานเพื่อแสวงหาความดี บุคลากรทุกคนมีอุดมการณ์เดียวกัน คือ ทำงานอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา เดินตามพระพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้า มีการดำเนินงานด้านศาสนพิธีเป็นไปตามหลักของพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง ไม่มีไสยศาสตร์ ไม่มีความเชื่อแบบหลงงมงาย เน้นความเรียบง่าย ประโยชน์สูง ประหยัดสุด ถูกต้องตามธรรมวินัย มีแนวคิดในหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเน้นให้คนเข้าวัดเพราะธรรม การสร้างความดีเพื่อควบคุมความเก่ง การจัดกิจกรรมฝึกอบรมทุกกิจกรรมเป็นการสร้างจิตสำนึก สร้างภูมิต้านทานให้กับตนเอง ให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันโลก นอกจากนั้นยังมีแนวคิดในการพัฒนาศาสนสถาน ยึดหลักประโยชน์ ประหยัด ปริศนาธรรม

ตอนที่ ๒

การบริหารจัดการ
วัดปัญญานันทาราม

โครงสร้างองค์กรวัดปัญญานันทาราม

เจ้าอาวาส
พระปัญญานันทมุนี

คณะกรรมการ มูลนิธิวัดปัญญานันทาราม

คณะกรรมการ มูลนิธิศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา

ผู้ช่วย ฝ่ายการศึกษา

1. งานวางแผน
2. โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระราหุล
3. งานการศึกษาปริญญาโท
4. งานพุทธสหกรณ์
5. งานพัสดุครุภัณฑ์
6. งานพิธีการ - พิธีกรรม
7. งานบำเพ็ญบุญวันสำคัญ
8. งานบำเพ็ญบุญวันอาทิตย์
9. งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

ผู้ช่วย ฝ่ายเผยแผ่

1. งานวางแผน
2. งานค่ายพุทธบุตร - พุทธธรรม
3. งานอุปสมบทประจำเดือน
4. งานบรรพชาสามเณรฤดูร้อน
5. งานการศึกษาปริญญาโท
6. งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

ผู้ช่วย ฝ่ายค่ายคุณธรรม

1. งานวางแผน
2. งานค่ายคุณธรรม
3. งานโครงการเปิดวัดวันอาทิตย์
4. งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

ผู้ช่วย ฝ่ายกรรมฐาน

1. งานวางแผน
2. งานบวชเนกขัมมะบารมี
3. งานกรรมฐานพระนวกะ
4. งานบริการที่พัก
5. งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

ผู้ช่วย ฝ่ายชุมชนสัมพันธ์

1. งานวางแผน
2. งานบริการศูนย์หนังสือธรรมะ
3. งานพระสอนศีลธรรม
4. งานบริการห้องสมุด
5. งานผลิตวารสารสื่อสิ่งพิมพ์
6. งานประชาสัมพันธ์
7. งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

ผู้ช่วย ฝ่ายบริหารทั่วไป

1. งานวางแผน
2. งานจราจร
3. งานทะเบียนบุคลากรวัด
4. งานสาธารณสงเคราะห์
5. งานโภชนาการ
6. งานไฟฟ้า - งานประปา
7. งานบริการคอมพิวเตอร์
8. งานบริการโสตทัศนูปกรณ์
9. งานยานพาหนะ
10. งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

งานสนับสนุนกิจกรรม

- งานเลขานุการ
- งานบริหารการเงิน
- งานวางแผน

การบริหารจัดการ
วัดปัญญานันทาราม

วัดปัญญานันทารามมีการบริหารจัดการวัดตามโครงสร้างซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นหัวหน้าในการบริหารจัดการ และมีผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายต่างๆ และงานสนับสนุนกิจกรรมของวัด ดังนี้

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส มี ๖ ฝ่าย

๑. ฝ่ายการศึกษา

๒. ฝ่ายเผยแผ่

๓. ฝ่ายค่ายคุณธรรม

๔. ฝ่ายกรรมฐาน

๕. ฝ่ายชุมชนสัมพันธ์

๖. ฝ่ายบริหารทั่วไป

งานสนับสนุนกิจกรรมของวัด

๑. งานเลขานุการประกอบด้วย

- เลขานุการเจ้าคณะตำบลคลองหก
- เลขานุการเจ้าอาวาส
- เลขานุการวัดปัญญานันทาราม

๒. งานบริหารการเงิน

- งานการเงิน
- งานบัญชี

๓. งานวางแผน

- งานโครงการพิเศษ
- งานประเมิน

๔. งานพิเศษ

เจ้าอาวาส

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการ และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

๓) เป็นธุระในการอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการทำบุญทำกุศล

กรรมการมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม

มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑) งานสัมมนาอาจริยบูชาในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ทุกปี

๒) โครงการสู่อารามนักเรียนทุน ๓ วัน ๒ คืน

๓) จัดหาทุนและมอบทุนนักเรียนทุน

๔) ดูแลศูนย์พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

๕) ดูแลการทำงานของคณะกรรมการกิจการของมูลนิธิ

๖) สรุปผลโครงการ รวบรวมสถิติส่งงานทะเบียน-สถิติหลังสิ้นสุดโครงการทุกครั้ง

๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

กรรมการมูลนิธิศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดปัญญานันทาราม (๑๐๐ ปี ปัญญานันทะ)

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ส่งเสริมกิจกรรมการงานของพระพุทธศาสนา

๒) รับผิดชอบงานการเงินของมูลนิธิ

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

๑. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายการศึกษา

๑.๑ งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำแผนพัฒนา การศึกษา

๒) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

๔) รายงานผลการจัดการศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา

๑.๒ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) วางแผนและดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนตามตำรา และจัดหาตำรา

๒) หาพระอาจารย์ที่มีประสบการณ์มาเป็นอาจารย์ ดูแลการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ

๓) จัดทำทะเบียนนักเรียน ส่งรายชื่อสอบ สรุปสถิตินักเรียนทุกปี ส่งงานทะเบียน-สถิติ

๔) จัดให้มีการปฏิบัติธรรมก่อนเปิดเรียน และหลังสิ้นการเรียนของปี ระยะเวลา ๑๕ วัน

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) วางแผนและดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนตามตำรา และจัดหาตำราจัดพระอาจารย์ประจำหมวดวิชา จัดอบรมก่อนสอบเพื่อให้นักเรียนพร้อมก่อนสอบ

๒) จัดทำทะเบียนนักเรียน ส่งรายชื่อสอบ สรุปสถิตินักเรียน

ทุกปี ส่งงานทะเบียน-สถิติ

๓) จัดให้มีการปฏิบัติธรรมก่อนเปิดเรียน และหลังสิ้นการเรียนของปี ระยะเวลา ๑๕ วัน

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ (พระราหุล) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำหลักสูตร

๒) ดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลตามหลักสูตร

๓) จัดทำทะเบียนนักเรียน ส่งรายชื่อสอบ สรุปสถิตินักเรียนทุกปี ส่งงานทะเบียน-สถิติ

๔) จัดทำทะเบียน-วัดผล

๕) จัดครูอาจารย์ที่มีประสบการณ์มาสอน

๖) จัดให้มีการปฏิบัติธรรมก่อนเปิดเรียน และหลังสิ้นการเรียนของปี ระยะเวลา ๑๕ วัน

๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๕ งานศึกษาปริญญาโท-เอก มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ส่งพระภิกษุที่สมควรศึกษาต่อ ไปศึกษาตามมหาวิทยาลัยที่เหมาะสม พระที่ศึกษาต้องพร้อมช่วยงานศาสนา และการเรียนไปพร้อมกัน

๒) จัดสวัสดิการทั้งการเดินทาง ค่าเทอม การทำงานต่างๆ ให้ตามความเหมาะสม

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๖ งานพุทธสหกรณ์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดเก็บไทยธรรมเข้าพุทธสหกรณ์

๒) จัดทำบัญชี กำหนดวันเวลาเบิกจ่ายเครื่องไทยธรรมไว้บริการกับผู้ที่อยู่อาศัยในวัด

๓) จัดซื้อ จัดหาสิ่งของที่ขาดให้พร้อมใช้

๔) ทำสถิติการบริจาคสิ่งของให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งให้งานทะเบียนประวัติ-สถิติ

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๗ งานพัสดุครุภัณฑ์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำทะเบียนพัสดุคุรุภัณฑ์

๒) ดูแลรักษาความสะอาด และจัดระเบียบของในคลังให้พร้อมในการใช้อยู่ตลอดเวลา

๓) จัดซื้อ จัดหาสิ่งของที่ขาดให้พร้อมใช้

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๘ งานพิธีการและพิธีกรรม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ดูแลคอยต้อนรับปฏิสันถารผู้มาเยี่ยมชมวัดและทำบุญ จัดหาของที่ระลึกผู้มาทำบุญ และของที่ระลึกผู้มาเยี่ยมวัด

๒) จัดเตรียมสถานที่ทำพิธีให้พร้อม นิมนต์พระมาร่วมสวดมนต์ให้พรแก่เจ้าภาพทุกครั้ง

๓) จัดเตรียมสมุดบันทึกเขียนรายชื่อเจ้าภาพที่นำอาหารมาทำบุญ และนำไปให้คณะสงฆ์อนุโมทนาทุกวัน

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๙ งานบำเพ็ญบุญในวันสำคัญทางศาสนา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ดูแลกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

๒) ดูแลกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวกับวันสำคัญของชาติ

๓) เตรียมสถานที่ประกอบพิธีในงานต่างๆ ของวัด

๔) รวบรวมสถิติผู้มาร่วมกิจกรรม เพื่อส่งงานทะเบียนทุกครั้ง

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๑๐ งานบำเพ็ญบุญวันอาทิตย์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดตารางนิมนต์พระแสดงธรรมตลอดปี

๒) เตรียมสถานที่ให้พร้อม และดำเนินกิจกรรม

๓) รวบรวมสถิติผู้มาร่วมกิจกรรม ส่งงานทะเบียนทุกเดือน

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๑๑ งานบำเพ็ญบุญวันธรรมสวนะ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดตารางนิมนต์พระแสดงธรรมในวันสำคัญตามโอกาส

๒) เตรียมสถานที่ให้พร้อม และดำเนินกิจกรรม

๓) รวบรวมสถิติผู้มาร่วมกิจกรรม ส่งงานทะเบียนทุกเดือน

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๑๒ งานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพร มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำป้ายชื่อต้นไม้สมุนไพรและต้นไม้ที่สำคัญ และดูแลรักษาสวนสมุนไพรและต้นไม้

๒) จัดกิจกรรมวันพัฒนาของพระภิกษุ-สามเณร

๓) จัดทำบัญชีทะเบียนครุภัณฑ์ และจำหน่ายพัสดุให้แก่หน่วยงานอื่นส่งงานทะเบียน-สถิติทุกครั้ง

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๑๓ งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทำงานอื่นๆ ตามเทศกาล และตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส

๒. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายเผยแผ่

๒.๑ งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ทำแผนพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๒) ทำแผนปฏิบัติการประจำปี

๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน ตามแผน

๔) รายงานผลการจัดการศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา

๒.๒ งานอุปสมบทประจำแต่ละเดือน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) รับสมัครอุปสมบทประจำแต่ละเดือน สอบขานนาค และฝึกมารยาทเบื้องต้น

๒) ติดต่อพระอุปัชฌาย์ พระคู่สวด จัดหาบริขาร ประสานงานกับญาติ

๓) ทำคู่มืออุปสมบท ใบประชาสัมพันธ์ ใบรับสมัคร

๔) ทำตารางอบรม และพระวิทยากรที่รับผิดชอบตามตาราง

๕) เตรียมพิธีการปลงผม บรรพชาสามเณรภาคเช้า พิธีอุปสมบทพระภาคบ่าย

๖) จัดทำตารางเจ้าภาพฉลองพระใหม่ในแต่ละสัปดาห์

๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๓ งานค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ กลุ่มประสานงาน

๑) รับจอง แจ้งระเบียบปฏิบัติ ติดตามผล และยืนยันการมาเข้าค่าย

๒) จัดทำตารางอบรม จัดพระวิทยากรลงกิจกรรม

๓) ติดต่อประสานงานกับโรงครัว พร้อมแจ้งยอดหน่วยงาน จำนวนคนที่จองค่ายแต่ละเดือน

๔) จัดเก็บรายชื่อนักเรียน ครู และผู้เข้ารับการอบรมทุกคณะ พร้อมลายเซ็นกำกับ สรุปสถิติเพื่อส่งงานทะเบียนประวัติ-สถิติทุกเดือน

๕) ประชุมคณะทำงาน เดือนละ ๒ ครั้ง

๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๓.๒ กลุ่มพัฒนาสร้างเสริมลักษณะนิสัยเพื่อเป็นพุทธบุตร มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑) ต้อนรับและนำพุทธบุตรเข้าหอพัก ดำเนินกิจกรรมธรรมปฏิสันถารสู่ครอบครัวชาวพุทธ และชี้แจงขั้นตอนกติกาเพื่อจะได้ปฏิบัติถูกต้องดีงาม

๒) นำพุทธบุตรรับประทานอาหาร สวดมนต์ไหว้พระและทำกิจกรรมต่างๆ ตามวาระหน้าที่

๓) ประชุมครูเพื่อปรึกษาการปฏิบัติงานช่วยเสริมสร้างนิสัยให้พุทธบุตร

๔) มีการปรึกษาหารือสรุปผลการทำงานของทีมทุกค่าย

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๓.๓ กลุ่มวิปัสสนาจารย์ มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑) รับผิดชอบสอนกรรมฐานในฐานเจริญภาวนา

๒) ให้อารมณ์กรรมฐานหลังทำวัตรเช้า เย็น นำพุทธบุตรเดินจงกรมวิถีแห่งสติ

๒.๓.๔ กลุ่มงานกัลยาณมิตร มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑) ติดตามและช่วยเพิ่มทักษะแก่พระวิทยากร

๒) เผยแพร่ผลงานที่ป้ายนิเทศ **"มีดีต้องโชว์"** และคัดเลือกบทความประทับใจปิดค่าย ถ่ายเอกสารเพื่อเย็บเล่มทำหนังสือ

๒.๔ งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทำงานอื่นๆ ตามเทศกาล และตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส

๓. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายค่ายคุณธรรม

๓.๑ งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำแผนพัฒนาค่ายคุณธรรม

๒) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

๔) รายงานผลการบริหารจัดการค่ายทุกสิ้นปีการศึกษา

๓.๒ งานค่ายคุณธรรม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) รับจอง แจ้งระเบียบปฏิบัติ ติดตามผล และยืนยันการมาเข้าค่ายให้แน่นอนทุกเดือน

๒) จัดทำตารางอบรม ติดต่อวิทยากรจากภายนอกมาร่วมการบรรยาย ประสานงานพระวิทยากรภายใน

๓) ติดต่อประสานงานกับโรงครัว พร้อมแจ้งยอดหน่วยงานจำนวนคน ที่จองเข้าค่ายแต่ละเดือน

๔) จัดเก็บรายชื่อผู้เข้ารับการอบรม พร้อมลายเซ็นกำกับสรุปสถิติเพื่อส่งงานทะเบียนทุกเดือน

๕) ประชุมคณะทำงาน เดือนละ ๒ ครั้ง

๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓.๓ งานกิจกรรมฟังธรรม ๑ วัน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) รับสมัครหน่วยงานที่มีความประสงค์มาฟังธรรมที่วัด

๒) จัดพระวิทยากรบรรยายธรรม

๓) ประสานงานกับหน่วยงานที่เข้ารับการอบรม

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓.๔ งานออกรายการวิทยุ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ทำหน้าที่ออกรายการวิทยุชุมชนทุกวัน เวลา ๐๖.๐๐ - ๐๗.๐๐ น. และเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.

๒) จัดรายการติดต่อวิทยากรมาทำหน้าที่บรรยายธรรมประจำวัน

๓) ติดต่อช่างเครื่องเสียง ดูแลรักษาเครื่องให้พร้อมใช้งาน

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓.๕ งานระบบเครื่องเสียง มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) บริการดูแลติดตั้งเครื่องเสียงทุกจุดของการฝึกอบรม

๒) ซ่อมบำรุงเครื่องเสียงให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้

๓.๖ งานบริการถ่ายเอกสาร-เครื่องไรท์ CD มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) บริการถ่ายเอกสารให้กับทุกหน่วยงานในวัด

๒) จัดซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับสำนักงานมาเตรียมให้พร้อมในการให้บริการอยู่ตลอดเวลา

๓) ดูแลรักษา และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่มาซ่อมบำรุง

๔) ทำบัญชีอุปกรณ์ทั้งหมด เพื่อสำรวจให้พร้อมการใช้งานและทำการสรุปผลส่งงานทะเบียนทุกเดือน

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายกรรมฐาน

๔.๑ งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำแผนพัฒนาการอบรมกรรมฐาน

๒) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

๔) รายงานผลการดำเนินงานทุกสิ้นปี

๔.๒ งานบวชเนกขัมมะบารมี มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) รับสมัครลงทะเบียนผู้มาปฏิบัติธรรมประจำวันศุกร์ - เสาร์ - อาทิตย์ และผู้ปฏิบัติธรรมในหลักสูตรประจำเดือน และ

ชี้แจงระเบียบปฏิบัติในเบื้องต้น

๒) ดูแลรักษาความสะอาด และบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ในเขตธุดงคสถาน พัฒนาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้อยู่เสมอ

๓) กำหนดช่วงเวลาเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทราบ ทำตาราง และดำเนินการฝึกอบรม

๔) จัดทำทะเบียนและสถิติผู้เข้ามารับการฝึกอบรม สรุปส่งงานทะเบียนและสถิติทุกเดือน

๕) อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติธรรมในช่วงที่อยู่วัด

๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔.๓ งานอบรมกรรมฐานพระนวกะ/บุคคลทั่วไป มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) อบรมภาคกรรมฐานพระนวกะที่บวชประจำเดือน หลักสูตร ๕ วัน

๒) อบรมวิปัสสนากรรมฐานให้กับคณะที่เข้ารับการอบรมในช่วงวันจันทร์-ศุกร์

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔.๔ งานสำนักงานกรรมฐาน/บริการที่พัก มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) บริการที่พักให้กับคณะบุคคลที่เข้ารับการอบรม

๒) จัดทำทะเบียนผู้เข้าพักให้เรียบร้อย

๓) ติดต่อช่างในการดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้พร้อมใช้บริการ

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทำงานอื่นๆ ตามเทศกาล และตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส

๕. ผู้ช่วยฝ่ายเจ้าอาวาสฝ่ายชุมชนสัมพันธ์

๕.๑ งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำแผนพัฒนาชุมชนสัมพันธ์

๒) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

๔) รายงานผลการจัดการศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา

๕.๒ งานศูนย์บริการหนังสือ - สื่อธรรม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ติดต่อประสานงานกับสำนักพิมพ์ เพื่อสั่งซื้อหนังสือมาบริการให้ทันสมัยอยู่เสมอ

๒) จัดทำ CD DVD คำบรรยายพระวิทยากรในวัด เพื่อเผยแผ่ธรรมให้กับผู้สนใจ

๓) ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ประจำเดือนและปี

๔) ดูแลรักษาความสะอาด และให้ความสะดวกในการบริการตามหลักชาวพุทธ

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕.๓ งานพระสอนศีลธรรม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำตารางการสอนพระอาจารย์ประจำโรงเรียน

๒) ติดต่อโรงเรียน อบรมนักเรียน คณะครู ที่วัดปัญญานันทาราม ระยะเวลา ๑ วัน

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕.๔ งานบริการห้องสมุด มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำงบประมาณ สำรวจหนังสือ และคัดเลือกหนังสือที่น่าสนใจ เพื่อให้บริการแก่ผู้มาเข้าห้องสมุด ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

๒) ทำระบบบรรณารักษ์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ในห้องสมุดให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

๓) กำหนดระเบียบการใช้ห้องสมุด และการควบคุมดูแลห้องสมุด

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕.๕ งานผลิตวารสารสิ่งพิมพ์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดพิมพ์ปัญญาสาส์นราย ๓ เดือน หนังสือประกายปัญญา และหนังสือรุ่นสามเณรภาคฤดูร้อนของแต่ละปี

๒) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓) ประสานงานนักเขียนให้ส่งบทความลงตามคอลัมน์หนังสือ

๕.๖ งานประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำเอกสารทางวิชาการของวัด เอกสารประชาสัมพันธ์ และเอกสารประกอบการบรรยาย

๒) จัดส่งหนังสือให้กับสมาชิกทุกท่าน

๓) จัดนิทรรศการและประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่งานของวัดเนื่องในวันสำคัญต่างๆ

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕.๗ งานสัมพันธ์ชุมชน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดกิจกรรมที่ได้ไปสัมพันธ์กับชุมชน เช่น ธรรมเพื่อนโยม

๒) จัดพระภิกษุ เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕.๘ งานบริการสื่อมัลติมีเดีย มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำทะเบียนสื่อมัลติมีเดีย และผลิตสื่อเผยแผ่งานของวัดและเสียงธรรมต่างๆ ส่งให้ฝ่ายผลิตจัดทำ

๒) ดูแลรักษา ซ่อมแซม บำรุงรักษาอุปกรณ์สื่อให้ทันสมัยพร้อมใช้งานตลอดเวลา

๓) ให้บริการสื่อมัลติมีเดีย

๔) จัดโครงการพัฒนาบุคลากรการใช้สื่อ

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕.๙ งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทำงานอื่นๆ ตามเทศกาล และตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส

๖. ผู้ช่วยฝ่ายบริหารทั่วไป

๖.๑ งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำแผนพัฒนาการบริหารทั่วไป

๒) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

๔) รายงานผลการจัดการศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา

๖.๒ งานจราจร มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ อปพร. เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สาธุชน ในวันงานสำคัญต่างๆ และทุกวันอาทิตย์

๒) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ จัดที่จอดรถ ให้ทุกคนได้รับความสะดวก

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๓ งานพระภิกษุ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำทะเบียนประวัติทุกรูป มีเอกสารสำคัญ เช่น ใบสุทธิ ทะเบียนบ้าน

๒) จัดอบรมเพิ่มความรู้ และดูงานเพิ่มเติมประสบการณ์ในการทำงาน ตามโอกาส

๓) รวบรวมสถิติส่งกองงานเลขาวัดทุกเดือน

๔) ส่งไปปฏิบัติธรรมเพื่อเพิ่มคุณธรรมให้ตนเอง

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๔ งานสามเณร มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำทะเบียนประวัติทุกรูป มีเอกสารสำคัญ เช่น ใบสุทธิ ทะเบียนบ้าน

๒) กำหนดระเบียบปฏิบัติตนของสามเณรและผู้ปกครอง

๓) จัดอบรมเพิ่มความรู้ และดูงานเพิ่มเติมประสบการณ์ในการทำงานตามโอกาส

๔) ส่งไปปฏิบัติธรรมเพื่อเพิ่มคุณธรรมให้ตนเอง

๕) รวบรวมสถิติส่งกองงานเลขาวัดทุกเดือน

๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๕ งานกิจการแม่ชี มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ดูแลความเรียบร้อยในกุฏิแม่ชี และระเบียบปฏิบัติของผู้อยู่อาศัย

๒) จัดตารางให้ผู้มาปฏิบัติธรรมร่วมกิจกรรมแต่ละวัน

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๖ งานกิจการพนักงานเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ดูแลให้บุคลากรของวัดปฏิบัติตามหน้าที่ และระเบียบของวัด

๒) ตรวจเช็คการลงเวลา กำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานในแต่ละวัน

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๗ งานสาธารณสงเคราะห์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดสิ่งของที่มอบให้แก่หน่วยงานที่ต้องการรับบริจาค

ตามโอกาส

๒) อนุเคราะห์สิ่งของแก่ผู้ยากจน

๓) จัดทำทะเบียน สถิติการบริจาคสิ่งของส่งกองงานเลขาวัด

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๘ งานโภชนาการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ประสานงานกับโรงครัว เพื่อแจ้งจำนวนคนที่เข้ารับการอบรมในแต่ละวัน

๒) จัดให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ และเข้าร่วมกิจกรรมด้านโภชนาการกับหน่วยงานอื่น

๓) ดูแลความสะอาดของสถานที่ อุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมและจัดเตรียมอาหารให้กับผู้มาร่วมกิจกรรมในวัด ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๔) จัดทำทะเบียนวัสดุและอุปกรณ์ของโรงครัว ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๙ งานระบบไฟฟ้า - ประปา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ติดต่อเจ้าหน้าที่มาดูแลรักษาและซ่อมบำรุงอุปกรณ์ระบบไฟฟ้า ประปา ให้พร้อมใช้

๒) ติดต่อและประสานงานผู้ชำนาญในการจัดทำแผนผังวงจรระบบไฟฟ้าในอาคาร

๓) ดูแลการเปิด-ปิดไฟ หลังสิ้นการใช้งานทุกวัน

๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๑๐ งานบริการห้องคอมพิวเตอร์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดหาและทำทะเบียนอุปกรณ์สำนักงาน ทำรายการจัดซื้อเบิกใช้ ให้สมบูรณ์อยู่ตลอดเวลา ในแต่ละเดือน

๒) ดูแล รักษา และซ่อมบำรุงเครื่องคอมพิวเตอร์
๓) ดูแลห้องคอมพิวเตอร์ให้เรียบร้อย และเปิด-ปิดการบริการคอมพิวเตอร์ตามกำหนดเวลา
๔) รวบรวมสถิติรายจ่ายแต่ละเดือน
๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๑๑ งานบริการโสตทัศนูปกรณ์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ควบคุม ดูแล และจัดห้องโสตทัศนูปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมจะให้บริการกับกิจกรรมต่างๆ ของวัด
๒) จัดหา จัดเก็บ ควบคุมการเบิกจ่าย ซ่อมแซม และบำรุงรักษาโสตทัศนูปกรณ์
๓) จัดทำทะเบียนวัสดุและครุภัณฑ์ของฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเสมอ
๔) บันทึกเสียง ถ่ายภาพกิจกรรมต่างๆ ของวัด
๕) เตรียมเทป ซีดีธรรม เพื่อเปิดเสียงตามสายในวันสำคัญและในแต่ละวันตามเวลาที่เหมาะสม
๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๑๒ งานบริการพยาบาล มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) จัดดูแลห้องพยาบาลให้สะอาด และถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ
๒) จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเวชภัณฑ์ต่างๆ ให้พร้อมและใช้ได้ทันที
๓) ให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ป่วย เผยแพร่เอกสารต่างๆ เพื่อให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้มาใช้
๔) ร่วมมือกับแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อนามัยในการจัดตรวจสุขภาพ บริจาคเลือด พระเณรและบุคลากรในวัด และเสริมสร้างอนามัยส่วนบุคคล

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๑๓ งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ดูแลรักษาความสะอาด จัดเก็บขยะและแยกขยะ เตรียมอุปกรณ์ในการทำความสะอาดให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะให้บริการ และเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา

๒) จัดทำน้ำ EM เพื่อใช้รักษาสิ่งแวดล้อม

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๑๔ งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทำงานอื่นๆ ตามเทศกาล และตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส

งานสนับสนุนกิจกรรมของวัด

๑. งานเลขานุการ

๑.๑ เลขานุการเจ้าคณะตำบลคลองหก

๑) **งานธุรการ** มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ทำหนังสือเข้า-ออก และจัดเก็บเอกสารในแต่ละปี

(๒) ร่วมประชุมตามมติของคณะสงฆ์ประจำปี

(๓) จัดประชุมกิจกรรมคณะสงฆ์ตำบลคลองหก

(๔) จัดทำแผนพัฒนา การเผยแผ่

(๕) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

(๖) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

(๗) สรุปแผนงานประจำปี

(๘) รายงานผลการจัดการศึกษาทุกสิ้นปีการศึกษา

(๙) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒) งานประสานงานราชการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ

(๒) เข้าร่วมประชุมและส่งเอกสารเกี่ยวกับคณะสงฆ์

(๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓) งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทำงานอื่นๆ ตามเทศกาล และตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส

๑.๒ เลขานุการเจ้าอาวาส

๑) งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนพัฒนาเลขานุการเจ้าอาวาส

(๒) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

(๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

(๔) รายงานผลการดำเนินงานทุกสิ้นปี

๒) งานภัตตุเทสก์ (กิจนิมนต์พระ) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ทำหน้าที่นิมนต์พระ และจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบพิธีให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา

(๒) ทำสถิติการรับกิจนิมนต์ประจำเดือน สรุปส่งงานทะเบียน-สถิติ

(๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓) งานรับกิจนิมนต์บรรยาย มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ติดต่อกับผู้ประสานงานของหน่วยงานเกี่ยวกับงานให้แน่นอน

(๒) ดูแลงานจากสมุดรับงาน ไม่ให้ขัดข้องกับคณะเจ้าภาพ

(๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔) งานพุทธอาสา/พุทธบุตรทำดี มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับสมัครผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทุกวันอาทิตย์

(๒) มีการประชุมพร้อมกันทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน

(๓) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางเว็บไซด์ และทุกวันอาทิตย์

(๔) ติดต่อประสานงานกับวิทยากรผู้มาให้ความรู้แก่นักเรียนจากภายนอก

(๕) จัดเตรียมอุปกรณ์ทำกิจกรรมให้พร้อม

(๖) จัดทำตารางมอบหมายให้มีพระภิกษุ-สามเณรมาร่วมทำกิจกรรม

(๗) รวบรวมสถิติพุทธบุตรอาสา/พุทธบุตรทุกอาทิตย์ ส่งงานทะเบียนทุกเดือน

(๘) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕) งานก่อสร้างศาสนวัตถุ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) วางแผนการก่อสร้าง ปรึกษาหารือคณะกรรมการสงฆ์และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ

(๒) ติดตามดูแลให้มีการดำเนินการก่อสร้างให้เรียบร้อย

(๓) มอบหมายงานให้มีผู้ดูแล ติดตามประเมินผล

(๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖) งานบริการบำรุงรักษาอาคาร มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานกับหัวหน้าอาคาร ในการดูแลรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบในอาคารสถานที่

(๒) ดูแลบำรุง รักษา และซ่อมแซมอาคารที่สำคัญให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน

(๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๗) งานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ทำงานอื่นๆ ตามเทศกาล และตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส

๑.๓ เลขานุการวัดปัญญานันทาราม

๑) งานวางแผน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนพัฒนาเลขานุการวัด

(๒) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

(๓) กำกับติดตามงาน ตรวจสอบงาน ปรับปรุงพัฒนางาน

(๔) รายงานผลการดำเนินงานทุกสิ้นปี

๒) งานปฏิคมประจำวัน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีพระภิกษุเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลสำนักงานประจำวัน และจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อประกอบพิธีให้พร้อม

(๒) รับโทรศัพท์และให้บริการข้อมูลข่าวสารเบื้องต้น ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ของวัด และทำความสะอาดสำนักงาน

(๓) ต้อนรับและรับบริจาคผู้มาทำบุญประจำวัน รวบรวมส่งเหรัญญิกหรือเจ้าอาวาสในตอนเย็น

(๔) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓) งานธุรการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลและติดตามเรื่องงานสารบรรณ หนังสือเข้า-ออก เก็บรักษาและทำลายเอกสาร

(๒) จัดทำระเบียบปฏิบัติของคนในวัด เพื่อความเรียบร้อยและสวยงาม

(๓) ประสานงานกับฝ่ายงานอื่น เพื่อส่งคนเข้ารับการฝึกอบรม ประชุม ดูงานกับหน่วยงานอื่น

(๔) บันทึกการประชุมทุกครั้ง เพื่อสรุปส่งที่ประชุม

(๕) ติดตามประเมินผล และทำสถิติเกี่ยวกับผลงานและกิจกรรมของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔) งานรับหนังสือเข้า-ออก มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ทำทะเบียนรับหนังสือเข้า-ออก

(๒) ถ่ายเอกสารสำเนา ส่งฉบับจริงให้แก่หน่วยงานรับผิดชอบ

(๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๕) งานทะเบียนประวัติ-สถิติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำบัตรประจำตัว และเก็บเอกสารเกี่ยวกับประวัติบุคลากรในวัดทุกคน

(๒) จัดทำรายการขอแต่งตั้งตำแหน่งในทางคณะสงฆ์ต่างๆ

(๓) จัดทำแผนปฏิบัติงาน

(๔) จัดเก็บสถิติจากหน่วยงานอื่น สรุปรวมไว้

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๖) งานพาหนะ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บริการให้ความสะดวกแก่พระภิกษุ-สามเณร เจ็บไข้ไม่สบายได้ตลอดเวลา

(๒) บริการการใช้รถตามเอกสารขอใช้บริการรถ

(๓) จัดทำทะเบียนการใช้รถ บันทึกรายละเอียดรถยนต์

(๔) ดูแล รักษา รถให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. งานบริหารการเงิน

๒.๑ งานการเงิน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) บริหารงานเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษาพระภิกษุ-สามเณร กองทุนสร้างวัดปัญญา กองทุนร้านหนังสือ กองทุน-ธรรมทานเพื่อปัญญาบารมี กองทุนพุทธทายาท กองทุน-มหรสพทางวิญญาณ

๒) จัดทำใบอนุโมทนาบัตร

๓) รับบริจาคเงินประจำวัน สรุปบัญชี

๔) ส่งเงินเข้าธนาคาร

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒ งานบัญชี มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย

๒) เก็บรักษาใบสำคัญจ่ายแต่ละปี ส่งมอบให้ผู้ตรวจบัญชีตรวจ

๓) เก็บรักษาเล่มอนุโมทนาบัตรอย่างเป็นระบบ

๔) จัดเก็บเอกสารสำคัญของวัด

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓. งานวางแผน

๓.๑ งานโครงการพิเศษ มีหน้าที่เกี่ยวกับโครงการต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) โครงการอบรมพระภิกษุไตรสิกขา

๒) โครงการโรงเรียนเผยแผ่พุทธธรรมปัญญานันทะ

๓) โครงการวัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ วัดวันอาทิตย์

๔) โครงการสมโภชพระไตรปิฎก

๕) โครงการคืนวิถีชีวิตชาวพุทธสู่สังคมไทย Bomb to bell

๖) โครงการสืบอายุพระพุทธศาสนาสู่ประเทศอินเดีย

๗) งานสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรม

๘) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓.๒ งานประเมิน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ประเมินการทำงานของแต่ละหน่วยงานในแต่ละเดือน สรุปผลเสนอต่อเจ้าอาวาส

๒) เสนอแนะ แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาองค์กร

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. งานพิเศษ

๔.๑ กรรมการมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม

มีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑) งานสัมมนาอาจาริยบูชาในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ทุกปี

๒) โครงการสู่อารามนักเรียนทุน ๓ วัน ๒ คืน

๓) จัดหาทุนและมอบทุนนักเรียนทุน

๔) ดูแลศูนย์พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

๕) ดูแลการทำงานของคณะกรรมการกิจการของมูลนิธิ

๖) สรุปผลโครงการ รวบรวมสถิติส่งงานทะเบียน-สถิติ หลังสิ้นสุดโครงการทุกครั้ง

๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔.๒ กรรมการมูลนิธิศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดปัญญานันทาราม (๑๐๐ ปี ปัญญานันทะ)

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑) ส่งเสริมกิจกรรมการงานของพระพุทธศาสนา

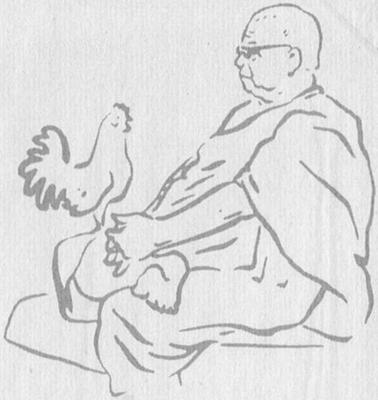
๒) รับผิดชอบงานการเงินของมูลนิธิ

๓) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

วัดปัญญานันทารามมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีเจ้าอาวาสเป็นหัวหน้าในการบริหารจัดการ มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส ๖ ฝ่าย คือ ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายเผยแผ่ ฝ่ายค่ายคุณธรรม ฝ่ายกรรมฐาน ฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ และฝ่ายบริหารทั่วไป โดยแต่ละฝ่ายก็มีหน้าที่รับผิดชอบตามกรอบที่กำหนด ซึ่งทุกฝ่ายต้องดำเนินการตามหน้าที่ มีการวางแผน ดำเนินงานตามแผน การประเมินผลการดำเนินงาน การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนางาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีงานสนับสนุนกิจกรรมของวัด ประกอบด้วยกองงานเลขานุการ อีกทั้งยังมีคณะกรรมการมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม คณะกรรมการมูลนิธิศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนาวัดปัญญานันทาราม เป็นส่วนสนับสนุนทำให้ผลงานของวัดปัญญานันทารามเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เป็นไปตามปณิธานของวัดปัญญานันทารามที่มุ่งมั่นสืบสานงานพระพุทธศาสนา กล่าวคือ **งานด้านการศึกษา** ส่งผลให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ความเข้าใจทั้ง ด้านพระปริยัติธรรม ๓ หลักสูตร ทั้งแผนกบาลี แผนกธรรม และแผนกสามัญ การศึกษาระดับปริญญาโท - เอก งานพิธีการ พิธีกรรม งานบำเพ็ญบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา **ด้านการเผยแผ่** มีการเผยแผ่ทั้งในรูปแบบการอุปสมบท งานค่ายพุทธบุตร - พุทธธรรม การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน **ด้านคุณธรรม** เป็นหลักสำคัญในการครองตน ครองคน ครองงาน และประชาชนทั่วไปมีความสำนึกต่อการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม **ด้านกรรมฐาน** แนะนำ และส่งเสริมให้ผู้รับการอบรม สามารถปฏิบัติธรรมได้ตามสมควรแก่ธรรมและกำลังของตน **ด้านชุมชนสัมพันธ์** ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่าง บ้าน วัด ชุมชน และโรงเรียน ในการสืบทอดพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น **ด้านบริหารทั่วไป** เป็นส่วนที่สนับสนุนการพัฒนาโครงการต่างๆ ของวัดให้ประสบผลสำเร็จอย่างราบรื่น จึงสรุปได้ว่าการดำเนินงานของวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นเนื่องจากทุกฝ่ายประสานสัมพันธ์ในการดำเนินงานไปด้วยกันอย่างเป็นระบบนั่นเอง

ตอนที่ ๓

ภูมิทัศน์ในวัดปัญญานันทาราม

- ในอุโบสถที่มีแต่การสอนให้อ้อนวอน
  นั่นมิใช่อุโบสถของพระพุทธเจ้าที่แท้จริง
- ในโรงนาที่สอนให้ช่วยตัวเอง และทำงานให้สนุก
  นั่นแหละคืออุโบสถที่แท้จริง
- อุโบสถหรือพระพุทธรูป ยิ่งสำคัญหรือศักดิ์สิทธิ์เท่าใด
  ก็ยิ่งมีเซียมซีมากเท่านั้น
- อุโบสถที่พระพุทธเจ้าอย่างบุคคลสร้างขึ้น มีแต่จะปิดลงๆ
  แต่อุโบสถที่อิทัปปัจยตาสร้างขึ้น มีแต่จะเปิดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

พุทธทาส อินฺทปญฺโญ

ภูมิทัศน์ในวัดปัญญานันทาราม

๑. อุโบสถวัดปัญญานันทาราม

อุโบสถบูชาธรรม ระลึกคุณ

อุโบสถเป็นที่ปฏิบัติศาสนกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของพระภิกษุสงฆ์ ในการรักษาพระพุทธศาสนาไว้ คือ การทำสังฆกรรม

การทำสังฆกรรม แปลว่า กรรมอันสงฆ์พึงทำ หมายถึง กิจกรรมทางพระวินัยที่ภิกษุจำนวน ๔ รูปขึ้นไป จึงจะเรียกว่าเป็นสงฆ์ โดยจะนั่งรวมกันเป็นสังฆสามัคคี คือ พร้อมเพรียงกันทำ และทำในเขตสีมา (ในอุโบสถ) การนั่ง ต้องนั่งให้ได้หัตถบาส ต้องอยู่ในที่ประชุมตลอดเวลาที่ทำสังฆกรรมนั้น เวลามีมติเป็นเอกฉันท์จะใช้วิธีนั่งนิ่งเงียบ หรือรับคำว่า สาธุ ซึ่งมตินั้นต้องถูกต้องเป็นธรรม ไม่มีอคติ จึงจัดว่าเป็นสังฆกรรมแท้ ดังนั้น สังฆกรรมในอุโบสถถือว่าเป็นวินัยสำคัญ เช่น การลงพระอุโบสถ สวดพระปาฏิโมกข์

ความหมายและความสำคัญของอุโบสถ

อุโบสถ หมายถึง สถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ประชุมทำสังฆกรรมตามพระวินัย เรียกว่า *อุโบสถาคาร* แต่คนทั่วไปเรียกว่า *อุโบสถ* หรือ *โรงอุโบสถ* ถ้าเป็นอารามหลวง เรียก *พระอุโบสถ*

อุโบสถ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า (พระประธาน) เป็นเขตแดนที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานให้แก่สงฆ์เป็นพิเศษ เรียกว่า *วิสุงคามสีมา* เพราะก่อนที่จะเป็นอุโบสถที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย จะต้องมีสังฆกรรม ที่เรียกว่า *ผูกสีมา* หรือ *ผูกพัทธสีมา* ก่อน เขตแดนที่จะผูกพัทธสีมาต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการก่อน เพราะเป็นกรณีต้องแยกจากเขตแดนบ้าน

วิสุงคามสีมา คือ เขตแดนที่แยกออกต่างหากจากที่ดินของบ้านเมือง เป็นเขตที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานแก่สงฆ์เป็นการเฉพาะ โดยประกาศเป็นพระบรมราชโองการ มีเครื่องหมายบอกเขต เรียกว่า *นิมิต* หรือที่เรารู้จักกันว่า *ลูกนิมิต* ภายในเขตที่กำหนดเป็นเครื่องหมายเป็นนิมิตนี้ จะสร้างอุโบสถใช้ในการทำสังฆกรรม

สีมา หมายถึง เขต หรือแดนที่กำหนดไว้สำหรับทำสังฆกรรมของสงฆ์ เป็นเขตชุมชนสงฆ์โดยเฉพาะ ซึ่งสงฆ์กำหนดว่าผู้อยู่ในเขตนั้นจะต้องร่วมกันทำสังฆกรรมโดยความพร้อมเพรียงกัน

การผูกพัทธสีมา จะทำหลังจากได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว พระสงฆ์ประชุมพร้อมกันทำสังฆกรรมในเขตสีมานั้น เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่เป็นสีมาเก่า เรียกว่า *ถอนสีมา* หลังจากนั้นจึงสวดประกาศให้พื้นที่นั้นเป็นสีมา เมื่อทำดังนี้แล้วจึงเรียกว่าเป็นอุโบสถที่ถูกต้องตามพระวินัย

พัทธสีมา

สีมาที่สงฆ์ทำเครื่องหมายกำหนดขึ้นเอง คือ เมื่อสงฆ์ต้องการกำหนดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเขตทำสังฆกรรมร่วมกัน ก็ตกลงทำนิมิตกำหนดเขตเอาไว้ เรียกว่า *การผูกพัทธสีมา* สีมาที่สงฆ์ผูกเองเช่นนี้เรียก *พัทธสีมา* โดยทั่วไปเรียกว่า *อุโบสถ* หรือ *พระอุโบสถ (วัดหลวง)* บางท้องถิ่นเรียกว่า *สิม*

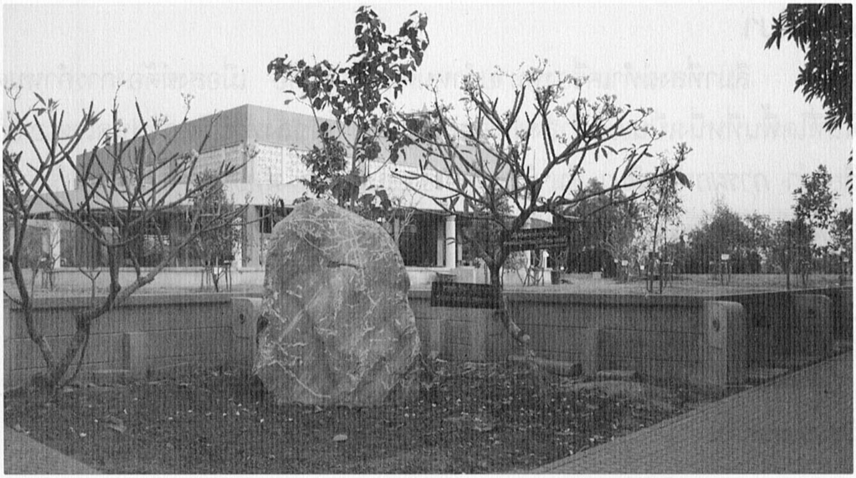
นิมิต

นิมิต หมายถึง วัตถุที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ใช้เป็นเครื่องหมายกำหนดเขตสีมา มีทั้งหมด ๘ ชนิด คือ

๑. ภูเขา
๒. ศิลา
๓. ป่าไม้
๔. ต้นไม้
๕. จอมปลวก
๖. หนทาง
๗. แม่น้ำ
๘. น้ำ

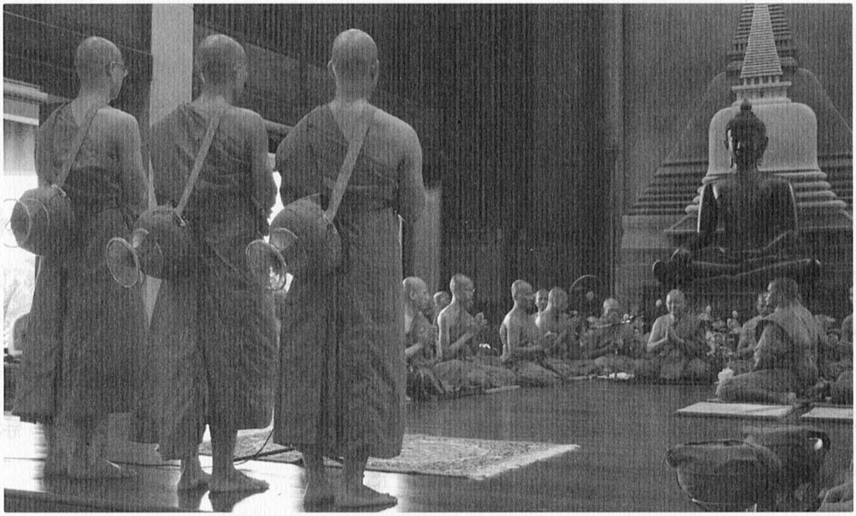
ปัจจุบันถ้าผูกพัทธสีมาเล็กนิยมใช้นิมิต ๔ ลูก ผูกสีมาใหญ่นิยมใช้ ๘ ลูก วางตามทิศ ๔ และทิศ ๘ และนิมิตนั้นนิยมฝังลงดินแล้วก่อเป็นรูปใบเสมาตั้งไว้ด้านบน

วัดปัญญานันทารามใช้ต้นโพธิ์และศิลาแท้เป็นนิมิตเพื่อแสดงเขตสีมา สำหรับต้นโพธิ์ ๔ ต้นนี้ได้เมล็ดพันธุ์มาจากพุทธคยา ชื่อว่า *"อัสสัตถะ"* ซึ่งเป็นหน่อของต้นโพธิ์ตรัสรู้ที่ปลูกสมัยพุทธกาล

ลูกนิมิต

๑. เขตการอยู่ปราศจากไตรจีวรได้โดยไม่ต้องอาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ ตามสิกขาบทที่ ๑ แห่งจีวรวรรค
๒. เขตที่ใช้ทำประชุมสังฆกรรมร่วมกัน

พิธีอุปสมบท

การสร้างอุโบสถจึงเป็นพุทธบูชาของชาวพุทธทั้งหลายทั่วโลกที่สร้างอย่างประหยัดและได้ประโยชน์สูงสุด จะพบว่าสังคมไทยดำรงมั่นด้วยวัฒนธรรม ๔ ด้าน ที่กลมกลืนฝังลึกมากับศาสนา คือ *คติธรรม เนติธรรม สหธรรม* และ *วัตถุธรรม* การสร้างอุโบสถจึงเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าทั้ง ๔ ด้านดังกล่าว คือ

เป็นคติธรรม มีข้อคิดที่แฝงไว้เป็นคติสอนใจจากการงานศิลป์ ที่เรียกว่า *พุทธศิลป์* หรือ *พุทธสถาปัตย์* ทั้งรูปทรงของอุโบสถ ฝาผนัง การประดับตกแต่งที่สะดุดใจ สะดุดตา

เป็นเนติธรรม การสร้างอุโบสถต้องมีกฎหมายรองรับ และถูกต้องตามพระธรรมวินัย

เป็นสหธรรม อุโบสถเป็นแบบแผนของความดีงาม ซึ่งพุทธบริษัทรวบรวมปัจจัยจากทุกกลุ่ม ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา สร้างอุโบสถไว้สืบทอดพระพุทธศาสนา มีขนบประเพณีที่ดีงาม แม้จะสร้างโดยท้องถิ่นใด ชาวพุทธทุกคนก็ต้องช่วยกันรักษาเป็นมรดกของชุมชนสังคม

เป็นวัตถุธรรม อุโบสถเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุซึ่งผ่านกระบวนการคิด การวางแผน การจัดทำ การจัดจ้างของวัดร่วมกับพุทธบริษัท มีสถาปนิก วิศวกร และช่างศิลป์อื่นๆ เช่น งานปูนปั้น งานจิตรกรรมฝาผนัง ร่วมสร้างผลงานที่งดงาม มีชีวิตเคลื่อนไหว เกิดการเรียนรู้ ให้คุณค่าทางจิตใจ เราเรียกว่า *พุทธสถาปัตย์*

อุโบสถบูชาธรรม ระลึกคุณ

วันฉลองอุโบสถ

วันฉลองอุโบสถมีพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมพิธีบูชาพระไตรรัตน์ จำนวน ๒,๕๔๙ ท่าน พร้อมกับคณะปฏิบัติธรรมเนกขัมมะบารมีรวมพลังอธิษฐานจิต ๑๐๐ ท่าน อัญเชิญสัญลักษณ์ ศิรประภา ธรรมจักร และ ดอกบัวบาน ขึ้นประดิษฐานหน้าบันอุโบสถ โดยมี พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เป็นประธาน ใน วันอาทิตย์ที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ อันเป็นวาระแห่งอุดมมงคลฤกษ์

การบูชาพระไตรรัตน์

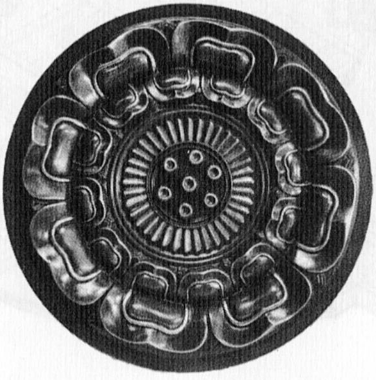
การสร้างอุโบสถทั่วไปจะมีการยกช่อฟ้าและฝังลูกนิมิต แต่วัดปัญญานันทารามได้สร้างอุโบสถมุ่งเน้นบูชาธรรม ระลึกคุณ จึงบูชาพระไตรรัตน์ด้วยการ จัดทำสัญลักษณ์พิธีกรรมตามที่บูรพาจารย์ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา สัญลักษณ์พระไตรรัตน์ ๓ ประการ ที่อัญเชิญประดิษฐาน ณ หน้าบันอุโบสถ มีดังนี้

๑. ศิรประภาหรือพระเกตุ หมายถึง รัศมีของพระพุทธเจ้าที่พวยพุ่งจากพระเศียร หรือพระพุทธรูป เป็นพุทธานุภาพคุ้มครองโลกด้วยพระคุณทั้งหลาย มีโพชฌงค์ ๗ เป็นต้น คือ *"พระพุทธเจ้า"*

ศิรประภา

๒. ดอกบัวบาน สัญลักษณ์พระอรหันต์ หรือมรรคผล หมายถึงความบริสุทธิ์ คือ พระอรหันต์ผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอน เป็นผู้รับความเคารพ ควรแก่ทักษิณา และการบูชาเป็นพิเศษ เป็นธรรมานุภาพช่วยให้ชาวโลกพบสันติสุขด้วยแนวทางปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เป็นต้น คือ *"พระธรรม"*

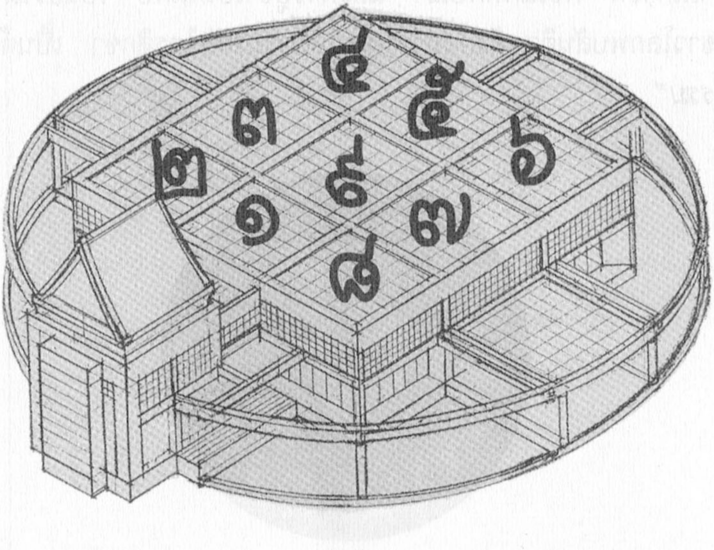

ดอกบัวบาน

๓. หยดน้ำ คือ เครื่องชำระให้เกิดความบริสุทธิ์ ก่อให้เกิดความเป็นพุทธบริษัท ยืนหยัดเพื่อเป็นแบบแห่งความเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ที่มุ่งมั่นเพื่อแก้ไขชีวิตไม่ให้กิเลสทับถม เป็นสังฆานุภาพเพิ่มโอกาสให้ชีวิตได้พบกับความบริสุทธิ์สุข สงบร่มเย็น เป็นสุขสานต์สมที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบพระพุทธศาสนา คือ "พระสงฆ์"

ด้านหลังของอุโบสถประกอบด้วย ธรรมจักร หมายถึง *นิพพาน* มีแจกันดอกไม้ ๑ คู่ หมายถึง *มรรค ผล*

การจัดวางผังอุโบสถวัดปัญญานันทาราม

ผังอุโบสถ

พื้นที่รอบอุโบสถมีขนาดกว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร และยกระดับพื้นที่อุโบสถให้สูงกว่าสถานที่ทั่วไปของวัด เสมือนการบูชาสักการะหรือเทิดทูนบูชา มีการประดับตกแต่ง และสื่อความหมายสัญลักษณ์บูชาธรรมให้เรียนรู้สู่การดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ ประดุจดัง *"ขุมทรัพย์ในอุโบสถ"* ดังนี้

อาคารอุโบสถมุ่งเน้นพุทธสถาปัตย์ ออกแบบโดยสถาปนิก คุณประชา แสงสายัณห์ ต้องการสื่อความหมาย ความสำคัญของพระธรรม เมื่อเราย่างก้าวเข้าสู่อาณาเขตภายในอุโบสถสามารถสื่อธรรมได้ดังนี้

อุโบสถ (ด้านข้าง)

เส้นโค้งรอบวงและเสา ๑๐ ต้น

หมายถึง โลกหรือโลกธรรม เราเกิดมาอยู่ในโลกถ้าอยู่โดยไม่มีธรรมเป็นหลัก ก็จะถูกโลกเบียดเบียน ความทุกข์ ความวุ่นวายก็จะเกิดขึ้น เช่น กล่าวว่าเรามีกรรม มีเคราะห์ มีเวร โชคไม่ดี เป็นต้น แต่ถ้ามีศาสนา การอยู่ในโลกตามหลักธรรมถือว่าอยู่เพื่อสร้างบารมี ดังนั้น เสา ๑๐ ต้น หมายถึง *บารมี ๑๐* คือ คุณธรรมที่ต้องนำมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงสุดของความเป็นพระพุทธเจ้า และความเป็นพุทธสาวก เป็นต้น มี ๑๐ ประการ ได้แก่ ๑. *ทาน* การให้ การเสียสละ ๒. *ศีล* การรักษา กาย วาจา ให้เรียบร้อย ๓. *เนกขัมมะ* การออกบวช หรือ ปลีกตัว ปลีกใจ จากกาม ๔. *ปัญญา* ความรอบรู้ ๕. *วิริยะ* ความเพียร ๖. *ขันติ* ความอดทน ๗. *สัจจะ* ความจริง ๘. *อธิษฐาน* ความตั้งใจมั่น ๙. *เมตตา* ความรักใคร่ ๑๐. *อุเบกขา* ความวางใจเป็นกลาง ทศบารมีนี้ถือว่าได้บำเพ็ญในทศชาติ

อุโบสถ (ด้านข้าง)

ดอกบัว ๑,๒๕๐ ดอก รอบอุโบสถ

ดอกบัวบานเป็นสัญลักษณ์แห่งการตรัสรู้ หมายถึง การบูชาพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป ที่มาประชุมกันในวันมาฆบูชา ณ วัดเวฬุวันมหาวิหาร และครั้งนั้นพระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนา และทรงให้หลักการสำคัญ คือ *โอวาทปาฏิโมกข์* สรุปลงที่นิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุด และการพัฒนาปัญญานั้น ด้วยการใช้ ศีล สมาธิ ปัญญา ตามหลักไตรสิกขา ทรงให้แนวทางปฏิบัติแก่พระสงฆ์ นอกจากจะยึดมั่นในหลักไตรสิกขาแล้ว ต้องสั่งสอนบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามพระธรรม แม้มีความแตกต่างกันด้านความเป็นเลิศ แต่ประกอบด้วยคุณธรรมที่เหมือนกันของพระอรหันต์ คือ

วงที่ ๑ ฝักบัวเจ็ดปุ่ม หมายถึง *โพชฌงค์ ๗*

วงที่ ๒ เกสรบัวสามสิบเจ็ดเส้น หมายถึง *โพธิปักขิยธรรม ๓๗*

วงที่ ๓ กลีบบัว (ใหญ่) สิบสองกลีบ หมายถึง *ปฏิจจสมุปบาท*

ฝ่ายทุกข์ กลีบบัว (เล็ก) แซมอยู่สิบสองกลีบ หมายถึง *ปฏิจจสมุปบาทฝ่ายดับทุกข์*

วงที่ ๔ กลีบบัว (ใหญ่) แปดกลีบ หมายถึง *อริยมรรคมีองค์ ๘* และมีกลีบบัว (เล็ก) แซมอีกแปดกลีบ รวมเป็น ๑๖ กลีบ หมายถึง *ญาณ ๑๖*

เสา ๑๒ ต้น ของตัวอาคาร

หมายถึง กิจในอริยสัจ ๔ โดยเฉพาะ ได้แก่

๑. *สัจจญาณ* หยั่งรู้อริยสัจแต่ละอย่างว่า นี้ทุกข นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

๒. *กิจญาณ* หยั่งรู้กิจในอริยสัจว่า ทุกข ควรกำหนดรู้, ทุกขสมุทัย ควรกำหนดละ ทุกขนิโรธ ควรทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ควรทำให้เกิดมี

๓. *กตญาณ* หยั่งรู้ในกิจที่ได้ทำแล้วในอริยสัจ ทุกข์ รู้แล้ว, ทุกขสมุทัย ได้ละแล้ว, ทุกขนิโรธ ได้ทำให้แจ้งแล้ว, ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ได้ทำให้เกิดมีแล้ว การหยั่งรู้หยั่งเห็นครบ ๓ รอบเป็นไปในอริยสัจ ๔ รวมเป็น ๑๒ เรียกว่า *รอบ ๓ อาการ ๑๒*

อาคารทรงสี่เหลี่ยม

หมายถึง *อริยสัจ ๔* คือ ความจริงอันประเสริฐทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ คือ

๑. *ทุกข์* สภาพที่ทนได้ยาก

๒. *สมุทัย* เหตุเกิดแห่งทุกข์

๓. *นิโรธ* ความดับทุกข์ ได้แก่ สภาพตัณหาดับสิ้นไป

๔. *มรรค* ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

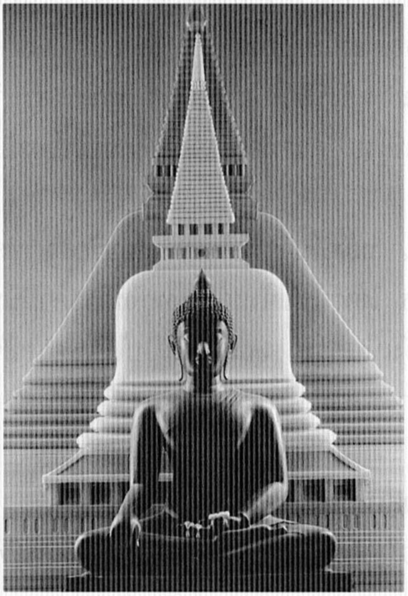
ช่องว่างระหว่างเสา

หมายถึง *ไตรสิกขา ๓* คือ

๑. *ศีล* หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในความประพฤติอย่างสูง

๒. *สมาธิ* หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิต เพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง

๓. *ปัญญา* ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง

พระประธานในอุโบสถ

พุทธปฏิมากร

องค์พระประธานในอุโบสถประดิษฐานภายในมณฑป มีภาพปั้นนูนต่ำองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม และพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นฉากหลัง

องค์พระปฏิมา พระพุทธรูปปางมารวิชัย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จเป็นองค์ประธานเททองหล่อพระประธาน เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒

ประวัติย่อของพุทธประวัติปางมารวิชัย ในคราวที่พระมหาบุรุษประทับนั่งที่โคนต้นศรีมหาโพธิ์ ซึ่งเรียกว่า *โพธิบัลลังก์* ในการบำเพ็ญเพียรทางใจครั้งนั้นได้เล่าเป็นบุคคลาธิษฐานว่า พญามารพร้อมด้วยเสนามารเป็นจำนวนมาก ยกทัพมุ่งหมายจะทำลายความเพียรของพระองค์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ตู่ว่าโพธิบัลลังก์เป็นของตน พระมหาบุรุษทรงต่อสู้ด้วยพระบารมี คือความดีของทานบารมีที่ได้ทรงบำเพ็ญในชาติปางก่อนเป็นลำดับมา ยังผลให้พญามารพ่ายแพ้กลับไปในที่สุด

องค์พระปฐมเจดีย์

เป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาครั้งแรกในประเทศไทยหรือสยาม ทั้งนี้ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอโศกมหาราช แห่งอินเดีย ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยส่งสมณฑูตไปประกาศพระพุทธศาสนาในต่างประเทศถึง ๙ สาย ซึ่ง *พระโสณะ* และ *พระอุตตระ* ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนามาสู่สุวรรณภูมิ ณ ดินแดนจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยสัญลักษณ์ ธรรมจักร กวางหมอบ และพระคาถา

⊙ *เย ธัมมา เหตุปปะภะวา*	*เตสัง เหตุง ตะถาคะโต*
เตสัญจะ โย นิโรโธ จะ	*เอวังวาที มะหาสะมะโณ*
ธรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด	*พระตถาคตตรัสเหตุเกิด*
และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น	*พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้*

พระบรมธาตุเจดีย์

เป็นพระธาตุเจดีย์องค์หนึ่งที่แสดงถึงหลักฐานการตั้งมั่นพระพุทธศาสนาในประเทศไทยอย่างมั่นคงและยาวนาน คือประมาณ พ.ศ. ๘๕๔ พระนางเหมชาลา พระโอรสธนกุมาร และ นักบวชบาคู ชาวลังกา เป็นผู้นำเสด็จพระบรมธาตุมาประดิษฐาน ณ หาดทรายแก้ว และได้สร้างเจดีย์องค์เล็กๆด้วยศิลปะแบบศรีวิชัย ต่อมา พ.ศ. ๑๐๙๓ พระเจ้าศรีธรรมาโศกราช (พระเจ้าจันทรภานุ) ได้ก่อสร้างเจดีย์ใหม่เป็นสถูปแบบสาญจิ ต่อมาในปี พ.ศ. ๑๗๗๐ มีพระภิกษุจากลังกามาตั้งคณะสงฆ์และบูรณะพระธาตุเจดีย์เป็นทรงระฆังคว่ำ ตามแบบลังกา ดังปรากฏมาถึงในปัจจุบัน

พระบรมสารีริกธาตุ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้ประทานพระบรมสารีริกธาตุให้แก่วัดปัญญานันทาราม เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ พร้อมกันนี้พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (ท่านเจ้าคุณเย็นเต็ก) เจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย ยังได้มอบพระบรมสารีริกธาตุให้แก่วัดปัญญานันทารามอีกด้วย

พระบรมสารีริกธาตุ เป็นเครื่องเตือนให้รำลึกคุณพระพุทธเจ้า ๓ ประการ ได้แก่ *พระปัญญาคุณ* *พระบริสุทธิคุณ* และ *พระมหากรุณาคุณ* พระบรมสารีริกธาตุถือเป็นปูชนียวัตถุที่สำคัญยิ่งกว่าวัตถุมงคลอื่นๆ ด้วยที่พระบรมสารีริกธาตุมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ทรงส่งสมณฑูตไปประกาศศาสนาก็จะนำพระบรมสารีริกธาตุไปประดิษฐานในดินแดนนั้น เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความสัมพันธ์อันดี ด้วยพระธาตุเป็นวัตถุบูชาที่มีค่าและเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน ดังปรากฏเป็นพระธาตุเจดีย์ต่างๆ มาจนถึงยุคปัจจุบัน

ลวดลายฉลุไม้ รูปเจดีย์ระฆัง จำนวน ๑๐๘ องค์

สัญลักษณ์ระฆังแทนความหมายถึง การรู้ ตื่น เบิกบาน แสดงถึงอนุสาสนีปาฏิหาริย์ ก่อให้เกิดความสุขสงบในจิตใจตนและแผ่ขยายสู่บุคคลรอบข้างอันนำมาซึ่งสันติสุขโดยส่วนตนและสันติภาพแก่โลก

จำนวน ๑๐๘ องค์ เป็นตัวเลขมงคลอันศักดิ์สิทธิ์ที่สื่อความถึงการถือเอาพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง (แก้ว ๓ ประการ) คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นเครื่องคุ้มครองทวารหรือช่องของร่างกายที่ทำหน้าที่รับรู้อารมณ์ คือ ทวาร มี ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ จัดเป็น ๒ ประเภท คือ อายตนะภายใน ๖ และอายตนะภายนอก ๖ และคุ้มครองกรรม มี ๓ คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม

นอกจากนี้ตัวเลข ๑๐๘ ยังมีความหมายจากการนำเลขจำนวนสัญลักษณ์ช่องว่างระหว่างเสา ๒ ช่องด้านพระประธาน แทนความหมายถึงนิพพาน ๒ คือ สภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์ ซึ่งมีสอุปาทิเสสนิพพาน นิพพานยังมีอุปาทิเหลือ และอนุปาทิเสสนิพพาน นิพพานไม่มีอุปาทิเหลือ ทั้งหมดมาเข้าสูตรได้ดังนี้ ๓ (พระรัตนตรัย) คูณ ๖ (อายตนะ ๖) ได้ ๑๘ นำผล ๑๘ คูณ ๒ (ภายนอกภายใน) ได้ ๓๖ นำผล ๓๖ คูณ ๓ (กาย วาจา ใจ) ได้ผลลัพธ์ คือ ๑๐๘

กระจกฝ้าประดับเพดาน

กระจกฝ้าประดับเพดานมีจำนวน ๔ ช่อง

ช่องที่ ๑ หมายถึง *สุญญตา*

ช่องที่ ๒ หมายถึง *ไตรสิกขา*

ช่องที่ ๓ หมายถึง *อริยสัจ ๔*

ช่องที่ ๔ หมายถึง *พุทธบริษัท ๔* ร่วมกันรับผิดชอบพระพุทธศาสนา

เพดาน ๙ ช่อง

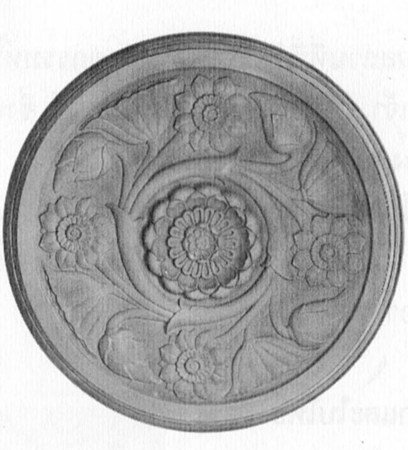
หมายถึง *โลกุตรธรรม* ๙ คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ อีกนัยหนึ่งสัญลักษณ์ทั้ง ๙ สื่อความถึง *ธรรม ๙ ตา* คือ อนิจตา ทุกขตา อนัตตตา ธัมมนิยามมตา ธัมมัฏฐิตตา สุญญตา อิทัปปัจจยตา ตถาตา อตัมมยตา เพดานทั้ง ๙ ช่องประดับด้วยภาพปั้นนูนต่ำ สัญลักษณ์แทนการประสูติ ซึ่งเป็นศิลปะก่อนมีการบูชารูปเคารพ หรือก่อนมีการปั้นพระพุทธรูป

เพดานอาคารอุโบสถมีจำนวน ๑๒ ช่อง และประดับภาพพระพุทธประวัติ จำนวน ๑๑ ภาพ และช่องว่าง ๑ ช่อง หมายถึง *อิทัปปัจจยตา* มีอวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ ชรา มรณะ โสกปริเทวทุกขโทมนัส

ภาพพุทธประวัติทั้ง ๑๑ ภาพ มุ่งหวังเป็นสื่อการเรียนรู้พุทธภาวะ พุทธกิจ และพุทธจริยา เพื่อเป็นแบบอย่างในการศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติบูชา

ภาพปริศนาประดับเพดานในอุโบสถวัด

อุโบสถวัดปัญญานันทารามนอกจากจะมีการเรียนรู้ *"ปริศนาธรรม"* จากสิ่งก่อสร้างให้ขบคิด และเห็นความงดงามด้านศิลปะและภูมิปัญญาได้อย่างบันเทิงและรื่นรมย์แล้ว ยังมีงานประติมากรรมที่สวยงาม คือ ภาพปริศนาธรรมประดับเพดานขนาดใหญ่จำนวน ๙ ภาพ จำลองแบบภาพชุมนุมพุทธประวัติจากหินสลัก สัญลักษณ์การประสูติ สมัยสุงคะ แบบภารหุต ในช่วง พ.ศ. ๓๐๐ - ๔๐๐ ที่พุทธบริษัทสมัยนั้นสร้างบูชาพระพุทธเจ้าในยุคก่อนมีพระพุทธรูปทั้งพุทธประวัติและพระธรรมผ่านภาพลายหินสลัก มีความลึกซึ้งทั้งในด้านความคิดการถ่ายทอดหลักธรรมและศิลปะได้อย่างกลมกลืนสวยงาม ยิ่งไปกว่านั้นสามารถนำความวิจิตรพิสดารของตัวเลขอันศักดิ์สิทธิ์ใช้ในงานศิลปะเพื่อบูชาองค์พระพุทธเจ้าไว้ในความสูงส่งแทนพระรูปได้อย่างมีความหมาย ซึ่งเท่ากับได้มีโอกาสศึกษาประวัติศาสตร์งานศิลปะที่มีความแปลกคือ ไม่มีรูปพระพุทธเจ้า

เพดานอุโบสถ

หรือรูปเจ้าชายสิทธัตถะแม้แต่ตอนเป็นเด็กก็ตาม แต่ใช้ที่ว่างซึ่งแสดงถึงการไม่มีตัวตน หรือสัญลักษณ์อื่นแทน ดังที่หลวงพ่อพุทธทาสได้เรียกว่า *"พุทธประวัติก่อนมีพระพุทธรูป"* เพราะพระพุทธเจ้าพระองค์จริงหรือพระธรรมพระองค์จริงไม่แสดงด้วยภาพ

และท่านยังได้กล่าวถึง *"ภาพปริศนาธรรม"* ไว้ว่า *"...เป็นการเอาความคิดที่ฉลาดๆ ของคนโบราณมาใช้ศึกษาได้โดยง่าย ที่เราไม่ต้องคิดมาเองมันเรียนลัด สะสมสติปัญญาอย่างลัด ที่เราคิดเองไม่มีวันจะทำได้ ตายสิบหนมันก็ไม่หมด เพราะไม่สามารถเท่าที่เขาได้เคยคิดไว้แล้ว..."*

ภาพหินสลักทั้งหมดนี้หลวงพ่อพุทธทาสได้นำภาพมาจากประเทศอินเดีย รวมถึงถ่ายภาพจากหนังสือและของจริง รวบรวมขึ้นเป็นแม่พิมพ์หล่อปูนปั้นประดับไว้ที่รอบอาคารโรงมหรสพทางวิญญาณสวนโมกข์ และภาพอีกส่วนหนึ่งประดับไว้ที่วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ และวัดพระเจดีย์งาม จังหวัดสงขลา

พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้วางวัตถุประสงค์ของการสร้างวัดปัญญานันทารามจึงนำศาสนวัตถุมารับใช้พระธรรม ด้วยการนำสาระธรรมมากำกับไว้ในการศึกษาธรรมโดยผ่านวัตถุธรรม ที่เรียกว่า *"ศิลปธรรม"*

อุโบสถเป็นสถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อทำสังฆกรรมหรือที่ประชุมของสงฆ์ คือ การบูชาพระพุทธเจ้า บูชาพระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสว่า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพพระธรรม

การสร้างอุโบสถวัดปัญญานันทารามจึงนำธรรมมากำกับโดยใช้รูปทรงต่างๆ ของตัวอาคาร หรือสร้างศิลปวัตถุขึ้นโดยเฉพาะเพดานอุโบสถ ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่สูงที่สุดของอาคาร

อักษรจารึกและใบโพธิ์

อาคารด้านหลังพระประธานใต้พระธรรมจักรมีอักษรข้อความจารึกประกอบใบโพธิ์ขณะปลิวพลิ้วลงมาจำนวน ๑๗ ใบ

ใบโพธิ์ทั้ง ๑๗ ใบ เป็นตัวเลขสัญลักษณ์สื่อความหมายแทนอักษรย่อ ของหัวใจพระไตรปิฎก คือ พระวินัย *อา ปา มะ จุ ปะ* พระสูตร *ที มะ สัง อัง ขุ* และ พระอภิธรรม *สัง วิ ธา ปุ กะ ยะ ปะ* ซึ่งมีจำนวนพยางค์ที่ออกเสียงนับได้ ๑๗ พยางค์

อักษรจารึกและใบโพธิ์

ช้างและตุ๊กตาสัตว์

รอบเขตอุโบสถมีแนวกำแพงสูงประมาณ ๑ เมตร หัวเสาแต่ละต้นประดับด้วยปูนหล่อรูปเศียรช้าง รวมจำนวน ๖๐ เชือก ระหว่างกลางมีตุ๊กตาสัตว์นานาชนิด เช่น ลิง สิงห์ ฯลฯ แสดงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของ

สรรพชีวิตทั้งหลาย เป็นศิลปะปูนปั้นในอิริยาบถแตกต่างกันประดับบนแท่นปูน

ตุ๊กตาสัตว์รอบอุโบสถ

สัญลักษณ์ช้างรอบอุโบสถ

ช้างเป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์มาแต่ก่อนพุทธกาล และพุทธบริษัทก็ถือช้างและสิงห์เป็นสัญลักษณ์แทนความหมายถึงพระพุทธองค์ ทั้งในแง่ศิลปะและธรรมะ และจากหลักฐานคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา เกี่ยวกับพุทธประวัติเมื่อพระโพธิสัตว์จะเสด็จลงจุติในพระครรภ์พระนางสิริมหามายา พระพุทธมารดาก็ทรงพระสุบินนิมิตฝันว่า มีช้างเผือกเข้าสู่พระครรภ์ซึ่งหมายถึงพระโพธิสัตว์ลงมาจุตินั่นเอง และหลังจากพระพุทธองค์ตรัสรู้แล้วก็มีช้างและลิงคอยรับใช้อุปัฏฐากที่ป่าลิเลยกะถึงหนึ่งพรรษา หรือในสมัยหลังพุทธกาลพระถังซัมจั๋งอาศัยช้างเป็นพาหนะนำอัญเชิญ พระไตรปิฎกสู่ประเทศจีน นอกจากนี้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงช้างเป็นสัตว์คู่พระบารมีของพระมหากษัตริย์ในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย ช้างจึงเป็นสัตว์ใหญ่ที่มีบุญคุณต่อแผ่นดินประเทศชาติมาทุกยุคสมัย และในชาดกยังกล่าวถึงพระชาติหนึ่งทรงเสวยชาติเป็นพญาวานร ที่เสียสละชีวิตเพื่อปกป้องบริวารลิงให้ปลอดภัย จึงได้นำช้าง ลิง และตุ๊กตาสัตว์มาประดับเป็นสื่อการเรียนรู้ไว้รอบอุโบสถ

รัตนบัลลังก์

เป็นส่วนที่ยกสูงขึ้นหลังคาอุโบสถประดับด้วยกระจก อยู่ด้านบนหลังคาหน้าพระไตรรัตน์ สื่อความแทนอาสนะ หรือที่พระพุทธเจ้าประทับใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ ณ พุทธคยา ประเทศอินเดีย ในวันตรัสรู้ เรียกว่า *พระแท่นวัชรอาสน์ โพธิบัลลังก์* หรือ *รัตนบัลลังก์* เป็นเหมือนสุญญตาวิโมกข์ ความหลุดพ้นโดยว่างจาก ราคะ โทสะ โมหะ มองเห็นความว่างหมด ความยึดมั่นคือ พิจารณาเห็นนามรูปโดยความเป็นอนัตตา หรือเรียกว่า สุทธาวาส ที่อยู่ของผู้บริสุทธิ์ ใต้รัตนบัลลังก์คือที่ติดตั้งภาพสัญลักษณ์การประสูติทั้ง ๙ ช่องภายในอุโบสถ

ต้นโพธิ์

ต้นโพธิ์ ๔ ต้น เป็นเครื่องแสดงเขตสีมาทั้งสี่ทิศรอบอุโบสถ เป็นต้นโพธิ์ที่ได้เมล็ดพันธุ์ไม้จากพุทธคยาชื่อว่า *อัสสัตถะ* ซึ่งเป็นเมล็ดโพธิ์ที่ได้จากหน่อของต้นโพธิ์ตรัสรู้ต้นแรกที่ปลูกขึ้นตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล สถานที่ตรัสรู้แห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ก้อนหิน

ก้อนหินทั้ง ๔ ทิศ หมายถึง *นิมิต* เป็นเครื่องหมายกำหนดเขตตามพระธรรมวินัย และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

รูปแบบและตัวเลขสัญลักษณ์เกี่ยวกับพุทธประวัติและหลักธรรม

หลังพุทธปรินิพพานใหม่ๆ ยังไม่มีการสร้างรูปเคารพ จะใช้เป็นสัญลักษณ์ซึ่งมีปรากฏในตามรอยพระพุทธเจ้าที่ผู้รู้สรุปไว้ดังนี้

รูปธรรมจักร แทนการแสดงธรรมเผยแผ่พระธรรม (ปฐมเทศนา)

ดอกบัว ใช้แทนพระสงฆ์
ดอกบัว+ช้าง ใช้แทนการประสูติของพระพุทธเจ้า
ต้นโพธิ์ ใช้แทนพระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้แล้ว
ยักษ์ ใช้แทนผู้ร่ำรวย ผู้มีอำนาจที่ค้ำจุนพระพุทธศาสนา
สถูป ใช้แทนการปรากฏองค์พระพุทธเจ้าในสถานที่นั้นๆ
ตรีสูณ ร่ม ใช้แทนพระรัตนตรัย
ช้าง ใช้แทนพระพุทธเจ้า
พระพุทธรูปสี่ทิศ แทนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตัวเลขในคติทางพระพุทธศาสนา เป็นที่เข้าใจในทางกุศลน้อมนำเข้าสู่หลักธรรมอาจมีหลากหลายแนวคิดพอสรุปเป็นแนวทางไว้ดังนี้

จำนวนนับ ๑ หมายถึง *พระพุทธเจ้า* ผู้เป็นศาสดาเอกของโลก

จำนวนนับ ๒ หมายถึง *พระธรรม* พระธรรมที่เป็นความจริงของธรรมชาติ และพระวินัยเป็นความจริงที่พระพุทธองค์บัญญัติขึ้น (นัยของความหมายจึงใช้เทียน ๒ เล่ม) หมายรวมถึง *สังขตธรรม* คือ ธรรมที่เกิดจากการปรุงแต่ง และ *อสังขตธรรม* คือ ธรรมที่มิได้ปรุงแต่ง

จำนวนนับ ๓ หมายถึง *พระรัตนตรัย* ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือ *โอวาท ๓ ประการ* คือ ละชั่ว ทำดี ทำจิตบริสุทธิ์ นอกจากนี้ ๓ ยังเป็นธรรมหมวด ๓ เช่น *ไตรลักษณ์* ได้แก่ อนิจจัง (ไม่เที่ยง) ทุกขัง (เป็นทุกข์) อนัตตา (ไม่มีตัวตน) *ไตรสิกขา* ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา *อธิปไตย ๓* ได้แก่ อัตตาธิปไตย (มีตนเป็นใหญ่) โลกาธิปไตย (มีโลกเป็นใหญ่) และธรรมาธิปไตย (มีธรรมเป็นใหญ่) *บุญกิริยาวัตถุ ๓* ได้แก่ ทานมัย (บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน) สีลมัย (บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล) และ ภาวนามัย (บุญสำเร็จได้ด้วยการภาวนา)

จำนวนนับ ๔ หมายถึง พระธรรมหมวด ๔ ได้แก่ *อริยสัจ ๔* คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นคำสอนที่ประเสริฐสูงสุด ๔ ประการ จัดเป็นปัญหาและการแก้ปัญหาและอื่นๆ อีกมาก เช่น *อิทธิบาท ๔* (ธรรมคุณเครื่องความสำเร็จ) *อคติ ๔* (ความลำเอียง) *พรหมวิหาร ๔* (หลักธรรมของผู้ใหญ่)

จำนวนนับ ๕ หมายถึง *ปัญจวัคคีย์* (สาวกรุ่นแรกของพระพุทธศาสนา) *เบญจขันธ์* (ขันธ์ ๕ ได้แก่ กองรูป ๑ กองนาม ๔) *เบญจศีล เบญจธรรม* (ข้องดเว้น, ข้อปฏิบัติ) *พละ ๕ อินทรีย์ ๕* เป็นต้น

จำนวนนับ ๖ หมายถึง *อายตนะภายใน* ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ และ *อายตนะภายนอก* ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และ ธรรมารมณ์

จำนวนนับ ๗ หมายถึง *โพชฌงค์ ๗* เป็นองค์ธรรมแห่งการตรัสรู้ ได้แก่ สติ ธัมมวิจยะ วิริยะ ปิติ ปัสสัทธิ สมาธิ และ อุเบกขา, ธรรมหมวด ๗ อื่นๆ เช่น *อปริหานิยธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ สัปปุริสธรรม ๗*

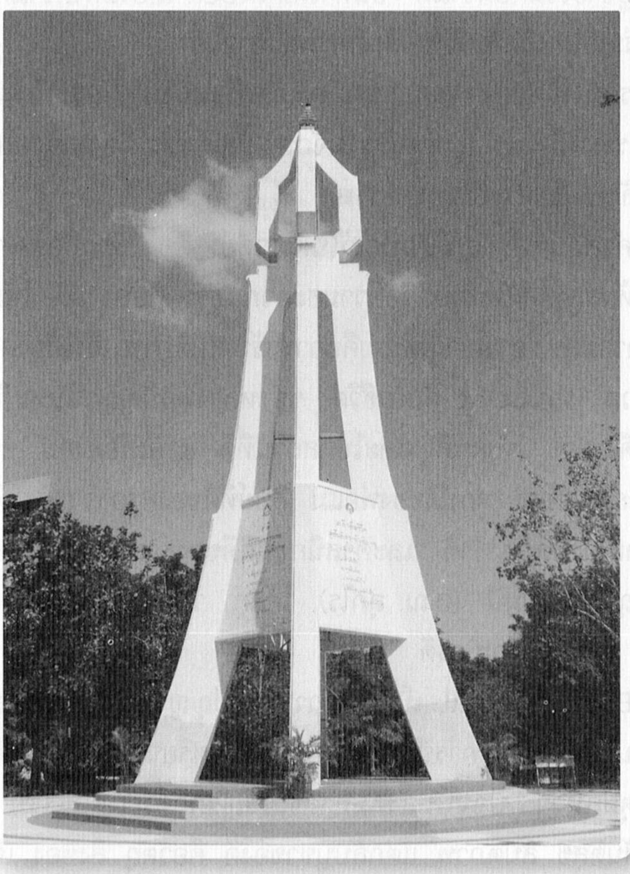
จำนวนนับ ๘ หมายถึง *มรรค ๘* ได้แก่ เห็นชอบ คิดชอบ พูดชอบ ทำชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ พยายามชอบ ระลึกชอบ ใจตั้งมั่นชอบ และอื่นๆ เช่น *โลกธรรม ๘ ฌาน ๘ ศีล ๘ สมาบัติ ๘*

จำนวนนับ ๙ หมายถึง *โลกุตตรธรรม ๙* ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ และอื่นๆ เช่น *วิปัสสนาญาณ ๙ พุทธคุณ ๙ สังฆคุณ ๙*

จำนวนนับ ๑๐ หมายถึง *ทศพิธราชธรรม ๑๐ บารมี ๑๐* (ทศบารมี) *บุญกิริยาวัตถุ ๑๐*

๘๔,๐๐๐ หมายถึง พระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วในภายหลังได้นำมาจารึกในพระไตรปิฎก รวมทั้งพระวินัยปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระสุตตันตะปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ และพระอภิธรรมปิฎก ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

๒. เจดีย์ระฆัง Bomb to Bell สันติสุข สันติภาพ

เจดีย์ระฆัง Bomb to Bell สันติสุข สันติภาพ

การสร้าง **bell ระฆัง** เสียงแห่งความดีให้เกิดขึ้น เพื่อหยุดยั้ง **Bomb ลูกระเบิด** เสียงแห่งความชั่ว เป็นการประกาศให้สังคมได้รับรู้ในการสร้างสรรค์สันติธรรมให้เกิดในใจตน จนมีสันติสุขส่วนตัว และเกิดสันติภาพแก่โลก

การที่โลกบูชาของดีคือวัตถุ ทำให้เกิด Bomb ลูกระเบิดแห่งความชั่วที่ทำให้คนพบกับความพลัดพราก ความคร่ำครวญ ความแค้น และความพินาศ จงกลับมาบูชาธรรมคือความดี อันทำให้เกิด Bell เสียงแห่งความดี นำมาซึ่งความสงบร่มเย็น เกิดสันติสุข สันติภาพแก่ชาวโลก

ระฆังที่ใช้อยู่ทำจากลูกระเบิดที่ตัดครึ่งหนึ่งมาเป็นระฆังที่เสียงกังวานที่สุด บนระฆังมี ๔ สิงห์ทูนธรรมจักร สัญลักษณ์ที่พระเจ้าอโศกมหาราชใช้เป็นสัญลักษณ์ในการประกาศธรรม

คำสอนที่สำคัญที่บันทึกไว้ในตัวเจดีย์ คือ วัตถุคือของดีมีเงินทองเป็นต้น ให้ผลสูงสุดกับมนุษย์คือความสะดวก ธรรมคือความดี ให้ผลสูงสุดกับมนุษย์คือความสุข การเข้าถึงธรรมคือการสร้างสันติภาพ จึงได้ทั้งความสุขและความสะดวก รวมถึง *๕ ดีเพื่อชีวิต* ของหลวงพ่อปัญญานันทะภิกขุ ได้แก่ คิดดี พูดดี ทำดี คบคนดี และไปสู่สถานที่ดี *๕ ดีเพื่อสังคม* ของหลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ ได้แก่ ลูกที่ดีของพ่อแม่ ศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เพื่อนที่ดีของเพื่อน พลเมืองที่ดีของชาติ และศาสนิกชนที่ดีของศาสนา และ *๕ ดีวิถีพุทธ* ของพระปัญญานันทมุนี (ส.ณ. สุภโร) ได้แก่ วันดี สัญลักษณ์ดี สถานที่ดี กิจกรรมดี และกัลยาณมิตรดี

Bomb to Bell เป็นโครงการที่วัดปัญญานันทารามส่งเสริมสันติสุขสันติภาพในโรงเรียนด้วยการนำหลัก ๕ ดี สู่โรงเรียนด้วยการปฏิบัติจริง โดยใช้หลักเหตุผลที่ว่า ปัจจุบันสังคมกำลังเผชิญวิกฤตทางศีลธรรม ด้วยเสียงเพรียกหาสันติสุข สันติภาพ แต่กลับบูชาของดี คือวัตถุ สิ่งของ เสียง Bomb ลูกระเบิดแห่งความชั่วจึงเกิดขึ้น พร้อมกับเสียงคร่ำครวญแห่งความพลัดพรากและความคับแค้นจากการสูญเสียบุคคลที่รักและทรัพย์สิน ดังนั้นขอให้หันกลับมาร่วมใจบูชาเสียง Bell ระฆังแห่งความดี คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เกิดขึ้นกับทุกชีวิต เพื่อสร้างความสงบในจิตใจตนและนำมาซึ่งความสงบร่มเย็นเป็นสันติสุข สันติภาพแก่โลก

การสร้างสันติสุข-สันติภาพโดยเริ่มต้นจากเด็ก คือ โรงเรียน เป็นการปลูกฝังรากแก้วให้เด็กได้เริ่มต้นและมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธ และได้เรียนพุทธธรรมผ่านไปปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยโรงเรียนเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม มีบุคลากร คือ ครู-อาจารย์ เป็นผู้แนะนำสั่งสอน มีพระภิกษุเป็นกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือประคับประคอง

วิธีการดำเนินการจัดทำมีการจัดทำเอกลักษณ์เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความดี ในการเริ่มต้นนำวิถีชีวิตชาวพุทธสู่สังคมไทย เพื่อสร้างสันติสุข-สันติภาพในโรงเรียนวิถีพุทธ โดยจัดทำระฆังโรงเรียนละ ๑ ลูก พร้อมจารึกข้อความ *"Bomb to Bell สันติสุข สันติภาพ สู่สังคมไทย"* และใช้ระฆังเป็นสื่อบอกสัญญาณเริ่มต้นกิจกรรม

๓. ศาลาการเปรียญ หรือศาลาอิ่มบุญ

ศาลาการเปรียญ หรือศาลาอิ่มบุญ

สถานที่แห่งการเรียนรู้เรื่องปัจจัยสี่ โดยเฉพาะเรื่องอาหาร เพื่อได้ช่วยกันรักษาการบริโภคให้ถูกต้อง มีความสำนึกดังที่พระพุทธองค์ได้อุปมาการบริโภคว่า ให้เหมือนกินเนื้อบุตรกลางทะเลทราย คือ พ่อกับแม่นำบุตรเดินข้ามทะเลทราย อาหารหมด ลูกตาย แต่พ่อแม่ต้องเดินทางต่อ ก็ต้องกินเนื้อบุตรที่ตายแล้วเป็นอาหาร หรือกินอาหารเหมือนน้ำมันหยอดเพลาเกวียน

ศาลาการเปรียญ หรือศาลาอิ่มบุญ เป็นที่สำหรับรับประทานอาหารดื่มน้ำปานะ สำหรับนักเรียน นักศึกษา ที่เข้าค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม โดยมีคำปลุกจิตสำนึกก่อนรับประทานอาหารว่า *"ข้าวทุกจาน อาหารทุกอย่าง อย่ากินทิ้งขว้าง เป็นของมีค่า หลายคนเหนื่อยยาก ลำบากหนักหนา สงสารบรรดาคนยากคนจน ในโลกนี้ยังมีคนที่จนยาก แสนลำบากอัตคัตและขัดสน อย่ากินทิ้งกินขว้างตามใจตน สงสารคนอื่นที่ไม่มีกิน"* กติกาในการรับประทานอาหาร *"ไม่ดัง ไม่หก ไม่เหลือ"*

วิธีการรับประทานอาหาร พระพุทธเจ้าให้เราพิจารณาว่า ไม่กินเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน ไม่กินเพื่อความมัวเมา ไม่กินเพื่อประดับ ไม่กินเพื่อตกแต่ง แต่เพื่อมีชีวิตดำรงอยู่ในการทำหน้าที่ และบำบัดความหิว ไม่ทำทุกขเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น หรือถือตามคติที่หลวงพ่อพุทธทาสกล่าวว่า *"กินเนื้อก็เป็นสัตว์ กินผักก็เป็นสัตว์ เราพุทธบริษัทไม่กินทั้งเนื้อทั้งผัก แต่กินอาหารเว้ย!"*

๔. โรงครัว

เป็นที่สำหรับผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงทุกคนในวัด ทั้งภิกษุ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา แม่ครัวเป็นฝ่ายผลิตอาหาร ส่วนผู้บริโภคเป็นผู้บริการตัวเอง รับประทานเอง ล้างภาชนะเอง ทำความสะอาดให้เรียบร้อย เก็บเข้าที่เดิม

พระพุทธเจ้าตรัสว่า *ชิฆัจฉา ปะระมาโรคา ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง* โรคอย่างอื่นมีอยู่ก็ไม่ยิ่งใหญ่เท่าโรคความหิว เพราะโรคนี้เป็นกันทุกรูปทุกนาม

จึงต้องมีโรงพยาบาลประจำบ้าน ประจำวัด

การรักษาโรคหิวเน้นที่นิสัยผู้บริโภคโดยถือหลักว่า *โภชะเน มัตตัญญุตา* รู้จักประมาณในการบริโภค โดยมีคติว่า *อยู่ง่าย กินง่าย ถูกใจมนุษย์ สิ้นสุดปัญหา* สร้างคุณลักษณะพิเศษเวลาบริโภค กินแก้ความหิว ไม่ใช่สนองความอยาก

๕. กุฎิแม่ชี

กุฎิแม่ชี

เป็นอาคาร ๒ ชั้น ชั้นล่างจะแบ่งเป็นห้องๆ สำหรับแม่ชีและอุบาสิกาผู้มาปฏิบัติธรรม ส่วนชั้นบนจะเป็นห้องนอนรวมสำหรับอุบาสิกาที่มาเป็นจำนวนมาก หรือในกรณีที่ห้องพักชั้นล่างไม่เพียงพอ

ภิกษุณี และแม่ชี คือ นักบวชผู้หญิงในพระพุทธศาสนา ที่ทำให้ความเป็นพุทธบริษัทมีความหมาย นับว่าสังคมชาวพุทธได้ให้สิทธิว่าทุกชีวิตมีความทัดเทียมในการบรรลุธรรม

การที่มีนักบวชหญิงถือว่าเป็นความสมบูรณ์ของสังคมที่สำคัญยิ่ง เพราะทางแห่งการสร้างความดี มีไว้กับทุกชีวิตและทุกเพศทุกวัย เป็นคุณค่าที่สำคัญ เป็นทางที่นำมาซึ่งประโยชน์เกื้อกูลแก่ทุกฝ่าย ควรยิ่งที่ทางราชการให้การรับรองความเป็นนักบวชหญิง

ดังนั้นทางวัดก็ควรจัดสถานที่แบ่งปันเขตนักบวชผู้หญิงให้ชัดเจน เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่เพศแม่ จนก่อให้เกิดคำว่า แม่ชี คือ ผู้ชนะตนเอง หรือธรรมมาตา คือ มารดาแห่งธรรม หรือมีคุณธรรมถึงความเป็นมารดาของโลก

๖. อาคารเฉลิมพระเกียรติ

อาคารเฉลิมพระเกียรติ

เป็นอาคารอเนกประสงค์ ๓ ชั้น มองโดยมุมกว้างเหมือนกับเรือธรรม หรือธรรมนาวา แต่ถ้ามองถึงสาระธรรม คือ ตัวแทนของไตรสิกขา ได้แก่ สถานที่สำหรับศึกษาเรียนรู้เรื่องชีวิตตามกระบวนการทางศาสนา

ชั้นที่ ๑ เปรียบเหมือน *ศีล* เป็นห้องประชุมทำวัตรสวดมนต์ และกิจกรรมอื่นๆ ที่เน้นการระมัดระวัง

ชั้นที่ ๒ เปรียบเหมือน *สมาธิ* เป็นห้องประชุมเน้นการเจริญภาวนา รวมถึงทำวัตรและฟังคำบรรยาย มีห้องสำนักงานทำงานของค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม และค่ายคุณธรรม และห้องทำงานมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม

ชั้นที่ ๓ เปรียบเหมือน *ปัญญา* ใช้เป็นห้องสมุด เพื่อเป็นแหล่งการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือต่างๆ มีพระไตรปิฎก เป็นต้น และเป็นห้องสำหรับฉายสื่อมัลติมีเดียเป็นการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี

๗. อาคารสำนักงาน

อาคารสำนักงาน

วัดปัญญานันทารามจัดอาคารสำนักงานให้เป็นศูนย์ประสานงาน เช่น กิจนิมนต์ ทำบุญ บรรพชา อุปสมบท บวชเนกขัมมะบารมี จองค่ายพุทธบุตร -

พุทธธรรม ค่ายคุณธรรม และอื่นๆ มีลานเสวนาธรรม และที่พิเศษกว่าคือ ที่อื่นมีสวนไม้ประดับ แต่ที่นี่มีสวนไม้ประแดก คือ สวนผักกินได้

การปฏิบัติหน้าที่ของชาวพุทธ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่แท้จริง วันพระกับวันเสาร์อาทิตย์ไม่สัมพันธ์กัน จึงทำให้ชาวพุทธเข้าวัดไม่สะดวกเหมือนเดิม

การพบพระภิกษุที่ศาลาการเปรียญก็เปลี่ยนไป จึงจำเป็นยิ่งที่เราควรจัดให้มีสำนักงาน เพื่อคุ้มครองป้องกันและรักษาไว้ซึ่งความดีงามของพุทธบริษัท พระภิกษุก็พบญาติโยมที่สำนักงาน ญาติโยมก็สะดวกในการติดต่อประสานงาน จะเป็นคุณประโยชน์แก่ทุกฝ่าย และยังช่วยสืบอายุพระพุทธศาสนาส่วนหนึ่งด้วย

๘. กุฏิพระพรหมมังคลาจารย์ (กุฏิกตัญญู)

กุฏิพระพรหมมังคลาจารย์ (กุฏิกตัญญู)

เพื่อให้ทุกคนได้ระลึกถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ว่ามีความสำคัญกับคนเราทั้งนั้น

ประการที่ ๑ กตัญญูต่อแผ่นดิน นับถอยหลังไปในปี ๒๕๓๗ ก่อนที่จะมาเป็นวัดปัญญานันทาราม พื้นล่างของกุฏิคือพื้นดินระดับเดียวกับผืนดินที่เป็นที่นา

ประการที่ ๒ กตัญญูต่อภูมิปัญญาไทย คือ บ้าน ๔ ภาค เช่น หลังคาแฝดเป็นศิลปะของภาคใต้ เท้าแขนที่ยาวลงมาถึงคานชั้นของพื้นเป็นศิลปะของภาคกลาง ชานที่ยื่นออกมาเป็นที่ใส่ของวางของเป็นศิลปะภาคอีสาน และลวดลายตามฝากุฏิทำด้วยไม้สักซึ่งมีความคงทนถาวรและเป็นไม้เศรษฐกิจของภาคเหนือ

ประการที่ ๓ กตัญญูต่อพระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ผู้ให้กำเนิดวัดปัญญานันทาราม โดยคณะศิษย์ได้ร่วมกันสร้างถวายให้ท่านมาพัก ส่วนชั้นล่างได้จัดให้เป็นที่ทำงานของมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และเป็นห้องสมุด ๙๓ ปี ปัญญานันทะ

๙. สวนป่าสาละ

สวนป่าสาละสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์วัดปัญญานันทาราม ทรงปลูกต้นสาละและพระราชทานนามว่า **"สวนป่าสาละสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ"** สวนป่าสาละ มีเนื้อที่ ๔ ไร่ ประกอบด้วยต้นสาละ ๔๐ ต้น

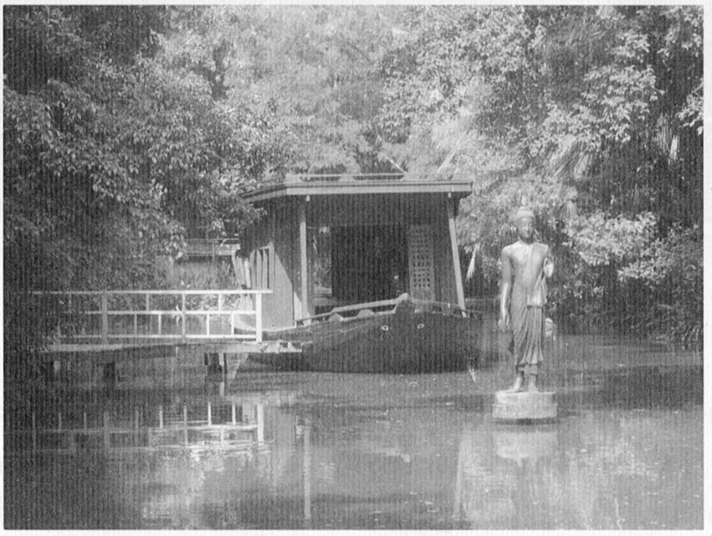
ปริศนาธรรมในสวนสาละ ทางภายในบริเวณสวนป่าซึ่งเชื่อมต่อกับต้นสาละเป็นรูปแปดเหลี่ยม หมายถึง *โลกุตตรธรรม* ๙ คือ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ สังเกตได้จากทางเดินมีโค้งคดอยู่แปดเหลี่ยมโดยรอบสวนสาละ ความหมายที่สำคัญคือศาสนามีคำสอนอยู่ ๒ ระดับ ถ้าระดับศีลธรรมก็ศึกษาได้ทั่วไป รวมถึงบริเวณวัด แต่ถ้าศึกษาระดับสัจธรรมหรือโลกุตตรธรรม ต้องศึกษาภายในกำหนดรู้อยู่ที่ตัว อย่าปล่อยจิตให้ออกข้างนอก เรียกว่า ดูด้านในสวนสาละจึงเป็นสถานที่หนึ่งให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้มาเดินจงกรมสำรวจตัวเองค้นหาตัวเอง

ฐานหรือกรอบรอบต้นสาละ มี ๖ เหลี่ยม เปรียบเสมือนการปลูกเพื่อบูชาบุคคลตามทิศทั้ง ๖ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ดังนี้ *ทิศเบื้องหน้า* คือ พ่อแม่ *ทิศเบื้องหลัง* คือ บุตร ภรรยา สามี *ทิศเบื้องซ้าย* คือ เพื่อน *ทิศเบื้องขวา* คือ ครูบาอาจารย์ *ทิศเบื้องบน* คือ พระภิกษุสามเณรทั้งหลาย *ทิศเบื้องล่าง* คือ พนักงาน กรรมกร ลูกจ้าง เป็นต้น

๑๐. ธรรมนาวา

ด้านหลังสำนักงานกลาง มีสระน้ำธรรมชาติ มีพระพุทธรูปปางลีลาประทับยืนกลางสระ มีเรือ *"ธรรมนาวา"* แล่นตามหลัง ซึ่งหมายถึง เรือชีวิตลำนี้เปรียบเสมือนพาหนะที่พาสรรพสัตว์ทั้งหลาย ข้ามพ้นวัฏฏสงสารไปสู่ฝั่งนิพพาน โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้นำ พระธรรมเป็นแผนที่ และพระสงฆ์เป็นพี่เลี้ยง

ในอดีตเราเคยใช้เรือเป็นพาหนะสัญจรของชาวคลอง แม้ในวันนี้วิถีชีวิตชาวคลองจะเปลี่ยนไปใช้รถกันแล้ว เราก็น่าจะนำเรือที่เราไม่ได้ใช้ มาเก็บรักษาไว้และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นธรรมนาวา ไว้สอนใจว่า ร่างกายของเราเปรียบเสมือนเรือ ที่จะรับผู้โดยสารคือธรรมะ ถ้าเราเอาธรรมะมาใส่ในเรือลำนี้ ก็จะนำเราไปสู่ความสงบสุขคือนิพพาน แต่ถ้าไม่เอาธรรมะเข้ามาใส่ในเรือลำนี้ เราจะมีแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อน เพราะไม่มีธรรมะในตัวเราหรือลูกหลาน

ธรรมนาวา

บนเรือเป็นจุดที่ให้ความรื่นรมย์สงบใจอีกจุดหนึ่งของวัด มีความสงบเย็นผ่านร่มไม้ไทรย้อยที่แผ่กิ่งรากห้อยระย้าลงมา (ปัจจุบันไม่มีแล้ว เพราะไม่อาจที่จะบริหารจัดการเรื่องมลภาวะทางน้ำได้ จึงได้ปรับจัดปลูกสวนป่าเพื่อรองรับการขยายสำนักงาน)

๑๑. กุฎิอาคันตุกะ

กุฏิอาคันตุกะ

เป็นอาคารไม้ ๒ ชั้น เป็นสถานที่ต้อนรับพระภิกษุผู้มาเยือน การเดินทางของพระภิกษุสามเณรถือว่าเป็นกิจอย่างหนึ่ง เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้ที่มา จึงจัด สถานที่รับรองไว้เรียกว่า กุฎิอาคันตุกะ คือ ที่รับรองพระภิกษุผู้เดินทางมาเยือน ตามหลักปฏิสันถาร เมื่อท่านมาก็ขอให้อยู่สบาย ท่านกลับเราก็คิดถึง ทำให้เราเป็นผู้มีโอกาสได้รับบุญในฐานะเป็นผู้ต้อนรับ และมีโอกาสได้แบ่งบุญจากผู้มาเยือน *"ผู้มีศีลอยู่ในทิศทั้ง ๔ ที่ยังไม่มาขอให้มา ผู้ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข"*

๑๒. เรือนพักผู้ปฏิบัติธรรมชาย-หญิง

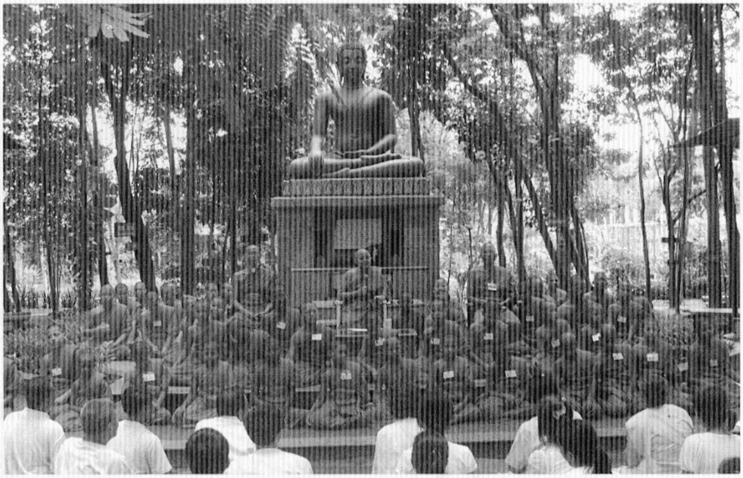
เรือนพักผู้ปฏิบัติธรรม

เป็นอาคารหลังคามุงจาก ยกพื้นขอบซีเมนต์ ในอดีตภายในเป็นพื้นทราย แยกเป็นที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย จำนวน ๒ หลัง และหญิง จำนวน ๒ หลัง สำหรับแนวคิดในการสร้างยึดหลัก *"อยู่อย่างต่ำ กระทำอย่างสูง"* คือ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย แต่มุ่งทำลดละกิเลส

พระพุทธเจ้าได้ให้ความสำคัญแก่อุบาสกอุบาสิกาว่าเป็นผู้นั่งใกล้พระพุทธเจ้า ความเป็นอยู่ที่ต้องทนต่อสู้ทั้งการงานและอารมณ์ จึงต้องมีหลักธรรมคุ้มครองตนเอง เป็นผู้นำครอบครัวที่มั่นคงและร่มเย็นเป็นสุข บางคนกลายเป็นพ่อพระ แม่พระ อุบาสกอุบาสิกามีสิทธิในการศึกษาปฏิบัติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

การสร้างโอกาส ถือว่าทุกฝ่ายมีความสำคัญยิ่ง กิเลส ตัณหา อุปาทาน ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะที่เพศ และไม่มีแนวทางอื่นนอกจากศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง แต่เดิมนั้นมีวันพระเดือนละ ๔ ครั้ง ทำให้อุบาสกอุบาสิกามีโอกาสเข้าวัดฟังธรรมศึกษาธรรม บัดนี้สิ่งเหล่านั้นได้เลือนหายไปจากสังคมชาวพุทธ แต่ธรรมยังคงอยู่ จึงควรจัดสถานที่พักให้กับอุบาสกอุบาสิกาได้เข้ามาศึกษาธรรมเป็นครั้งคราว แบบค้างพักแรม เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตตามรอยของพระพุทธเจ้าสืบไป

๑๓. สวนป่ากาญจนาภิเษกลานหินโค้ง

สวนป่ากาญจนาภิเษกลานหินโค้ง

เป็นลานอเนกประสงค์ที่มีต้นไม้ให้ความร่มรื่นบนเนื้อที่ ๔ ไร่ เรียกว่า *"ลานหินโค้ง"* ใช้เป็นลานสวดมนต์ ฟังธรรม และบำเพ็ญบุญของพุทธศาสนิกชนในทุกวันอาทิตย์และวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งใช้ได้ทุกกิจกรรม เปรียบดังเช่นอาสนะของพระพุทธเจ้า เพราะพระองค์ทรงประสูติกลางดิน (ใต้ต้นสาละ) ตรัสรู้กลางดิน (ใต้ต้นโพธิ) แสดงธรรมกลางดิน และปรินิพพานกลางดิน (ใต้ต้นรัง)

พระเดชพระคุณหลวงพ่อพุทธทาส ได้นำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อให้เกิดคุณแก่ทุกฝ่าย ต้นไม้ไม่ถูกทำลาย คนทั้งหลายก็ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ การทำบุญให้ทานเพิ่มคุณค่าแห่งความดี นับว่าเป็นลานเอนกประสงค์ที่ใช้ได้ทุกกิจกรรม สมกับคำที่หลวงพ่อปัญญากล่าวว่า เรียบง่าย ประโยชน์สูง ประหยัดสุด และถูกต้องโดยธรรมวินัย และยังเป็นสถานที่ศึกษาธรรมเป็นพิเศษ คือ มีภาพนูนต่ำเป็นปริศนาธรรมให้ทุกคนได้ศึกษาด้วย

๑๔. กุฏิปัญญานันทะ กุฏิอนุจารี และกุฏิสุภโรคณาจารย์

กุฏิปัญญานันทะ และกุฏิอนุจารี

เป็นที่อยู่ของพระภิกษุสามเณร เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น รูปทรงอาคารเป็นแขนซ้ายขวา มีห้องส่วนกลางระหว่างแขนทั้งสอง ภายในจัดแต่งแบบเรียบง่าย และมีการนำระบบสังฆะมาใช้ คือ การอยู่ร่วมกันตามหลักปรัชญาการสร้าง ที่มีกรอบความคิดว่า *"อิสระแต่ควบคุม และเดี่ยวแต่ไม่เปลี่ยว"* ชั้นบนส่วนแขนซ้าย-ขวา จัดให้เป็นที่อยู่ของพระภิกษุ สามเณร มีลักษณะเป็นห้องรวม พักได้ ๔๐ รูป และห้องส่วนกลางพักได้ ๔ รูป แต่ละรูปจะมีที่สำหรับใช้นอนและตู้เก็บของเล็กๆ เก็บของใช้ส่วนตัว โดยมีที่กั้นสูงระดับสายตาเป็นอาณาเขตเท่านั้น ส่วนชั้นล่างกั้นเป็นห้องเพื่อใช้เป็นห้องสมุดและห้องพุทธสหกรณ์ นอกนั้นจะเปิดโล่ง เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเป็นสถานที่เรียนพระปริยัติธรรม

การจัดที่อยู่ของภิกษุ ต้องเน้นให้เกิดการเห็นภัยในวัฏฏสงสาร ควรเน้นเดี่ยวแต่ไม่เปลี่ยว อิสระแต่ควบคุม เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้และเพิ่มคุณธรรมแห่งความเสียสละ

กุฏิปัญญานันทะ เป็นที่อยู่ของสามเณรที่เรียนปริยัติ

กุฏิอนุจารี (เผียน) เป็นที่อยู่ของพระนวกะ

กุฏิสุภโรคณาจารย์ เป็นที่อยู่ของพระอาจารย์ และโรงเรียนพระปริยัติธรรม พระราหุล

๑๕. เขตกรรมฐาน

สำนักงานกรรมฐาน

เขตกรรมฐานเป็นสถานที่ขัดเกลากิเลส สำหรับค้นหาตนเองระลึกถึงพระอรหันตสาวก ในการประกาศธรรมครั้งแรก ประกอบด้วย

สำนักงานกรรมฐาน เป็นสถานที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอเข้าพักภายใน โดยการเซ็นชื่อรับมอบกุญแจ รับผ้าห่ม หมอน เข้าพัก วันสุดท้ายทุกคนซักอุปกรณ์การนอนส่งคืนพร้อมกุญแจ

กุฏิพุทธสาวก

กุฏิพุทธสาวก เป็นที่พักของผู้มาปฏิบัติธรรม ฝึกตน รู้จักตัวเอง เพื่อเป็นพุทธสาวก เป็นกุฏิหลังเล็กๆ จำนวน ๖๐ หลัง โดยแต่ละหลังมีห้องน้ำอยู่ในตัว และมีถนนสำหรับการเดินจงกรมรอบๆ มีไฟฟ้าให้น้อยที่สุด เพื่อเตือนสติให้แสวงหาความสว่างจากภายในตนเองให้มาก ทางเดินขึ้นกุฏิที่พักมีก้อนหินโรยไว้เพื่อจะได้มีสติขึ้น-ลงอยู่ตลอดเวลา และรักษาสุขภาพตามธรรมชาติ

ปริศนาธรรม เพื่อเป็นการระลึกถึงพระอรหันต์ ๖๐ รูป ที่พระพุทธเจ้าทรงไปประกาศศาสนาครั้งแรก โดยมีพระดำรัสว่า ***"จะระถะ ภิกฺขะเว จาริกัง พะหุชะนะหิตายะ พะหุชะนะสุขายะ โลกานุกัมปายะ ฯลฯ*** *พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อเห็นแก่ความสุขของคนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อคุณประโยชน์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย"*

๑๖. ศาลา ณ ระนอง

ศาลา ณ ระนอง

เป็นศาลาบำเพ็ญภาวนา มุ่งสู่การให้เกิดสติปัญญา ถอนอุปาทาน คือ การยึดมั่นถือมั่น อย่างเช่น พระแก้วปรากฏ หรือพระใส หรือพระสุญญตาวิโมกข์

ปริศนาธรรม คือ กราบพระพุทธเจ้าให้ถูกองค์จริง ดังที่พระองค์ตรัสไว้ว่า *โย ธัมมัง ปัสสะติ โส มัง ปัสสะติ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเราตถาคต*

เห็นธรรม คือ จุดวงกลม ๓ จุด คือ *ไตรสิกขา* ช่องสี่เหลี่ยม ๔ ด้าน คือ *อริยสัจ* ๔ มุม ๘ มุม คือ *มรรคมีองค์ ๘* และช่องวงกลมอีกชั้น คือ *สุญญตา* ความว่าง ดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้นแล้วเราจะได้พบพระพุทธเจ้าที่แท้ พระพุทธรูปอยู่เหนือ ๕ ขีด คือ พระองค์มีจิตใจอยู่เหนือขันธ์ ๕

หลวงพ่อพุทธทาสได้พูดถึงการกราบพระเตือนใจชาวพุทธเอาไว้ว่า *กราบพระพุทธระวังสะดุดทองคำ* (ถูกองค์ธรรมไม่ใช่ถูกองค์คน) *กราบพระธรรมระวังสะดุดใบลาน* (ถูกธรรมที่นำมาปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์) *กราบพระสงฆ์ระวังสะดุดลูกชาวบ้าน* (ถูกสงฆ์ คือ ความปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม และปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์)

๑๗. สถาบันปัญญานันทะ

สถาบันปัญญานันทะ

สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของหลวงพ่อปัญญา ที่ว่า *"สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาท"* ในตัวอาคารประกอบด้วย สำนักงาน ห้องพุทธศาสตร์ ห้องธรรมศาสตร์ ห้องสังฆศาสตร์ ห้องธรรมวิจัย ห้องธรรมชีวี ห้องพุทธบริษัท (อเนกประสงค์) ศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยี ศูนย์ธรรมอริยสัจ

๑๘. สถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนา วัดปัญญานันทาราม

สถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาวัดปัญญานันทาราม

การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันด้วยอำนาจแห่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ อันสามารถเชื่อมโยงโลกใบใหญ่ให้กลายเป็นโลกใบเล็ก ที่ผู้คนสามารถติดต่อกันได้ง่ายผ่านช่องทางการสื่อสารอันหลากหลายด้วยอำนาจของเทคโนโลยีสารสนเทศ การเผยแผ่ธรรมผ่านสถานีวิทยุเป็นการสื่อสารสาธารณะสามารถเข้าถึงประชาชนโดยตรงได้เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างแก่บรรดาพุทธศาสนิกชน

คณะพุทธบริษัทวัดปัญญานันทารามมีมติสมานฉันท์สามัคคี ให้จัดตั้งสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา วัดปัญญานันทาราม **"คลื่นสีขาวของชาวพุทธ FM ๙๗.๗๕ MHz"** เพื่อเผยแผ่ธรรม นำความรู้สู่สังคมตามพุทธปัญญาวิถี เพื่อเป็นกระบอกเสียงแห่งธรรม สืบอายุพระพุทธศาสนา เพื่อความสงบเย็นแห่งชีวิตและสังคม

๑๙. ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนาวัดปัญญานันทาราม

ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนาวัดปัญญานันทาราม

ศูนย์หนังสือวัดปัญญานันทาราม ได้เริ่มเปิดบริการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยดำริของท่านเจ้าอาวาส คือ พระปัญญานันทมุนี (ส.ณ. สุภโร) ซึ่งในขณะนั้นมีสมณศักดิ์เป็น พระครูสีลวัฒนาภิรม มีวัตถุประสงค์ในการเปิดศูนย์หนังสือก็เพื่อให้บริการวิชาการความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องแก่พุทธศาสนิกชนที่มาวัด จะได้ศึกษาและซื้อหาหนังสือที่ดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนากลับไปบ้านเพื่อศึกษาและปฏิบัติตามหลักคำสอนต่อไป

ต่อมาในปี ๒๕๕๓ สถาบันบันลือธรรม สำนักพิมพ์ธรรมสภา ได้บริจาคเงินจำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านบาทถ้วน) เพื่อสร้างศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนาวัดปัญญานันทารามขึ้นใหม่ ตั้งอยู่ใกล้ลานจอดรถติดกับสถานีวิทยุกระจายเสียงวัดปัญญานันทาราม แต่การก่อสร้างใช้งบประมาณสิ้นไปจำนวน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยก่อสร้างเป็นตึก ๒ ชั้น ชั้นล่างเป็นส่วนที่ใช้จำหน่ายหนังสือ ซึ่งมีหนังสือ และ CD ธรรมะจำนวนมากให้เลือก ในส่วนชั้นสอง

กั้นเป็นห้องปฏิบัติธรรมของพุทธบริษัทที่มาวัดปฏิบัติธรรม และเป็นที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์หนังสือ

ศูนย์หนังสือวัดปัญญานันทารามมีการให้บริการใน ๓ ส่วน คือ

๑. หนังสือธรรมะ

๒. CD ธรรมะที่เป็นพุทธประวัติ / การบรรยายธรรมของท่านพุทธทาส / หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ และพระอาจารย์อื่นๆ อีกมากมาย

๓. การจัดส่งหนังสือทางไปรษณีย์สำหรับผู้ที่ต้องการสั่งซื้อทางไปรษณีย์

ซื้อหนังสือของวัดจัดประโยชน์ จะรุ่งโรจน์ด้วยปัญญามหาศาล
เพียงน้อยนิดคิดให้รุ่งมุ่งให้งาน จะบันดาลความสุขทุกข์ไม่มี ฯ

จิตของคนคิดปรุงแต่งให้เกิดอารมณ์ต่างๆ มากมาย แต่จะเป็นคุณกับบุคคลนั้นๆ ถ้าคิดจะปรุงแต่งไปในทางกุศล รู้เท่าทันตามที่เป็นจริง โดยการเจริญ ศีล สมาธิ ปัญญา ไปด้วย ที่กล่าวมานี้เป็นการชี้แนะเพียงบางส่วน ผู้เรียนรู้สามารถศึกษาเพิ่มเติมหรือสอบถามผู้รู้ได้อีกมาก เพราะศิลปะที่เราเห็นที่วัดปัญญานันทาราม เป็นงานที่สร้างสรรค์มาตั้งแต่โบราณเป็นพันปี เรายังไม่เกิด เมื่อมีโอกาสได้เห็นจึงถือเป็นบุญตา และน่าสนใจศึกษา

พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวไว้ว่า วัดปัญญานันทาราม แปลว่า สถานที่ให้เกิดปัญญา ผู้ที่มาวัดนี้ต้องมาแสวงหาปัญญา เป็นสถานที่ให้คนมาหาความสงบใจ มาศึกษาเรื่องเกี่ยวกับชีวิตคนเราแต่ละคน ให้รู้จักชีวิตที่ถูกต้อง วัดที่เผาคนตายมีมากแล้ว **"วัดนี้สร้างขึ้นเพื่อเผาคนเป็น เผากิเลสในตัวตน"**

เมื่อทราบเจตนาของวัดแล้ว สรุปได้ว่าวัดคือสมบัติของประชาชน ประชาชนทั้งหลายมาฝึกฝนตนให้เกิดปัญญา จากการที่ตากระทบรูป หูได้ยินเสียง ในทุกที่ย่อมเกิดปัญญาได้ ถ้าทำความเข้าใจกับปริศนาธรรม เช่น ขุมทรัพย์ในอุโบสถ ขอให้ผู้ปฏิบัติอ่านหลายๆ เที่ยว ดูหลายๆ ครั้งทำให้ซาบซึ้งใจ ธรรมกินใจ ประทับใจจิตน้อมเป็นกุศลเป็นสุข ดังมีผู้กล่าวคุณค่าของวัดไว้ว่า

วัดคือแหล่งร่วมประสานสมานมิตร
วัดคือแหล่งร่วมกิจผลิตกุศล
วัดคือแหล่งศึกษาประชาชน
ควรทุกคนร่วมมนัสพัฒนา

คำว่า **"วัดของเราหรือวัดเรา"** เป็นคำพูดที่อบอุ่นเจือคุณธรรม ความสามัคคีความมีเหตุผล ความเป็นวิถีพุทธที่เอื้ออาทร เกื้อกูลด้วยการศึกษา เรียนรู้ ชักชวนกันมาทำความเข้าใจ ด้วยการดูปริศนาธรรมว่า เป็นภาพอะไร หมายความว่าอย่างไร เกี่ยวกับพุทธประวัติ หลักธรรมคำสอนอย่างไร แล้วเชื่อมโยงความรู้นั้นกับตนเองว่าได้ปฏิบัติอย่างไรที่เกิดประโยชน์กับตนเองและสังคมบ้าง อย่างน้อยก็สอนตนเองให้ได้ว่า ชีวิตสั้นนัก มีโอกาสทำดี ละชั่ว ทำจิตบริสุทธิ์บ้างหรือยัง ทำได้มากน้อยเพียงใด ประเมินตนเอง และรีบทำเพราะโอกาสจะทำมันสั้นเข้ามาทุกที ความรู้ ความงาม ศิลปะ ได้จากขุมทรัพย์อุโบสถ จะคุ้มค่ากับผู้สร้าง ผู้ให้ปัจจัย ผู้คิดริเริ่ม ถ้าพวกเราเป็นคนดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ช่วยกันสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาสืบไป

เข้าวัดวันอาทิตย์ ชีวิตเป็นสุข

เข้า ทางบุญกุศล มนัสจริต
วัด รุกเร่งวินิต แนวหน้า มิร้าง
วัน เดือนปีประสิทธิ์ พุทธศาสน์
อาทิตย์ จรัสหล้า สันติ ธรรมเฮยฯ

ปริยทรรศิกา

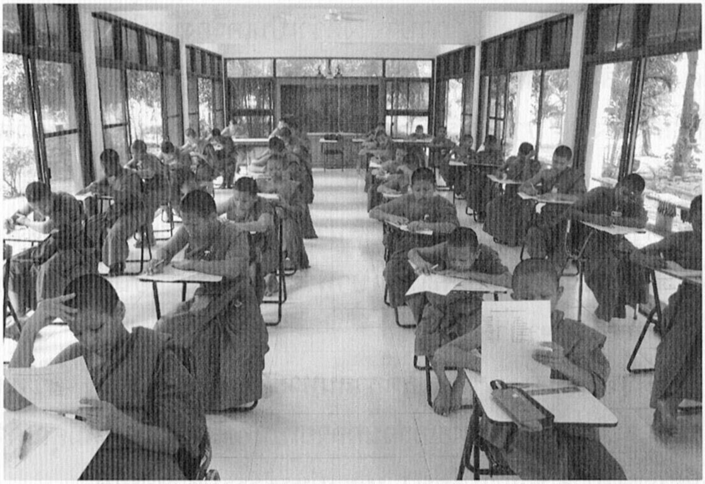
ตอนที่ ๔

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ตามรอยธรรม

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรอยธรรม

๑. โครงการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม

แนวความคิด : การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนได้นั้น จำต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ หนึ่งในนั้นที่ไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือการศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันเป็นการพัฒนาคุณภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพของศาสนทายาทในการประกาศพระศาสนา การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรใส่ใจโดยมนสิการยิ่งนัก เพราะเป็นการสร้างรากฐานแห่งภูมิรู้ ภูมิธรรมของพระภิกษุ สามเณร อาจกล่าวได้ว่า *"นักธรรมชั้นเอก"* คือ เครื่องวัดและเครื่องยืนยันประกาศคุณภาพแห่งความงอกงามในการศึกษาพระพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของพระภิกษุสามเณร

สามเณรศึกษาพระปริยัติธรรม

วัตถุประสงค์ : เพื่อสร้างศาสนทายาทที่มีองค์ความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจนกลายเป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพ จนมีปัญญาคุ้มครองตนเองได้ ภายใต้กรอบมาตรฐานแห่งการศึกษาแผนกธรรม นั่นคือการสำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมในระดับ นักธรรมชั้นเอก (น.ธ.เอก)

คุณสมบัติ : พระภิกษุ สามเณรที่ยังไม่สำเร็จการศึกษานักธรรมชั้นเอก และพระนวกะที่อุปสมบทในช่วงเข้าพรรษาในปีนั้นๆ

กิจกรรม : ศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมตามหลักสูตรการศึกษาของวัดที่สอดคล้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของแม่กองธรรมสนามหลวง และต้องเข้าสอบวัดผลการศึกษารายปีตามประกาศของแม่กองธรรมสนามหลวง

ระยะเวลา : เดือนมิถุนายน - เดือนพฤศจิกายนของทุกปี

๒. โครงการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

แนวความคิด : ภาษา จัดว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสาร ถ่ายทอด และสั่งสมองค์ความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จึงเป็นมรดกทางสังคมที่สำคัญยิ่ง *"บาลี หรือ มคธ"* จัดว่าเป็นภาษาที่รักษาคำสอนของพระพุทธเจ้าจากพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงถือเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาโดยตรง เปรียบประดุจดังการสร้างกุญแจที่จะไขตู้พระไตรปิฎกสู่การศึกษาพระพุทธพจน์ อันได้รับการรวบรวมรักษาไว้ในรูปของภาษาบาลี

วัตถุประสงค์ : เพื่อผลิตศาสนทายาทที่มีองค์ความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจนกลายเป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพ จนสามารถใช้ภาษาบาลีเพื่อการศึกษา เผยแผ่พระธรรมคำสอนได้

คุณสมบัติ : พระภิกษุ สามเณรทั่วไป

กิจกรรม : ศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักสูตรการศึกษาของวัดที่สอดคล้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของแม่กองบาลีสนามหลวง และต้องเข้าสอบวัดผลการศึกษารายปีตามประกาศของแม่กองบาลีสนามหลวง

ระยะเวลา : เดือนพฤษภาคม - เดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

๓. โครงการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ โรงเรียนพระราหุล

แนวความคิด : แสงสว่างจำเป็นต่อสายตาในการมองฝ่าความมืดฉันใด การศึกษาย่อมจำเป็นในการพัฒนาชีวิตฉันนั้น ปัญญาจักษุทั้งคดีโลกคดีธรรมย่อมมีคุณมาก มีอุปการะมากในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จนกล่าวได้ว่า *"รู้ธรรมพ้นโศก รู้โลกพ้นภัย"* ทางโลกจึงไม่ควรให้ช้ำ ทางธรรมก็ไม่ควรให้เสียบัณฑิต ผู้ไม่ประมาทจึงควรถือเอาประโยชน์ทั้งสองให้ได้ *"พระราหุล"* ผู้เป็นเลิศในการใฝ่การศึกษา นับได้ว่าเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้โดยแท้ ควรอย่างยิ่งที่จะเป็นต้นแบบที่ดีงามในการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระราหุล จึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นรุ่งอรุณแห่งการศึกษาโดยแท้

โรงเรียนพระปริยัติธรรม พระราหุล

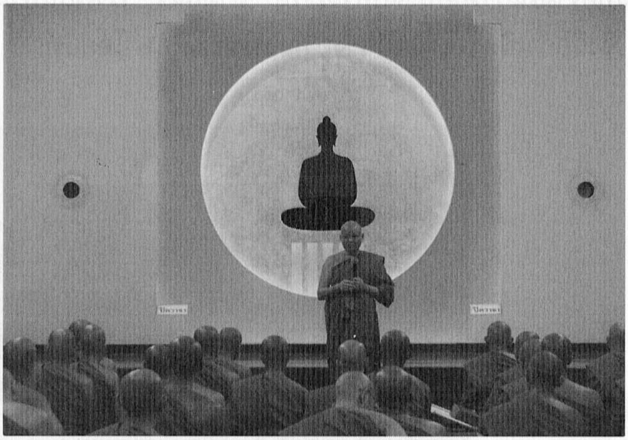
วัตถุประสงค์ : เพื่อเพิ่มโอกาสและสร้างทางเลือกให้กับเยาวชน ในการพิจารณาทางแห่งความก้าวหน้าในการศึกษาตามความพร้อม และความเหมาะสมแห่งตน

คุณสมบัติ : สามเณรทั่วไป ผู้ใฝ่ในการศึกษา

กิจกรรม : เรียนรู้และประเมินวัดผลการศึกษาตามหลักสูตรของวัด โดยอิงสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๔. โครงการอบรมพระภิกษุ "ไตรสิกขา"

แนวความคิด : วัดปัญญานันทารามส่งเสริมให้พุทธบริษัทได้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐ โดยประพฤติพรหมจรรย์ตามหลักไตรสิกขา ตามแนวทางและเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญานันทะภิกขุ จึงได้ริเริ่ม *"โครงการอบรมพระภิกษุไตรสิกขา"*

พระภิกษุไตรสิกขา

วัตถุประสงค์ : จัดเพื่อให้พระภิกษุได้ปฏิบัติตามพุทธประสงค์ คือ ดำเนินชีวิตด้วยศีลสิกขา จิตสิกขา และปัญญาสิกขา เพื่อให้โอกาสแก่พระภิกษุได้ศึกษาจริง ปฏิบัติจริง ได้เพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง เพื่อร่วมกันประพฤติปฏิบัติรักษาพระธรรมวินัย

กิจกรรม : ดำเนินตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

ด้านวิชาการ

- ศึกษาจากหนังสือ วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิต
- ศึกษาพิจารณาภายในจิตใจตนเอง

ด้านการปฏิบัติ

- ปฏิบัติเพื่อตนเอง พัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา
- ปฏิบัติเพื่อผู้อื่น โดยผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของวัดปัญญานันทาราม

๕. โครงการโรงเรียนเผยแผ่พุทธธรรมปัญญานันทะ (ที่ระลึก ๑๐๐ ปี ปัญญานันทภิกขุ)

แนวความคิด : จากศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฏ์ ถึงวัดปัญญานันทาราม วัดปัญญานันทารามจัดตั้งขึ้นมาเพื่อปฏิบัติตามพุทธประสงค์ คือ ส่งเสริมให้พุทธบริษัทได้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐ โดยประพฤติพรหมจรรย์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างพระ สร้างคน ตามแนวทางและเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญานันทะ จึงได้ริเริ่ม *“โครงการโรงเรียนเผยแผ่พุทธธรรมปัญญานันทะ (ที่ระลึก ๑๐๐ ปีปัญญานันทภิกขุ)”* โดยสืบสานและพัฒนามาจากโครงการอบรมพระธรรมทายาท ของศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฏ์ เพื่อผลิตพระนักเผยแผ่ ผู้มีอุดมคติ

ในการทำงานเฉกเช่นหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

วัตถุประสงค์ : เพื่ออบรมพระธรรมทายาทโดยให้พระภิกษุได้ปฏิบัติตามพุทธประสงค์ คือ ดำเนินชีวิตด้วยศีลสิกขา จิตสิกขา และปัญญาสิกขา เพื่อให้โอกาสแก่พระภิกษุ ได้ศึกษาจริง ปฏิบัติจริง ได้เพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง เพื่อร่วมกันประพฤติปฏิบัติ รักษาพระธรรมวินัย ต่อจากนั้นพระภิกษุจะออกไปเผยแผ่พระธรรมในเขตพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทย และมีพระพี่เลี้ยงติดตามประเมินผล

กิจกรรม : แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน

ด้านวิชาการ

- ศึกษาจากหนังสือ วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิต
- ศึกษาพิจารณาภายในจิตใจตนเอง

ด้านการปฏิบัติ

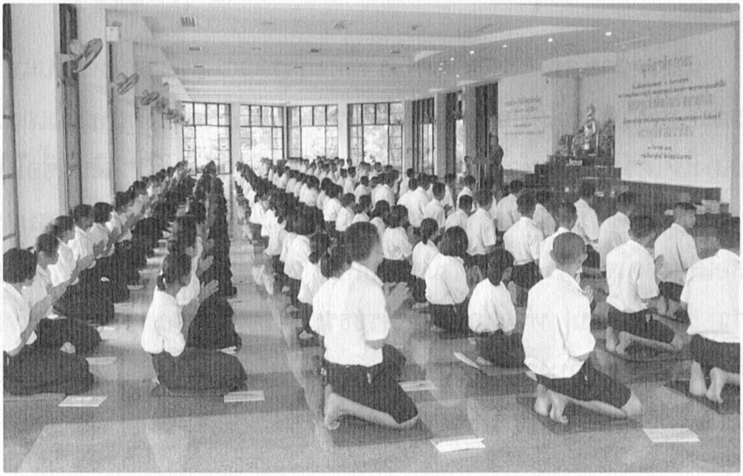
- ปฏิบัติเพื่อตนเอง พัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา
- ปฏิบัติเพื่อผู้อื่น โดยผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของวัดปัญญานันทาราม

๖. โครงการอบรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน "ค่ายพุทธบุตร - พุทธธรรม"

แนวความคิด : เยาวชนคืออนาคตของชาติ ความเจริญก้าวหน้าและมั่งคงของชาติขึ้นอยู่กับเยาวชน เยาวชนจึงต้องมีความรู้และศีลธรรมควบคู่กัน เพื่อให้เยาวชนมีจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม จึงได้จัดโครงการอบรมคุณธรรม *"ค่ายพุทธบุตร - พุทธธรรม"*

การพัฒนาเยาวชนจึงควรให้โอกาสทั้งชายและหญิง และเป็นไปอย่าง

เหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ เกื้อกูลต่อการประหยัด มุ่งให้เกิดประโยชน์ สร้างจิตสำนึก สร้างภูมิต้านทานให้กับตนเองด้วยคุณธรรม *"อ่านตนเองออก บอกตนเองได้ ใช้ตนเองเป็น เห็นตนเองชัด"* ให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันโลก เพื่อเกื้อกูลทั้งแก่ตนเองและประเทศชาติในที่สุด ทุกฝ่ายต้องร่วมมือเพื่อสร้างพลังแห่งคุณธรรมให้เกิดขึ้น

ค่ายพุทธบุตร

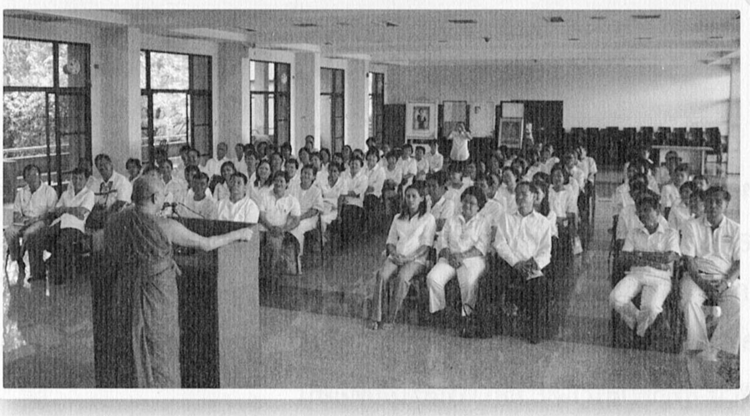
วัตถุประสงค์ : เพื่อร่วมกันรับผิดชอบตามหลัก *"บวร"* สร้างประเทศโดยผ่านเยาวชน อบรมขัดเกลาเยาวชนให้เป็นผู้มีอุปนิสัยเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ ศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เพื่อนที่ดีของเพื่อน เยาวชนที่ดีของชาติ ศาสนิกชนที่ดีของศาสนา ให้เยาวชนรู้จักการใช้สมาธิ และนำธรรมะไปใช้เกื้อกูลทั้งแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ และเป็นทางนำเยาวชนเข้าสู่ร่มเงาพระพุทธศาสนาโดยวิธีการที่ละเอียดอ่อน

กิจกรรม : ลักษณะของกิจกรรมเน้นการปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตชาวพุทธที่ดีงามมีการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม รักษาศีล ๘ สำรวมกาย วาจา ใจ ปฏิบัติตามศาสนพิธี วัฒนธรรมชาวพุทธ

ระยะเวลา : ๒ คืน ๓ วัน

๗. โครงการสร้างคุณภาพชีวิตด้วย "ค่ายคุณธรรม"

แนวความคิด : ชีวิตคนเราต้องการความสุขแบบไหนกันแน่ ทำอย่างไรเราจึงมีความสุขได้ทุกวัยหรือเอาตัวรอดได้ เราจึงต้องค้นหาตัวเองให้พบ ตอบตนเองให้ได้ว่าเกิดมาทำไม สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตคืออะไร เงินก็ซื้อให้ไม่ได้ ชื่อเสียงก็ช่วยไม่ได้ มิตรสหายบริวารก็ช่วยทำให้ไม่ได้ มีเพียงพระธรรมเท่านั้นที่จะหล่อเลี้ยงจิตใจเราให้สดชื่น มีความสุข สงบเย็น ได้ทุกวัย ทั้งยามเด็ก หนุ่มสาว วัยกลางคน หรือแก่ชรา พระธรรมช่วยดับความทุกข์ร้อนให้ทุกครั้งที่เกิดขึ้นในการประกอบงานทุกชนิดดังพุทธภาษิตว่า ***"ธัมโม หะเว รักขะติ ธัมมะจาริง*** *ธรรมแล ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม"*

ค่ายคุณธรรม

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้พุทธศาสนิกชน ได้รู้จักนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต ได้เสริมสร้างวิถีชีวิตชาวพุทธ ดำรงชีวิตด้วยสติปัญญา ไม่หลงงมงาย ได้ให้โอกาสแก่ชีวิต ได้รับความสงบเย็น

กิจกรรม : เน้นการปฏิบัติตนให้เข้าถึงสัจธรรมของชีวิตมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม รักษาศีล ๘ สำรวมกาย วาจา ใจ ศาสนพิธี วัฒนธรรมชาวพุทธ

ระยะเวลา : ตามหลักสูตรของโครงการ เช่น ๒ คืน ๓ วัน / ๓ คืน ๔ วัน / ๔ คืน ๕ วัน

๘. โครงการศึกษาพระพุทธศาสนา ๑ วัน ในวัด

แนวความคิด : การจัดการศึกษาตามหลักสูตร ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ พร้อมทั้งสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทย ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น และเพื่อสามารถที่จะนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น จึงได้จัด *"โครงการศึกษาพระพุทธศาสนา ๑ วัน ในวัด"*

โครงการศึกษาพระพุทธศาสนา ๑ วัน ในวัด

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติตามหลักของ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขของชุมชนและสังคม เน้นการทำหน้าที่ของตน ตามหลักของพุทธศาสนิกชน และปฏิบัติกิจได้อย่างถูกต้องเพื่อเป็นการปูทางให้กับเยาวชนได้มีโอกาสใกล้ชิดพระศาสนา

กิจกรรม : ไหว้พระ สวดมนต์ การบริหารจิตและเจริญปัญญา การฟังธรรม รับประทานอาหารแบบชาวพุทธ เดินสำรวจวัดเพื่อศึกษาองค์ประกอบของวัด และปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธที่เหมาะสม

ระยะเวลา : ๑ วัน

๙. โครงการอุปสมบทพระประจำเดือน

แนวความคิด : *การบวช* คือ การเว้น หรือออกมาจากการคิด พูด ทำ อย่างเดิมๆ แบบฆราวาส เป็นการเพิ่มโอกาสในการทำประโยชน์เกื้อกูลแก่ตนและผู้อื่นทั้งยังเป็นการช่วยชาติ เป็นญาติกับพระศาสนา ทดแทนคุณบิดามารดา และพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อหาแนวคิด แนวทาง แนวทำ ในการพัฒนาตน เพื่อเป็น *"คนสุก / บัณฑิต"* ทั้งยังได้มีโอกาสได้ทำหน้าที่ของความเป็นพุทธบริษัท ในการสืบอายุพระพุทธศาสนา

พิธีบรรพชาอุปสมบท

บวช เว้นวางบาปเศร้า ศรีหมอง
เรียน ร่ำพุทธพจน์ปอง ประโยชน์ไว้
เขียน ผนึกหมั่นตรึกตรองรำลึก เสมอนา
อ่าน โลกอ่านธรรมได้ ดังนี้ สาธุชนฯ

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้โอกาสแก่กุลบุตรผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา พัฒนาตนด้วยคุณธรรมทางศาสนา สามารถประยุกต์หลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรม : ปฏิบัติกรรมฐาน เรียนรู้ธรรมะ ปฏิบัติตนตามรอยพระอริยะ

ระยะเวลา : อย่างน้อยที่สุด ๑๕ วัน

๑๐. โครงการบวชเนกขัมมะบารมี (ทุกวันศุกร์ - เสาร์ - อาทิตย์)

แนวความคิด : ในสังคมปัจจุบันที่มีแต่ความวุ่นวายสับสน ผู้คนต้องการที่พึ่ง การบวชเนกขัมมะปฏิบัติธรรมภายในวัดจึงเป็นแนวทางที่ดีให้แก่บุคคลที่ต้องการสั่งสมบุญบารมีให้แก่ตนเอง ด้วยการรักษาศีล ประพฤติพรหมจรรย์ ปฏิบัติธรรม อันเป็นการฝึกชำระจิตใจให้ผ่องใส เข้มแข็ง และคมกล้ามากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

วัตถุประสงค์ : เพื่อร่วมสืบทอดมรดกทางธรรมและสืบอายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน โดยให้บุคคลทั่วไปได้มีโอกาสเข้าวัด ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา

กิจกรรม : รักษาศีล ๘ ปฏิบัติธรรม สวดมนต์ ฟังธรรม ฝึกเจริญกรรมฐาน (เดินจงกรม บำเพ็ญจิตภาวนา)

ระยะเวลา : ทุกวันศุกร์ - เสาร์ - อาทิตย์ รวม ๓ วัน ๒ คืน

เนกขัมมะบารมี

ปุริสทัมม์ ... เนกขัมมะบารมี

ฝึกละโลกย์ โศกทุกข์ สนุกสนาน ฝึกพาตน พ้นสันดาน พาลเหลวไหล
ฝึกปล่อยวาง ว่างเว้น หลีกเร้นไกล ฝึกกำหนด จิตไว้ ให้สบาย
เรียนเพื่อรู้ หลักธรรม นำชีวิต เรียนเพื่อรู้ หลักคิด พินิจหมาย
เรียนเพื่อกล่อม เกลาใจ ไกลอบาย เรียนเพื่อคลาย กังวลว่าง ละวางเบา
รู้วิชา ภาษาใด ไหนว่าเลิศ รู้ตายเกิด ตามอารมณ์ สิข่มเขลา
รู้ใจใคร ไหนจักสู้ รู้ใจเรา รู้ทันใคร ไหนฤๅเท่า รู้ทันตนฯ

แม่ชีพรลพัชร นรารัตน์วันชัย

๑๑. โครงการศาสนานุสรณ์สถาน

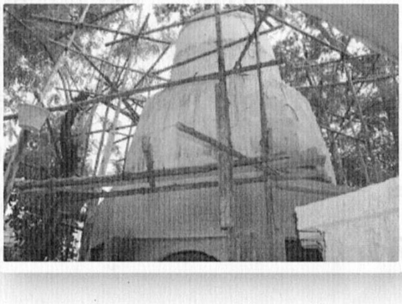
แนวความคิด : ร่วมใจสร้างวัดปัญญานันทาราม เป็นความเพียรพยายามอย่างยิ่งของเหล่าคณะศิษยานุศิษย์ ที่จะร่วมฉลองธรรมสมโภช บูชาธรรม ตามรอยหลวงพ่อปัญญานันทะ พระผู้เป็นประทีปธรรมแห่งชีวิต ด้วยการสร้างวัดปัญญานันทาราม เป็นเทียนแห่งปัญญาที่จะส่องสว่างให้ชาวโลกได้เข้ามาค้นคว้า ศึกษา ปฏิบัติ สถานที่แห่งนี้จึงถูกจัดสรรวางแบบไว้ตามพุทธประสงค์ พร้อมทั้งความรื่นรมย์ เป็นสัปปายะ เพื่อเหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดสันติสุขและสันติภาพในจิตใจของทุกท่านที่ได้มาสัมผัส

วัตถุประสงค์ : สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างถูกต้อง ให้มีชีวิตเรียบร้อย ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจวัตถุมากเกินไป ร่วมใจสร้างวัดปัญญานันทาราม ศูนย์ศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระธรรม อนุสรณ์พุทธสถานเพื่อบูชามรดกธรรมแห่งสันติภาพของโลก ร่วมใจสร้างชีวิตใหม่ สร้างคนให้เป็นมนุษย์ สร้างมนุษย์ให้เป็นพุทธบริษัท มีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ รักผู้อื่น สร้างสรรค์ให้ชีวิตมีค่าควรแก่การอยู่ร่วมกันอย่างญาติที่เอื้ออาทร มีชีวิตที่ไม่หาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น ฝึกตนจนมีคุณภาพ ที่มีหลักว่า *"ไว้ใจได้"* ไม่ให้ใครต้องมีทุกข์เพราะมีเรา เรียกว่า *อยู่ง่าย กินง่าย ถูกใจมนุษย์ สิ้นสุดปัญหา*

กิจกรรม : ก่อสร้างศาสนวัตถุด้วยหลัก ๓ ป. นั่นคือ ประหยัดสุดประโยชน์สูง และเป็นปริศนาศิลปธรรม

ธรรมมาตา

๑๒. โครงการธรรมทานเพื่อปัญญาบารมี

แนวความคิด : มุ่งดำเนินตามพระพุทธประสงค์ที่ว่า ***"สัพพะทานัง ธัมมะทานัง ชินาติ - การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง"*** เพราะว่าเป็นการให้ที่ผู้รับได้พึ่งพาตนเองนำพาตนให้ปลอดพ้นจากทุกข์ได้

หนังสือปัญญาสาส์น

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เกิดมีสัมมาทิฏฐิ ความเห็นที่ถูกต้อง ถูกตรง ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า ***"สัมมาทิฏฐิ สมาทานา สัพพัง ทุกขัง อุปัจจะคุง - ผู้สมาทานติดตั้งระบบสัมมาทิฏฐิ ย่อมล่วงพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้"*** เพื่อเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในวงกว้าง

กิจกรรม : จัดทำหนังสือ *"ปัญญาสาส์น"* และ หนังสือประกายแห่งปัญญา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา โดยนำหลักธรรมจากปาฐกถาธรรมบางส่วนของหลวงพ่อปัญญานันทะ หลวงพ่อพุทธทาส พระปัญญานันทมุนี (ส.ณ. สุภโร) ตลอดทั้งคณะทำงานของวัดปัญญานันทาราม ทั้งจากปาฐกถาธรรมและ บทความสั้นๆ ตามโอกาสของกิจกรรมและเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๑๓. โครงการประทีปธรรมปัญญาสู่อาราม (ทุนการศึกษาสงเคราะห์)

แนวความคิด : มูลนิธิวัดปัญญานันทารามได้จัดให้มีการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดปทุมธานี เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระชนมายุ ๗๒ พรรษา และเป็นการรำลึกคุณความดีแด่หลวงพ่อปัญญานันทะภิกขุ ซึ่งทุนนี้ได้จัดเป็นประจำทุกปี ดังนั้นจึงสมควรได้จัดอบรมเพื่อพัฒนานักเรียนทุนดังกล่าวให้มีการเรียนรู้ธรรม เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณที่ดีงามเข้าสู่วิถีชีวิตการเป็นพุทธบุตรที่ดีทั้งกาย จิต วิญญาณ รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และสร้างสันติสุขแก่มนุษยชาติ ตลอดจนสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงาม

*นักเรียน
รับทุนการศึกษา*

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ประพฤติดีทั้ง กาย จิต วิญญาน อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงาม

กิจกรรม : เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาจิตใจ ผ่านการเคลื่อนไหวกาย การสวดมนต์ภาวนา การอธิษฐานจิต การทำกิจกรรมฐานกาย ใจ ความคิด และศิลปะ โดยใช้ธรรมเป็นแก่นของการพัฒนา การเฝ้าสังเกตกาย วาจา ใจ

ของตนที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมกายเคลื่อนไหว ใจอยู่นิ่ง มีสติรู้ตัวทั่วพร้อมโดยใช้บทเพลง บทกลอน และบทธรรม กิจกรรมสวดมนต์อธิษฐานจิต เป็นการระลึกถึงพระคุณของพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา ครูอาจารย์ สรรพสัตว์ รวมทั้งตนเอง กิจกรรมฟังธรรมบรรยาย กิจกรรมรับใช้สังคม และสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงาม

ระยะเวลา : ๒ คืน ๓ วัน

๑๔. โครงการสัมมนาเผยแผ่ความรู้ (ธรรมสมโภช)

แนวความคิด : พุทธศาสนิกชนทุกคนควรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อุทิศชีวิตแก่พระรัตนตรัย ใช้สติปัญญาเป็นเครื่องกำกับการทำหน้าที่ตามหลักการของพระพุทธศาสนา ไม่ท้อถอย ตามเจตนารมณ์ของหลวงพ่อปัญญานันทะภิกขุที่กล่าวว่า *“สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิต อยู่ในโลกอย่างถูกต้อง ให้มีชีวิตเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยมมากเกินไป”* ในวาระครบรอบวันเกิดของหลวงพ่อปัญญานันทะ ดังนั้นมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม และศิษยานุศิษย์ ของหลวงพ่อปัญญานันทะภิกขุได้ร่วมกันจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นการกระตุ้นพุทธบริษัท ๔ และชาวพุทธบุตรของวัดปัญญา-นันทาราม ให้มีความรับผิดชอบในการสืบอายุพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ : เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนและครู - อาจารย์ ได้แสดงความสามารถในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดแก่สังคมพุทธบริษัททั้ง ๔ และเพื่อกระตุ้นชาวพุทธบุตรวัดปัญญานันทาราม ให้มีความรับผิดชอบในการสืบอายุพระพุทธศาสนา

กิจกรรม : มีกิจกรรมที่หลากหลาย ปรับเปลี่ยนไปตามโอกาสที่เหมาะสม เช่น การเสวนาธรรม ธรรมบรรยาย สนทนาธรรม การจัดนิทรรศการ

เปิดโลกธรรมะสู่วิถีชีวิตปวงชนชาวไทย ซึ่งการจัดงานธรรมสมโภชนั้น จะมุ่งเน้นในด้านการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามตามแบบอย่างของพระพุทธเจ้า พุทธวิถีศิลปะที่ครองชีวิตอย่างสงบเย็น การอยู่กันในสังคมอย่างศานติ รู้จักใช้กระบวนการทำงานร่วมกันตามหลักสามัคคีธรรม การนำวัฒนธรรมที่แสดงถึงความดีงามมาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตน เช่น วัฒนธรรมแห่งความเมตตา กล่าวคือ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ระยะเวลา : เดือนพฤษภาคม

๑๕. โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

แนวความคิด : เยาวชนชาวพุทธควรได้ฝึกตน เป็นเหล่ากอของสมณะตามแบบอย่างพระราหุล สร้างความสมดุลให้กับชีวิต จากลูกสู่ความเป็นบุตรเพื่อพ่อแม่สุขใจ อิ่มใจตลอดไป ด้วยการสร้างสรรค์ขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บ ว ร) ที่ร่วมกันจัดระบบให้เยาวชนได้เติบโตและเรียนรู้พัฒนาชีวิต ด้วยความมุ่งมั่นอย่างมีศรัทธาซื่อตรงต่อความจริง ความงาม และความดี เพื่อชีวิตตนเองและสังคม ตลอดระยะเวลาหนึ่งเดือน และสามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ป้องกันปัญหาอันเกิดจากเยาวชน และให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สืบทอดเจตนารมณ์ของหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ที่มุ่งหวังพัฒนาเยาวชนให้เป็นเยาวชนที่ดี มีคุณภาพ สร้างศาสนทายาท ให้มีอุปนิสัยที่ดีงาม ด้วยการฝึกตนให้เป็นคน บังคับตนเองได้ จนมีคุณภาพ คือ คิดดีเป็นพูดดีเป็น ทำดีเป็น คบคนดีเป็น และไปสู่สถานที่ดีเป็น

คุณสมบัติ : กุลบุตร อายุระหว่าง ๑๒ - ๑๕ ปี ที่ผ่านการทดสอบเกณฑ์ของวัด

พิธีบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

กิจกรรม : ภาคเตรียมพร้อม มีการสอบขานนาค อยู่วัด ๓ วัน ภาควิปัสสนามีการปฏิบัติกรรมฐาน ๗ วัน ภาควิชาการมีการศึกษาเล่าเรียน ศาสนาทายาท ศาสนทูต ศาสนพิธี ศาสนบัญญัติ และวินัย จำนวน ๑๐ วัน ภาคประกาศธรรม เป็นธุดงค์ทัศนาจาริกธรรม

๑๖. โครงการสืบสานวัฒนธรรมรักษาศีลอุโบสถ "วันพระ"

แนวความคิด : วันพระ จัดว่าเป็นวัน *"อริยธรรม"* คือ วันประเสริฐ เป็นวันดีของมนุษย์ เป็นวันที่ประกอบกรรมดีที่พิเศษกว่าวันอื่นๆ / *วันธัมมัสสวนะ* คือ วันเป็นที่ฟังธรรม หรือเรียกว่า *วันอุโบสถ* คือ วันเข้าจำศีล เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐให้เกิดมีขึ้นกับตนเอง โดยการละเว้นการเบียดเบียนสรรพสัตว์ทั้งหลายด้วยการสมาทานอุโบสถศีล

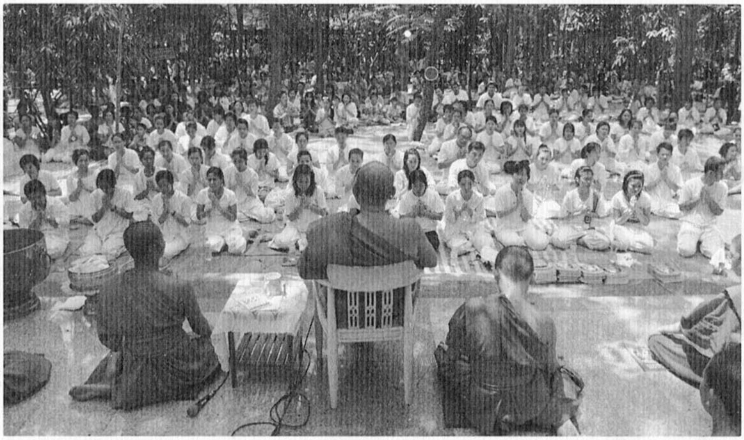
วัตถุประสงค์ : เพื่อสืบสานวัฒนธรรมชีวิต คือ ระเบียบแห่งการครองชีวิตที่งดงาม ด้วยการรักษาความเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐของตน ด้วยการสมาทานศีล ๘ เป็นการดำเนินพุทธวิถีการครองชีวิตที่งดงาม สงบเย็นเป็นประโยชน์ เป็นการจัดช่วงวัยชีวิตของตนอย่างถูกต้องตามหลักอาศรม ๔ อันได้แก่ *วัยวานปรัสถ์* (วางงาน ผ่านธุระ สละบ้าน ออกมาจากป่าแห่งชีวิตที่ติดยึดด้วยภาระงานต่างๆ อย่างรุงรัง ร้อยรัดด้วยความหนักเหนื่อย มาอยู่วัดเพื่อวัดจิตใจตน ด้วยการสละวางวัตถุ เป็นอยู่อย่างพึ่งตนเองมากที่สุด พึ่งพาวัตถุน้อยที่สุด อยู่อย่างต่ำ กระทำอย่างสูง อยู่ง่าย กินง่าย ถูกใจมนุษย์สิ้นสุดปัญหา อยู่กลด ลดมานะ ละความเห็นแก่ตัว

กิจกรรม : การไหว้พระสวดมนต์ ทำวัตรเช้า เย็น / สมาทานศีล ๘ / ฟังเทศน์ ฟังธรรม / บำเพ็ญบารมีตามพุทธวิถี

๑๗. โครงการชีวิตใหม่ (บ้านธรรม บ้านปัญญา) บำเพ็ญบารมีวันอาทิตย์

แนวความคิด : การดำเนินชีวิตในอดีตมักผูกติดอยู่กับจันทรคติ (การกำหนดนับโดยถือพระจันทร์ วันค่ำขึ้น / แรม) ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตในอดีต แต่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งกำหนดนับโดยสุริยคติ (กำหนดนับโดยถือพระอาทิตย์ วันที่เป็นหลัก) ดังนั้น วัดปัญญานันทารามจึงมีดำริที่จะคืนวิถีชีวิตชาวพุทธสู่สังคมไทย พิจารณาเห็นว่า คนทั่วไปเขาหยุดงานวันเสาร์อาทิตย์ วัดก็ควรเปิดวัดบำเพ็ญบารมีวันอาทิตย์ เพื่อให้เขาสามารถเข้าวัดปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบุญกุศล เพื่อเป็นการครองชีวิตใหม่ วัดปัญญานันทารามจึงจัดโครงการชีวิตใหม่ (บ้านธรรม บ้านปัญญา) บำเพ็ญบารมีวันอาทิตย์

วัตถุประสงค์ : จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งครอบครัว เป็นการสร้างเสริมปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก เป็นการบริหารจิต

พุทธศาสนิกชนบำเพ็ญบุญวันอาทิตย์

เจริญปัญญา มุ่งหวังให้วัดเป็นบ้านหลังที่สองของชีวิตทางวิญญาณ เป็น *“บ้านธรรม บ้านปัญญา”*

กิจกรรม : การไหว้พระสวดมนต์ / การฟังธรรม / การถวายทาน / การปั้นดินตุ๊กตา / การระบายสีวาดภาพ เป็นต้น

ระยะเวลา : ทุกวันอาทิตย์

การสาธยายพระไตรปิฎก

๑๘. โครงการสร้างความสุขด้วยการบำเพ็ญบุญ (วันสำคัญต่างๆ)

แนวความคิด : *"มา ปุญญานิ ภิกขะเว ภายิตถะ, สุขัสเสตัง หิ อะธิวะจะนัง* : *ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายอย่าได้กลัวบุญเลย เพราะว่าบุญนั่นแหละเป็นชื่อของความสุข"* จากพุทธภาษิตดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ใครต้องการความสุขก็พึงบำเพ็ญบุญ ดังนั้น การสั่งสมบุญจึงนำความสุขมาให้ และบุญยังถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองชีวิตให้ได้ดำรงอยู่รอดมาได้ เพราะว่าบุญให้ผล เมื่อถึงวันสำคัญ เช่น วันเกิด วันแห่งอนุสรณ์ วันสำคัญทางศาสนา วันใดที่ได้เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนยศ ก็ถือว่าบุญให้ผล จึงมักจะกระทำบุญฉลองยศ เพิ่มบุญให้กับตนเอง

วัตถุประสงค์ : เพื่อเพิ่มโอกาสแห่งการบำเพ็ญบุญ ให้กับพุทธบริษัท ได้มีชีวิตที่เนื่องอยู่กับบุญ และได้มีโอกาสนำตนเข้าหาพระศาสนา บำเพ็ญบุญบารมีในโอกาสอันควร

กิจกรรม : การไหว้พระสวดมนต์ สมาทานศีล ๕ ถวายทาน และฟังเทศน์ฟังธรรมตามควรแก่กรณี

๑๙. โครงการพุทธอาสา : ทำบุญได้โดยไม่ต้องใช้เงิน

แนวความคิด : การสร้างบุญสามารถกระทำได้มากมายถึง ๑๐ วิธีด้วยกัน ใช่เพียงแต่การบำเพ็ญทานอันเป็นการให้ที่อาจจะต้องสละข้าวของเงินทองบ้าง อย่างไรก็ตามการรู้จักเลือกให้ทานจึงเป็นสิ่งที่พระสุคตเจ้าทรงสรรเสริญ ดังพระพุทธภาษิตที่ว่า *"วิเจยยะ ทานัง สุคะตัปปะสัตถิ"* และอานิสงส์แห่งการให้ทานจึงมิใช่ขึ้นอยู่กับจำนวนวัตถุที่มากหรือน้อย แต่ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้ให้มากกว่าซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับที่พระพุทธดำรัสที่ว่า ***"นัตถิ จิตเต ปะสันนัมหิ อัปปะกา นามะ ทักขิณา*** - *เมื่อจิตเลื่อมใสแล้ว ทักษิณาทาน*

ชื่อว่าน้อยหามีไม่” ดังนั้นจึงควรส่งเสริมบุญกิริยาอันมิใช่ว่าจะต้องจ่ายเงินเสมอไป จึงเป็นที่มาของพุทธอาสา ทำบุญได้โดยไม่ต้องใช้เงิน โดยการสละแรงงาน กำลังกาย ความคิด สติปัญญา บำเพ็ญบารมีเวยยาวัจมัย

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้พุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ปฏิบัติตนเป็นพุทธอาสา ศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรม อุทิศกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ตามหลักธรรมของพระโพธิสัตว์ ๔ ประการ คือ สุทธิ ปัญญา เมตตา ขันติ สามารถที่จะทำกิจการงานและหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ รับผิดชอบ ทุ่มเทแรงกาย และเป็นการสร้างบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ ในทางพระพุทธศาสนา

กิจกรรม : กิจกรรมหลักคือการบำเพ็ญบุญตามหลักวิธีการทำบุญทั้ง ๑๐ ประการ พร้อมทั้งจัดตั้งเป็นเครือข่ายการทำงาน

๒๐. โครงการวัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ “เปิดวัดวันอาทิตย์ ใกล้ชิดพระศาสนา”

แนวความคิด : การเข้าวัดปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบุญกุศลทุกวันอาทิตย์นั้น มีความสะดวกต่อประชาชนทั่วไปมากกว่าไปวัดในวันโกน วันพระ จึงต้องทำให้วันอาทิตย์เป็นวันแห่งอริยธรรม ชักนำกันเข้าวัดปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบุญกุศลเพิ่มขึ้นในวันอาทิตย์ การเปิดวัดวันอาทิตย์ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ วัด พระสงฆ์ และประชาชน ได้มาร่วมทำหน้าที่ของพุทธบริษัท ๔ ช่วยกันสืบอายุพระพุทธศาสนา ทำให้วัดได้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเกื้อหนุนทำบุญและขัดเกลาจิตใจ จึงเป็นการเข้าวัดตามหลักวิถีชีวิตของชาวพุทธ คือ เน้นการให้ทาน รักษาศีลและการเจริญภาวนา หล่อหลอมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่สงบสุขอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นการคืนวิถีชีวิตชาวพุทธสู่สังคมไทย เป็นการสร้างกลไกความสัมพันธ์อันดีระหว่าง บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน (บวร) เพื่อร่วมกันรับผิดชอบสืบอายุพระพุทธศาสนา โดยวัดปัญญานันทารามเป็นแบบอย่างของการทำกิจกรรมวันอาทิตย์ จัดอบรม เป็นศูนย์ประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้วัดที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถดำเนินการเปิดวัดวันอาทิตย์ได้ นอกจากนั้นยังมีวัดที่เข้าร่วมโครงการฯ กระตุ้นชักจูงประชาชนให้เข้าวัด ทำกิจกรรมต่างๆ ในวันอาทิตย์เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนได้

กิจกรรม : กิจกรรมหลักอันเป็นบุญโดยถอดรูปมาจากวันพระมาทำเพิ่มเติมในวันอาทิตย์ เน้นการบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญจิตภาวนา โดยมีกรอบกิจกรรมว่าทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สงบร่มเย็น ร่วมใจสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ศึกษาพระไตรปิฎก บวชเนกขัมมะบารมี และพุทธอาสาทำบุญได้โดยไม่ต้องใช้เงิน ส่วนกิจกรรมเสริม เช่น ฝึกอาชีพ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมส่วนท้องถิ่น เรียกว่า *"กิจกรรมศาสนาเพื่อชีวิต"*

ระยะเวลา : ทุกวันอาทิตย์

๒๑. โครงการสมโภชพระไตรปิฎก

แนวความคิด : การปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยหลักปริยัติศาสนา ปฏิบัติศาสนา และปฏิเวธศาสนา เป็นการแสดงความเคารพเอื้อเฟื้อโดยธรรม เรียกว่า *"ธรรมคารวตา และสิกขาคารวตา คือ ความเคารพธรรม และการศึกษาปฏิบัติธรรม"* ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นที่รวมแห่งพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพุทธบริษัท ๔ ไม่ใช่มีไว้แต่เพียงไหว้กราบเพราะศักดิ์สิทธิ์ จนไม่กล้านำมาแตะต้องหรือเปิดอ่าน จนไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เพราะว่าความรู้อยู่ในตำราอยู่ในตู้

สมโภชพระไตรปิฎก

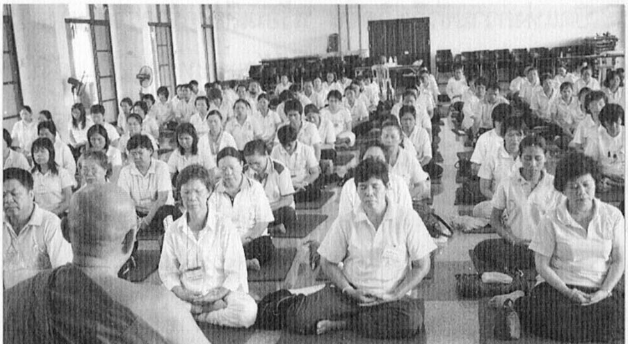
วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการศึกษาพระไตรปิฎก ให้เกิดมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติเชิงบวกต่อพระไตรปิฎก สามารถอาศัยพระไตรปิฎกเป็นแหล่งแห่งการเรียนรู้สำคัญ

กิจกรรม : เป็นการนำกิจกรรมสู่โรงเรียนโดยอาศัยความร่วมมือของบ้าน วัด รัฐ โรงเรียน ในการแห่พระไตรปิฎกในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อเป็นนิมิตรหมายแห่งการ *"เทิดทูนธรรม"* ต่อจากนั้นจะจัดให้แต่ละโรงเรียนนำพระไตรปิฎกไปสมโภชที่โรงเรียนของตนตลอดสามเดือน เพื่อเปิดโอกาสให้ครูนักเรียนได้ศึกษา โดยมีการกำหนดปลุกกระแสการอ่านพระไตรปิฎกเท่าอายุของตน (จะเป็นจำนวนหน้า / เรื่อง) ก็ตามแต่ความตั้งใจของคนนั้นๆ มีการสาธยายพระไตรปิฎก สวดมนต์แปล กล่าวสุนทรพจน์จากพระไตรปิฎก สาธยายพระไตรปิฎก

สาธยาย	*ว่ายเวิ้งวัจน์*	*พระจอม*
พระ	*พิพัฒน์คุณค้อม*	*เอ่ยอ้า*
ไตร	*ต่างเพรียกเพรียงพร้อม*	*วิภัชวาท*
ปิฎก	*ต่างตะกร้า*	*สำรับ สัพพัญญูฯ*

๒๒. โครงการอบรมวิทยากรจัดค่ายคุณธรรม

แนวความคิด : สืบเนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เริ่มต้นเป็นปีแรกทั่วประเทศในปีการศึกษา ๒๕๔๖ โดยที่สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาทุกช่วงชั้นจะมีสาระของการจัดนักเรียนเข้ารับการฝึกอบรมคุณธรรม *"ค่ายพุทธบุตร"* สำหรับช่วงชั้นที่ ๓ (มัธยมศึกษาตอนต้น) และการฝึกอบรมคุณธรรม *"ค่ายพุทธธรรม"* สำหรับช่วงชั้นที่ ๔ (มัธยมศึกษาตอนปลาย) ในทุกชั้นปี วัดปัญญานันทาราม และมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม โดยความอนุเคราะห์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ผลิตชุดฝึกอบรมคุณธรรม *"ค่ายพุทธบุตร - ค่ายพุทธธรรม"* หลักสูตร ๒ คืน ๓ วัน ขึ้น เพื่อเผยแผ่เป็นต้นแบบของการจัดค่ายฝึกอบรมแก่วัดและสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ สามารถนำไปพัฒนา หรือปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และเงื่อนไขข้อจำกัดของแต่ละสถานศึกษาได้ทั่วไป

ค่ายคุณธรรม

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประโยชน์สูงสุด ประหยัดที่สุด จากประสบการณ์การอบรมคุณธรรม *"ค่ายพุทธบุตร - ค่ายพุทธธรรม"* ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งในส่วนของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สามารถประยุกต์ปฏิบัติในวิถีชีวิต เป็นแบบอย่างแก่สมาชิกในชุมชน

กิจกรรม : เป็นการเข้าค่ายพักแรมค้างคืนที่วัด ครอบคลุม ๓ ด้าน คือ กิจกรรม วัฒนธรรม และศีลธรรมหรือสัจธรรม ฝึกทั้งด้านเนื้อหาสาระ ทฤษฎี และภาคสนาม การปฏิบัติจริงด้วยการร่วมฝึกอบรม ระยะเวลา 4 คืน 5 วัน

๒๓. โครงการคืนวิถีชีวิตชาวพุทธสู่สังคมไทย : Bomb To Bell สันติสุข สันติภาพในโรงเรียนวิถีพุทธ

แนวความคิด : ปัจจุบันสังคมกำลังเผชิญวิกฤติทางศีลธรรม ด้วยเสียงเพรียกหาสันติสุข - สันติภาพ แต่กลับบูชาของดี คือ วัตถุสิ่งของ เสียง Bomb ลูกระเบิดแห่งความชั่วจึงเกิดขึ้น พร้อมเสียงคร่ำครวญแห่งความพลัดพราก และความคับแค้นใจจากการสูญเสียบุคคลที่รักและทรัพย์สิน ดังนั้นจึงขอให้หันกลับมาร่วมใจบูชาเสียง Bell ระฆังแห่งความดี คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เกิดขึ้นกับทุกชีวิต เพื่อสร้างความสงบในจิตใจตน และนำมาซึ่งความสงบร่มเย็นเป็นสันติสุข - สันติภาพแก่โลก การสร้างสันติสุข - สันติภาพโดยเริ่มต้นจากเด็ก คือ โรงเรียน เป็นการปลูกฝังรากแก้วให้เด็กได้เริ่มต้นและมีความพร้อมในการดำเนินวิถีชีวิตชาวพุทธ และได้เรียนรู้พุทธธรรมผ่านการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยโรงเรียนเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม มีบุคลากร คือ ครูเป็นผู้แนะนำสั่งสอน มีพระภิกษุเป็นกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือประคับประคอง

วัตถุประสงค์ : เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กและเยาวชน ให้มีพื้นฐานความรู้ด้านพุทธธรรม และเรียนรู้วิถีชีวิตชาวพุทธผ่านการปฏิบัติจริงด้วยตนเองในโรงเรียน เสริมสร้างพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตชาวพุทธและหลักพุทธธรรม ผ่านกิจกรรมแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และการปฏิบัติ เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ในการปลูกฝังความดีให้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงความร่วมใจกันในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีแก่เด็กและชุมชน

กิจกรรม : จัดทำระฆังโรงเรียนละ ๑ ลูก พร้อมจารึกข้อความ *"Bomb To Bell สันติสุข สันติภาพ สู่สังคมไทย"* และใช้ระฆังเป็นสื่อบอกสัญญาณเริ่มต้นกิจกรรม และจัดทำ ๕ ดี สู่โรงเรียน ได้แก่

๑. *วันดี* คือ วันพระ จัดให้โรงเรียนมีวันพระในโรงเรียน ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องตรงกับวันพระตามปฏิทิน โดยจัดวันที่โรงเรียนมีความสะดวกเหมาะสมและไม่ขัดข้องหรือตรงกับวันที่มีกิจกรรมอื่นๆ เพื่อเตือนใจทุกคนทั้งครู เด็กนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการพัฒนาและจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีและขยายผลไปยังผู้เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงขยายกิจกรรมไปสู่วันต่างๆ เช่น

- วันพระ ตามวัฒนธรรมชาวพุทธหรือตามปฏิทิน
- วันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันออกพรรษา
- วันสำคัญอื่นๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันเกิดพ่อแม่ วันเกิดครู วันเกิดเพื่อน และวันเกิดตนเอง

๒. ***สัญลักษณ์ดี*** คือ ชุดขาว ซึ่งถือเป็นการเคารพธงไตรรงค์อีกประการหนึ่งด้วย เพราะสีขาว หมายถึง ศาสนา และเป็นการฝึกเด็กให้รู้จักรักษาความสะอาด มีจิตใจละเอียดอ่อน มีหิริ โอตตัปปะ และคุณธรรมอื่นๆ โดยให้ทุกคนใส่ชุดขาวในวันที่โรงเรียนกำหนดเป็นวันพระ และวันที่โรงเรียนจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น แห่เทียน ทำบุญตักบาตร ฯลฯ

๓. ***สถานที่ดี*** คือ จัดสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นอยู่เหมาะสมแก่การศึกษาปฏิบัติ และรู้จักรักษาสภาพแวดล้อมและผลงานที่ทำไว้ไม่ให้เสียหายหรือเป็นอันตราย เช่น จัดให้มีห้องพระ หรือห้องพระพุทธ และขยายผลทั่วโรงเรียน โดยจัดให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อม ดังต่อไปนี้

- ร่มรื่น แทนสัญลักษณ์และสื่อความหมายถึงพระพุทธเจ้า ที่พระองค์ประสูติกลางดิน ตรัสรู้กลางดิน แสดงธรรมกลางดิน และปรินิพพานกลางดิน บริเวณกำแพง - รั้วรอบโรงเรียน ปลูกต้นไม้บังคอนกรีต (เช่น ต้นโมก ต้นไผ่ ตีนตุ๊กแก) การปลูกต้นไม้ให้ปลูกด้วยไม้ประดับและไม้ผลที่กินได้ เช่น กล้วยน้ำว้า มะนาว ตะไคร้ พุทรา ฯลฯ โดยฝึกให้เด็กนำต้นไม้ที่ตนรักตนชอบมาปลูกที่โรงเรียนหรือปลูกไว้ที่บ้านก็ได้
- สะอาด ช่วยกันรักษาความสะอาดอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องส้วม และพื้นที่บริเวณโรงเรียนและรอบๆ นอก
- ประหยัด นำโครงการพระราชดำริมาเป็นแนวคิด โดยเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

- ถูกหลักอนามัย สุขภาพ สถานที่มีอากาศถ่ายเท มีอากาศสดชื่น (การปลูกต้นไม้ก็ช่วยได้) จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ

๔. ***กิจกรรมที่ดี*** การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ต้องเน้นการพัฒนากาย จิต สังคม ปัญญา ด้วยกิจกรรม (Activities) ไม่ใช้เกมส์ (Games) เพราะต้องพัฒนาทุกคนให้เกิดทักษะและเกิดการเรียนรู้ความดี ด้วยความสะอาด สว่าง สงบ อย่างสม่ำเสมอ เช่น

- การสวดมนต์
- รับประทานอาหารเป็นวิถีพุทธ คือ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น
- จัดทำพุทธสุภาษิตติดตามต้นไม้
- ร้องเพลงพัฒนาจิตวิญญาณ
- จัดวันเสียสละ หรือฝึกเป็นผู้บริการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
- วาดภาพและเล่าเรื่องด้วยภาพ
- จัดนิทรรศการในวันสำคัญทางศาสนาและอื่นๆ
- จัดสวนธรรมในโรงเรียน และติดป้ายบอกสัญลักษณ์
- จัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน (จัดประจำปี)
- จัดบวชธรรมจาริณี สำหรับเด็กผู้หญิง
- จัดอบรมค่ายจริยธรรมสำหรับครู และค่ายพุทธบุตรสำหรับนักเรียน ฯลฯ

๕. ***กัลยาณมิตรที่ดี*** คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา สังคมที่ดี หรือรู้จักเลือกร่วมเสวนากับผู้มีความสามารถที่เป็นแบบอย่าง และเกื้อหนุนให้ชีวิตก้าวหน้าไปในทางที่ดี ทั้งด้านการศึกษา อบรม การครองชีวิต กิจการงาน และธรรมปฏิบัติ แหล่งกัลยาณมิตรและบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร ได้แก่ วัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ครู อาจารย์ ชุมชน เช่น อบต. องค์กรภาคประชาชน หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ พ่อแม่ เพื่อน (ทิศ ๖) สิ่งแวดล้อม ของใช้ สัตว์เลี้ยง

๒๔. โครงการปัญญายาตรา ธรรมทัศนา : สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่างแดน

แนวความคิด : พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่จากประเทศอินเดียเข้าสู่ประเทศต่างๆ ได้มีการปรับ ประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ เหมือนกระแสน้ำที่ทอดยาวหล่อเลี้ยงสรรพชีพ การได้อาศัยแนวทางแห่งความสำเร็จของผู้อื่นมาเป็นแนวทางประกอบกิจ เอาความผิดพลาดของผู้อื่นมาเป็นบทเรียนในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา จำต้องอาศัยความสามัคคีร่วมมือของพุทธบริษัท ๔ ที่จะรู้เขา รู้เรา

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นการศึกษาดูงานกิจการพระศาสนา สร้างความสัมพันธ์อันดีในการสานเสวนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานานาชาติ และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนา สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

กิจกรรม : นำพุทธบริษัท ๔ ธรรมยาตราสู่แดนพระพุทธศาสนา ได้แก่ อินเดีย ศรีลังกา และพม่า

ระยะเวลา : ตามแผนการเดินทางที่กำหนดตามความเหมาะสมของมูลนิธิวัดปัญญานันทาราม และมูลนิธิศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดปัญญา-นันทาราม (ที่ระลึก ๑๐๐ ปี ปัญญานันทะ)

วัดปัญญานันทาราม ได้ดำเนินโครงการต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างวัดเพื่อเป็นพุทธบูชา เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของสาธุชนทั่วไป เป็นศูนย์ฝึกอบรมผู้ใฝ่ในการศึกษา ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่พระธรรม โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ที่ต้องการให้สถานที่นี้เป็นที่สำหรับ **"สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างถูกต้อง ให้มีชีวิตเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยมมากเกินไป"**

ดังนั้นเมื่อทุกโครงการของวัดปัญญานันทาราม ดำเนินการจนแล้วเสร็จ สามารถผลิตพระภิกษุสามเณรที่มีองค์ความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพ ดำเนินชีวิตด้วยศีลสิกขา จิตสิกขา และปัญญาสิกขา พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิต ดำรงชีวิตด้วยสติปัญญาไม่หลงงมงาย เยาวชนของชาติเป็นผู้ได้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ประพฤติตนดีทั้ง กาย จิต วิญญาณ อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล สืบสานวัฒนธรรมชีวิต ที่ดีงาม ทั้งนี้โครงการจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากพุทธบริษัททุกฝ่าย

บรรณานุกรม

วัดปัญญานันทาราม. (๒๕๔๑). **วัดปัญญานันทาราม ศูนย์ศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พุทธธรรม.** กรุงเทพ : พิมพ์ดี จำกัด.

ศิริพร แย้มนิล. (๒๕๔๘). รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม : กรณีศึกษาวัดปัญญานันทาราม. **รายงานการวิจัยโครงการนำร่องรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพุทธศาสนา.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพ : ภาพพิมพ์.

สะอาดลักษม์ จงคล้ายกลาง. (๒๕๔๘). วัดปัญญานันทาราม ปทุมธานี. **โครงการวิจัยและส่งเสริมวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรม.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพ : พิมพ์ดีการพิมพ์.

มูลนิธิวัดปัญญานันทาราม. (๒๕๕๒). วัดวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ : แนวคิด แนวทาง แนวทำ. **โครงการสนับสนุนวัดเป็นศูนย์กลางสร้างสุขของชุมชน.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส). กรุงเทพ : เอส.พี.เอ. เจริญผล.

มูลนิธิวัดปัญญานันทาราม. (๒๕๕๓). วัดวิถีพุทธ ๑๒๐ วัด. **โครงการเปิดวัดวันอาทิตย์ใกล้ชิดพระศาสนา.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส). กรุงเทพ : เอส.พี.เอ. เจริญผล.

วัดปัญญานันทาราม. (๒๕๕๓). **นิตยสารปัญญาสาส์น.** วัดปัญญานันทาราม. กรุงเทพ : สถาพรบุ๊คส์.

รายนามผู้สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือ

บริจาค ๑๐,๐๐๐ บาท

คุณอาทิตย์ - คุณสุคนธ์ สินธพานนท์
คุณจำแลง เชื้อภักดี

บริจาค ๕,๐๐๐ บาท

คุณณัฐนี ชูพจน์เจริญ	คุณพิชญา ชูพจน์เจริญ
คุณยุจิรา ทองเวส	บ. กฤษฎากลการ (ประเทศไทย) จก.
คุณยุพา เกื้อกิจ	คุณสุทัศน์ ม่วงศิริ
คุณยง รุ่งเรืองธัญญา	พ.ต.อ.สิโณทัย - คุณมิ่งขวัญ มั่นแน่

บริจาค ๓,๐๐๐ บาท

คุณประจักษ์ - คุณวรรณี สุวรรณภักดี	คุณพงษ์เพ็ญ ดำรงรัตน์
คุณจุไรรัตน์ ปันยารชุน	คุณประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์

บริจาค ๒,๐๐๐ บาท

คุณวันดี ถิ่นวงษ์ม่อม	คุณเรือนเงิน ทิพย์พิทักษ์
คุณพัฒนา - คุณแม้นเดือน สุขบำรุง	คุณสมเกียรติ ภู่ระหงษ์
พ.อ.วินัย - คุณทัศนีย์ สุทธิวณิช	คุณลีลาวดี ว่องไววิทย์
คุณวรวุฒิ ศุภสุธีกุล	น.อ.ชาตรี - คุณดวงพร พลสยม
คุณนัยเนตร องค์เนกนันต์	คุณนิภา ศาสตรสาธิต
คุณมยุรี วงษ์สามี	คุณวัชรินทร์ พงศ์กุศลจิตต์
คุณศิรินทรา จงพิพัฒนสุข	คุณอรวรรณ ชัยสถาพร
คุณพิมล - คุณวินิจ รัฐปัตย์	คุณมธุรส โลจายะ
คุณวรรณี เทพคุ้มกัน	

บริจาค ๑,๕๐๐ บาท

พ.ต.อ.ชาตินักรบ - พ.อ.หญิง กรรณิการ์ วงศ์สว่าง

บริจาค ๑,๐๐๐ บาท

คุณเอกรินทร์ ลิ่มมหาศาล
คุณจิตรลดา ศิริรัตน์
คุณมังกร กุลวานิช
คุณกัลยาณี จักษุรักษ์
คุณณรงค์ศักดิ์ ภูมิศรีสะอาด
คุณนวลทิพย์ อรรถพิมล
คุณเบญจวรรณ อุ่นโกมล
คุณพิสมัย บุณยเกียรติ
คุณมารยาท พัธนพันธุ์
คุณสงวนวงศ์ เธียรถาวร
คุณสาลี ตังคจิวางกูร
คุณดวงพร สุธรานันท์
คุณวัฒนิดา สุขบำรุง
คุณจินตนา วีรเกียรติสุนทร
คุณจันทร์เพ็ญ ชุมคช
พ.ท.หญิง สุภัค ทิพย์พิทักษ์
คุณพูลรัตน์ เรืองสุคนธ์
คุณสาลินี จันทร์สงคราม
คุณจินตนา โชติมงคล
คุณสมศรี สำรองกิจ
คุณมณฑา เชวงศักดิ์สงคราม
คุณอำนวย อัศวเสนา
คุณกนกพร รัตนสันติ
คุณจารุวดี กู้ตลาด
คุณณัฏฐินี เอื้อจงประสิทธิ์
คุณเบ็ญจรัตน์ จริยธาราสิทธิ์
เภสัชกรหญิงพเยาว์ เวชโอสถ
คุณมยุรี น้อยใจบุญ
คุณศิริรัตน์ นพทีปกังวาล
คุณสมนึก ฟองศรัณย์
ผศ.เสาวรัตน์ ดาราวงษ์
คุณภาวิณี พิทยาธิคุณ
คุณธิษณา วีรเกียรติสุนทร
คุณจุฬีนาถ เปรุนาริน
คุณวรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์
คุณตี๋ - คุณหรั่ง บัวทอง
พ.ต.ท.มนัส - คุณปัทมพร ทองสีม่วง
คุณศศลักษณ์ ไชยตา
คุณพวงทอง โชไชย
คุณณชนก เทวินทรภักติ

บริจาค ๕๐๐ บาท

คุณชาติ แจ่มนุช
คุณปราณี พลภักดี
คุณฉลวย เลขาพันธ์
พลเรือตรีหญิง พันธุ์ทิพ ศรีวรนารถ
คุณวันดี สุวรรณสุขุม
คุณสุกัญญา เอกพจน์
คุณปราณีต อนันตกูล
คุณสัญชัย อั้งสมรรถโภษา
คุณทิพยา เจาวัฒนา
คุณพิชิต ทองสีม่วง
คุณสมหมาย - คุณปาน ทองสีม่วง
คุณเยี่ยมศิริ ธรรมสโรช
คุณเปลว - คุณปอน มหาคุณอมร
คุณปาจรีย์ เพิ่มพูน
คุณนภัทร โชไชย
คุณวัฒนา คงโพธิ์
คุณทิชาภพ - คุณชาคริต โรยเรณู
คุณจิตนิภา กรคชแสง
คุณปัญจรัตน์ ดวงเนตร

คุณปราณี บุญไทย
คุณศิริกาญจน์ โกสุม
คุณเบญจางค์ เคียงสุนทรา
คุณณัฐเมศร์ เรืองพิชัยพร
คุณสกุลรักษ์ วัฒนสิทธิสิน
ว่าที่ร้อยตรี หัสชัย พงศ์ธนเลิศ
คุณกัลยา ธรรมคุณ
คุณเสาวภา ไพทยวัฒน์
คุณรัตนาภรณ์ สกุณี
คุณจำรัส ทองสีม่วง
คุณชัญญณัท - คุณเพชรติ้น สุขาติพงศ์
คุณมะลิ มหาคุณอมร
ศิษย์วัดปัญญานันทาราม
คุณจิรภา พัชนีรัตนกรณ์
คุณธนาภรณ์ ศุภพัฒน์
ด.ต.วันชัย - คุณกานต์ระวี โรยเรณู
คุณธัญญรัตน์ - คุณวันเอก กรคชแสง
พ.ท.จักรพล ภูปรัสสานนทน์
คุณพรวิไล วีระมาน

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

พระปัญญานันทมุนี (สง่า สุภโร)

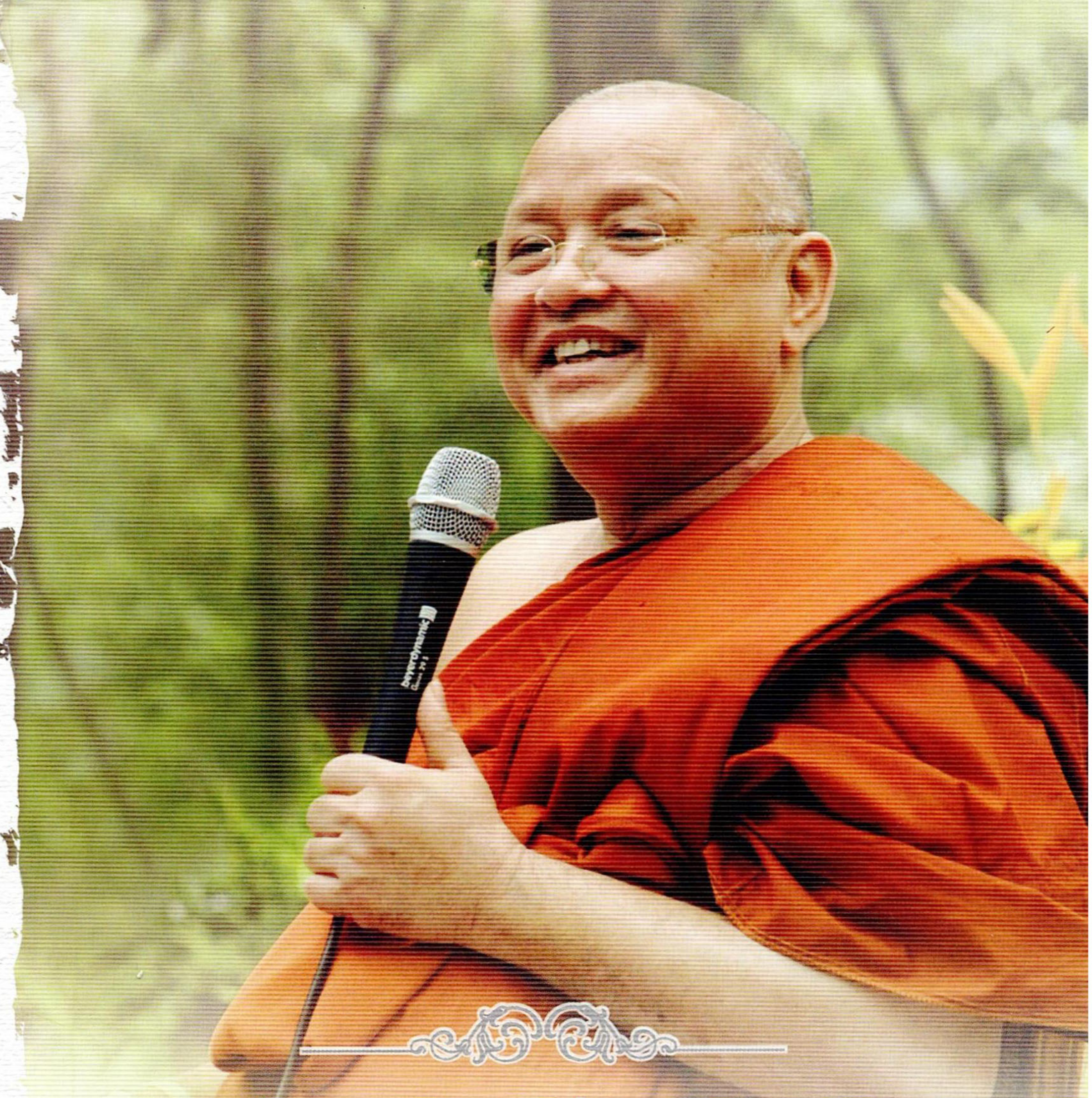
กองบรรณาธิการ
และคณะทำงานจัดทำต้นฉบับ

พระมหาเด็ด เตชเมธี
พระมหาเฉลิม ปิยทสฺสี
พระมหาสุริยันต์ ธมฺมทสฺสี

นางสุคนธ์ สินธพานนท์
นางแม้นเดือน สุขบำรุง
นางสาวจำแลง เชื้อภักดี

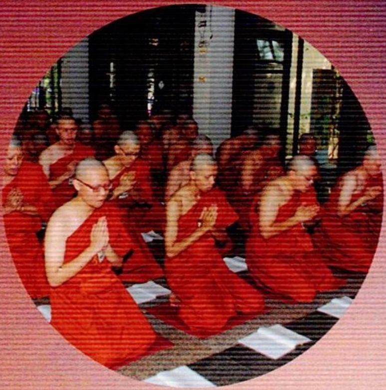
ฝ่ายพิสูจน์อักษร

นางจินตนา วีรเกียรติสุนทร

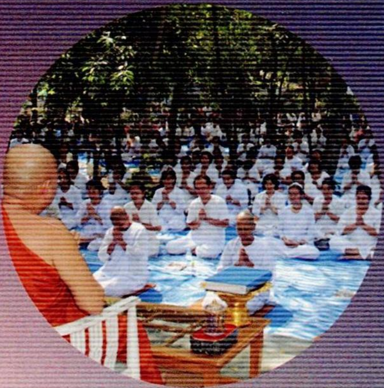

วัด คือ ที่รวมของความสงบ เป็นที่สำหรับบำเพ็ญบุญ รักษาศีล
การฟังธรรม เจริญภาวนา ฝึกฝนตนเองให้พ้นจากวัฏฏสงสาร
วัดปัญญานันทาราม ก็เป็นวัดที่สมบูรณ์ตามที่พระพุทธเจ้าทรงรับรอง
ที่เรียกว่า อาราม หมายถึง สถานที่ให้ความรื่นรมย์
ให้ความสงบทางจิตใจ

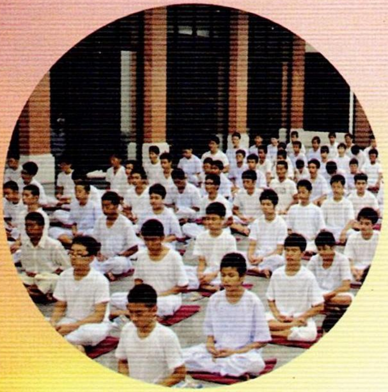
พุทธทายาท

สร้างพระ

สร้างคน

สร้างเยาวชน
ของชาติ

สร้างศาสนทายาท

สืบสานปณิธานวัดปัญญานันทาราม

วัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
โทร.๐๒-๙๐๔๖๐๖๕, ๐๘๖-๔๖๑๘๓๕๓ www.watpanya.com